

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่
The Enhancing of Learning Skills for Creative Product of Right Livelihood
Communities in Phrae Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

Learning Center: องค์ความรู้เทคนิคและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธ
เชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่
Learning Center: Technical Knowledge and Learning Enhancement Processes
through Creative Buddhist Way to Increase Value of Right Occupation
Communities' Products of Phrae Province

โดย

ดร.ปัญญวีร์ มงคลพิพัฒน์พร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปัญญา สุนันตา

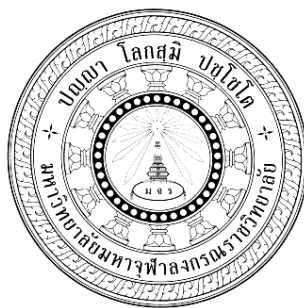
ดร.เขมิกา วรธีรวิฑูล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 800765028

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่
The Enhancing of Learning Skills for Creative Product of Right Livelihood
Communities in Phrae Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

Learning Center: องค์ความรู้เทคนิคและกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้วิถีพุทธ
เชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่
Learning Center: Technical Knowledge and Learning Enhancement Processes
through Creative Buddhist Way to Increase Value of Right Occupation
Communities' Products of Phrae Province

โดย

ดร.ปัญญวีร์ มงคลพิพัฒน์พร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปัญญา สุนันตา

ดร.เขมิกา วรธีรวิฑูกุล

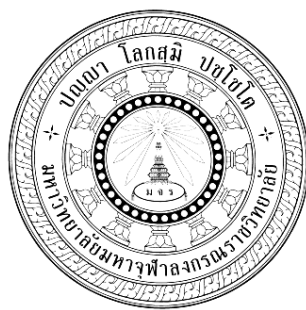
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 800765028

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Research sub-project 3

The Enhancing of Learning Skills for Creative Product of Right Livelihood
Communities in Phrae Province

Under Research plan
Learning Center: Technical Knowledge and Learning Enhancement Processes
through Creative Buddhist Way to Increase Value of Right Occupation
Communities' Products of Phrae Province

By

Dr.Punyavee Mongkonpiputporn

Asst. Prof. Paya Sunanta

Dr. Khemika Varitwuttikul

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus

B.E. 2565

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 800765028

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่
ผู้วิจัย:	ดร.บุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปัญญา สุนันตา ดร.เขมิกา วรวิทย์ภูมิกุล
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๕
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

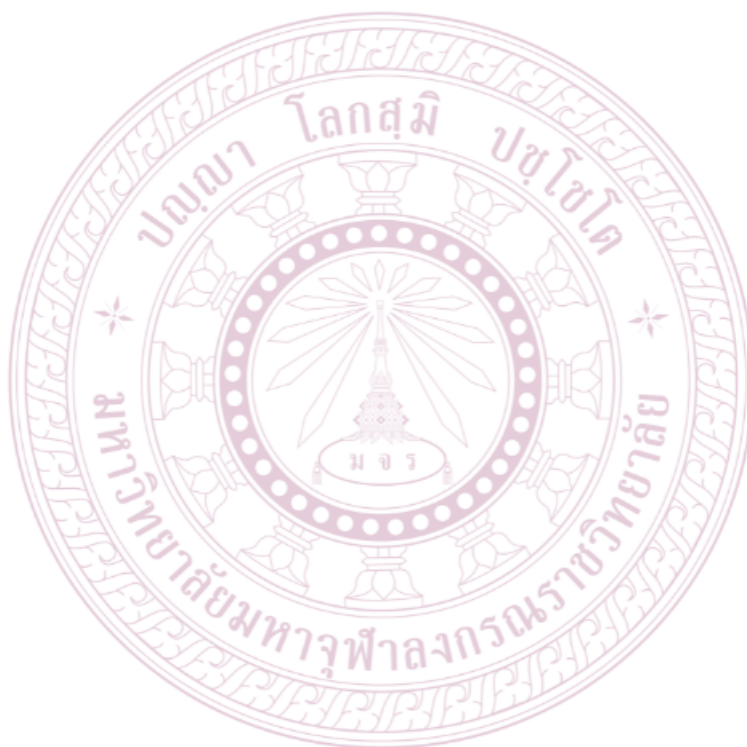
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้สักทั้งผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีความรู้ในท้องถิ่น กลุ่มเยาวชนและกลุ่มประชาชนที่สนใจเข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นและแบบประเมินความรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการอบรมเชิงปฏิบัติการใช้การประเมินโดยแบบประเมินความรู้ ใช้ค่าสถิติ $t - test$

ผลการวิจัยพบว่า

๑. กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย ๑. แนวคิดและหลักการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ ๒. กระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธ ๓. กระบวนการเรียนรู้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านบวโกโป่ง กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของชุมชนบ้านบวโกโป่งเป็นแบบการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น จากการคลุกคลีการทำไม้มาแต่อดีตทำให้เกิดการพัฒนาเป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อออกจำหน่าย ทักษะการสร้างสรรค์ชิ้นงานจึงเกิดจากการเรียนรู้ ทดลองลงมือทำ จนเกิดความชำนาญสร้างสรรค์ผลงานเป็นมรดกทางปัญญา แต่ยังขาดทักษะการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักแบบใหม่ๆ

๒. กระบวนการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพ มีผู้ถ่ายทอดเป็นปราชญ์ชาวบ้านและวิทยากรผู้มีองค์ความรู้ในท้องถิ่นทั้งด้านการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สัก เป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นจำนวน ๒๐ ชั่วโมง ให้ความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้สัก

๓. การประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน
สัมมาชีพในจังหวัดแพร่ พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
๐.๐๕ โดยความรู้หลังการเข้ารับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนเข้ารับการอบรม ในราย
ด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ทุกด้าน โดยความรู้หลังการเข้า
รับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนการเข้ารับการอบรม จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้า
รับการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมให้ความสนใจในกิจกรรมอย่างดียิ่ง

Research Title: The Enhancing of Learning Skills for Creative Product of Right Livelihood Communities in Phrae Province

Researchers: Dr.Punyavee Mongkonpiputporn, Assistant Professor Paya Sunanta, Dr. Khemika Varitwuttikul

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus

Fiscal Year: 2022

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Abstract

This study was conducted to investigate the processes for enhancing learning skills and transferring creative Buddhist learning skills of right livelihood communities in Phrae province. The participants were community leaders, teak product entrepreneurs both manufacturers and distributors, local scholars, local experts, and groups of youths and persons who are interested in training programs for developing their learning skills. The research instruments consisted of interview, short course training curriculum, and knowledge evaluation form. The data were analyzed by applying content analysis and t-test in order to evaluate post-workshop knowledge.

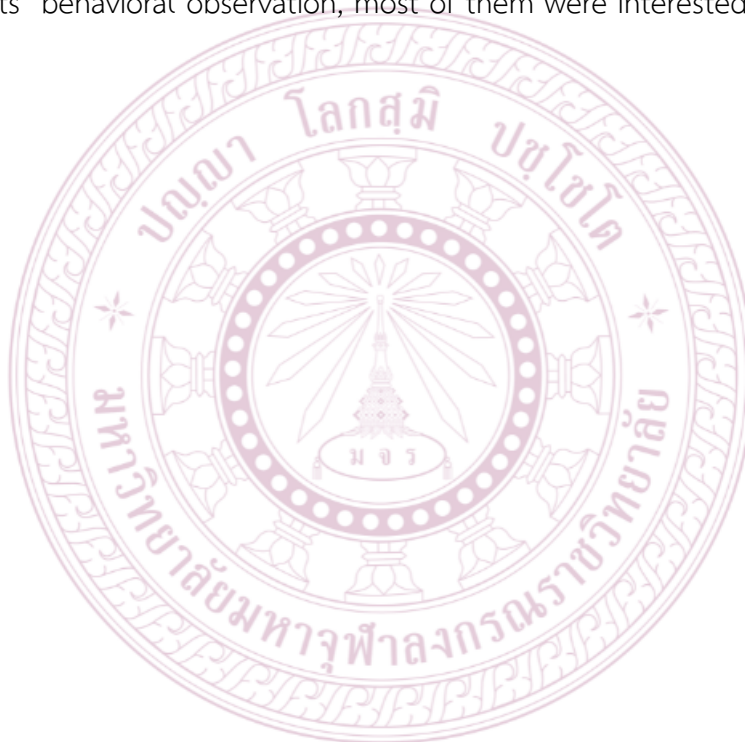
The results were found as follows.

1. The processes for enhancing learning skills through creative Buddhist ways of right livelihood communities consist of 1. Concepts and principles of learning skill enhancement, 2. Development processes of learning skills through creative Buddhist ways, and 3. Creative learning processes of Buak Pong community's product creation. Learning skills enhancement processes of Buak Pong community are based on participatory learning and local wisdom learning, which has been transmitted from generation to generation. Having been familiar with woodworking, the teak products have been improved in order to offer to market. Regarded as wisdom heritage, product creation skills come from learning, testing, and making. However, product design skills and product development are still needed.

2. In order to increase product value, the processes of transferring creative Buddhist learning skills of right livelihood communities in Phrae province are organizing

workshops concerning teak product design and development, collaborating with local scholars and experts, to promote creative Buddhist learning skills. It requires 20 hours to help individuals specialize in teak product design, both their knowledge and skills.

3. In terms of the evaluation of creative Buddhist learning skills to increase products' value of right livelihood communities, in an overview, the participants' opinions were different at a significant level of 0.05. In terms of knowledge, participants' post-test scores were higher than the pre-test scores. Considering each aspect, their opinions were different at a significant level of 0.05. According to participants' behavioral observation, most of them were interested in participating in activities.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชน
สัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ในครั้งนี้ได้ดำเนินการสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้ให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ และขอกราบ
ขอบพระคุณพระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่เมตตาให้คำปรึกษา
ชี้แนะตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าอาวาสวัดบ้านบวโกโป่ง กำนันตำบลน้ำคำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๑ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบวโกโป่ง
และกลุ่มเยาวชน กลุ่มตัวแทนของชุมชนบ้านบวโกโป่งทุกท่านที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้และ
ส่งผลให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ดร. ปุญญวีร์ มงคลพิพัฒน์พร

๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิต	๗
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์	๑๓
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์	๑๕
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์	๑๗
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ	๒๑
๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพในพระพุทธศาสนา.....	๒๖
๒.๗ แนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพชุมชน	๓๘
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๘
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๔๘

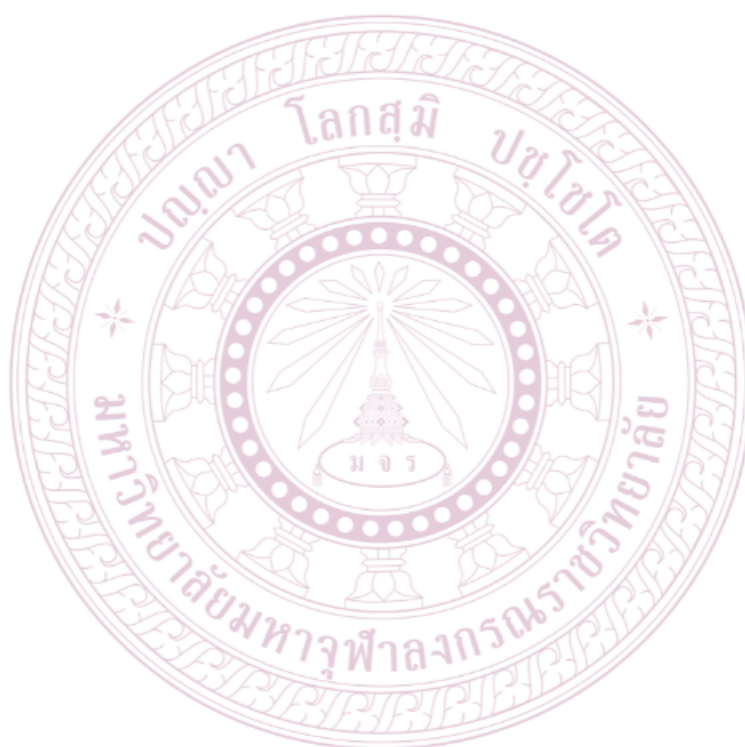
สารบัญ (ต่อ)

๓.๒ พื้นที่การศึกษาวิจัย	๕๐
๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๕๐
๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๑
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัย	๕๔
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๕
๓.๗ สูตรสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๖
๓.๘ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย.....	๕๗
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๕๘
๔.๑ กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ส้มเขียวหวานวัดแพร์.....	๕๘
๔.๒ การถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ส้มเขียวหวานวัดแพร์.....	๗๔
๔.๓ การประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ส้มเขียวหวานวัดแพร์.....	๘๘
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนส้มเขียวหวานวัดแพร์.....	๙๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	๙๙
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๐๒
๕.๒ อภิปราย	๑๐๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๑๐
บรรณานุกรม	๑๑๑
ภาคผนวก	๑๑๕
ภาคผนวก ก เครื่องมือการวิจัย	๑๑๖
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้ให้ข้อมูล	๑๓๐
ภาคผนวก ค การรับรองการดำเนินงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	๑๓๓

ภาคผนวก ง ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย
ประวัติผู้วิจัยและคณะ

๑๓๔

๑๓๕

สารบัญตาราง

ตารางที่

๑. แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะและความรู้ที่ได้รับจากการ ๘๙
 ถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
 ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ก่อนการเข้ารับการอบรมและหลังการเข้า
 รับการอบรมในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มประชาชน
๒. แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับจาก ๙๐
 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
 ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ รายด้านและรายชื่อของกลุ่มประชาชน
๓. แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะและความรู้ที่ได้รับจากการ ๙๒
 ถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
 ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ก่อนการเข้ารับการอบรมและหลังการ
 เข้ารับการอบรมในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มนักเรียน
๔. แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับจาก ๙๓
 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
 ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ รายด้านและรายชื่อของกลุ่มนักเรียน
๕. แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะ ๙๕
 การเรียนรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้าง
 สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ รายด้าน
 ของกลุ่มประชาชนและกลุ่มนักเรียน

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ ๑.. กรอบแนวคิดการวิจัย	๖
แผนภาพที่ ๒. แสดงรูปแบบกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อ.....	๙๖
เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่	

ชื่อรายงานการวิจัย:	การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่
ผู้วิจัย:	ดร.บุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปัญญา สุนันตา ดร.เขมิกา วรวิทย์ภูมิกุล
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๕
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

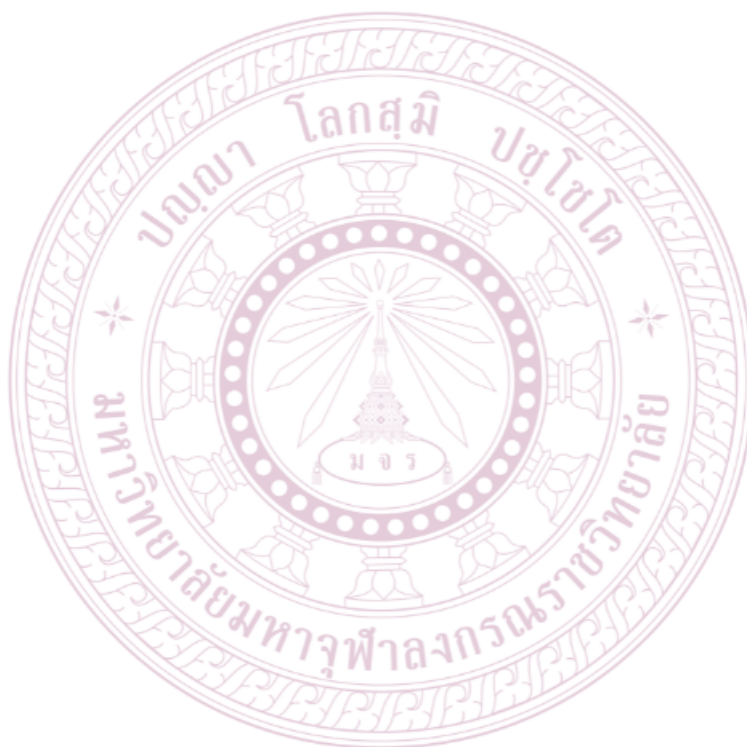
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้สักทั้งผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีความรู้ในท้องถิ่น กลุ่มเยาวชนและกลุ่มประชาชนที่สนใจเข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นและแบบประเมินความรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการอบรมเชิงปฏิบัติการใช้การประเมินโดยแบบประเมินความรู้ ใช้ค่าสถิติ $t - test$

ผลการวิจัยพบว่า

๑. กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย ๑. แนวคิดและหลักการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ ๒. กระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธ ๓. กระบวนการเรียนรู้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านบวโกโป่ง กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของชุมชนบ้านบวโกโป่งเป็นแบบการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น จากการคลุกคลีการทำไม้มาแต่อดีตทำให้เกิดการพัฒนาเป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อออกจำหน่าย ทักษะการสร้างสรรค์ชิ้นงานจึงเกิดจากการเรียนรู้ ทดลองลงมือทำ จนเกิดความชำนาญสร้างสรรค์ผลงานเป็นมรดกทางปัญญา แต่ยังขาดทักษะการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักแบบใหม่ๆ

๒. กระบวนการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพ มีผู้ถ่ายทอดเป็นปราชญ์ชาวบ้านและวิทยากรผู้มีองค์ความรู้ในท้องถิ่นทั้งด้านการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สัก เป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นจำนวน ๒๐ ชั่วโมง ให้ความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้สัก

๓. การประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน
สัมมาชีพในจังหวัดแพร่ พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
๐.๐๕ โดยความรู้หลังการเข้ารับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนเข้ารับการอบรม ในราย
ด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ทุกด้าน โดยความรู้หลังการเข้า
รับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนการเข้ารับการอบรม จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้า
รับการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมให้ความสนใจในกิจกรรมอย่างดียิ่ง

Research Title: The Enhancing of Learning Skills for Creative Product of Right Livelihood Communities in Phrae Province

Researchers: Dr.Punyavee Mongkonpiputporn, Assistant Professor Paya Sunanta, Dr. Khemika Varitwuttikul

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus

Fiscal Year: 2022

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Abstract

This study was conducted to investigate the processes for enhancing learning skills and transferring creative Buddhist learning skills of right livelihood communities in Phrae province. The participants were community leaders, teak product entrepreneurs both manufacturers and distributors, local scholars, local experts, and groups of youths and persons who are interested in training programs for developing their learning skills. The research instruments consisted of interview, short course training curriculum, and knowledge evaluation form. The data were analyzed by applying content analysis and t-test in order to evaluate post-workshop knowledge.

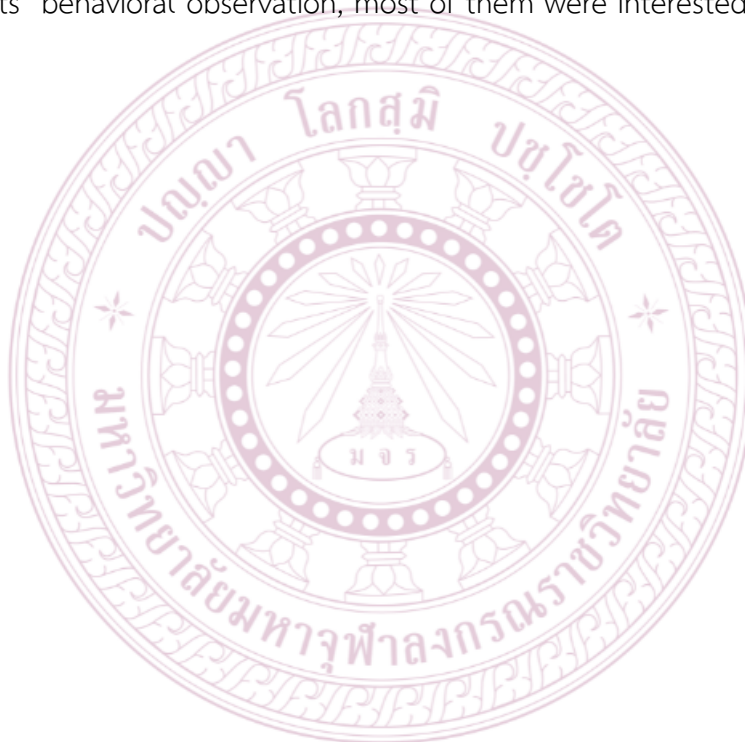
The results were found as follows.

1. The processes for enhancing learning skills through creative Buddhist ways of right livelihood communities consist of 1. Concepts and principles of learning skill enhancement, 2. Development processes of learning skills through creative Buddhist ways, and 3. Creative learning processes of Buak Pong community's product creation. Learning skills enhancement processes of Buak Pong community are based on participatory learning and local wisdom learning, which has been transmitted from generation to generation. Having been familiar with woodworking, the teak products have been improved in order to offer to market. Regarded as wisdom heritage, product creation skills come from learning, testing, and making. However, product design skills and product development are still needed.

2. In order to increase product value, the processes of transferring creative Buddhist learning skills of right livelihood communities in Phrae province are organizing

workshops concerning teak product design and development, collaborating with local scholars and experts, to promote creative Buddhist learning skills. It requires 20 hours to help individuals specialize in teak product design, both their knowledge and skills.

3. In terms of the evaluation of creative Buddhist learning skills to increase products' value of right livelihood communities, in an overview, the participants' opinions were different at a significant level of 0.05. In terms of knowledge, participants' post-test scores were higher than the pre-test scores. Considering each aspect, their opinions were different at a significant level of 0.05. According to participants' behavioral observation, most of them were interested in participating in activities.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชน
สัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ในครั้งนี้ได้ดำเนินการสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้ให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ และขอกราบ
ขอบพระคุณพระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่เมตตาให้คำปรึกษา
ชี้แนะตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเจ้าอาวาสวัดบ้านบวโกโป่ง กำนันตำบลน้ำชำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๔ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๙ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๑ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบวโกโป่ง
และกลุ่มเยาวชน กลุ่มตัวแทนของชุมชนบ้านบวโกโป่งทุกท่านที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้และ
ส่งผลให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ดร. ปุญญวีร์ มงคลพิพัฒน์พร

๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิต	๗
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์	๑๓
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์	๑๕
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์	๑๗
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ	๒๑
๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพในพระพุทธศาสนา.....	๒๖
๒.๗ แนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพชุมชน	๓๘
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๘
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๔๘

สารบัญ (ต่อ)

๓.๒ พื้นที่การศึกษาวิจัย	๕๐
๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๕๐
๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๑
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัย	๕๔
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๕
๓.๗ สูตรสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๖
๓.๘ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย.....	๕๗
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๕๘
๔.๑ กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ส้มเขียวหวานวัดแพร์.....	๕๘
๔.๒ การถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ส้มเขียวหวานวัดแพร์.....	๗๔
๔.๓ การประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ส้มเขียวหวานวัดแพร์.....	๘๘
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนส้มเขียวหวานวัดแพร์.....	๙๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	๙๙
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๐๒
๕.๒ อภิปราย	๑๐๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๑๐
บรรณานุกรม	๑๑๑
ภาคผนวก	๑๑๕
ภาคผนวก ก เครื่องมือการวิจัย	๑๑๖
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้ให้ข้อมูล	๑๓๐
ภาคผนวก ค การรับรองการดำเนินงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	๑๓๓

ภาคผนวก ง ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย
ประวัติผู้วิจัยและคณะ

๑๓๔

๑๓๕

สารบัญตาราง

ตารางที่

๑. แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะและความรู้ที่ได้รับจากการ ๘๙
 ถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
 ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ก่อนการเข้ารับการอบรมและหลังการเข้า
 รับการอบรมในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มประชาชน
๒. แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับจาก ๙๐
 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
 ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ รายด้านและรายชื่อของกลุ่มประชาชน
- ๓ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะและความรู้ที่ได้รับจากการ ๙๒
 ถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
 ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ก่อนการเข้ารับการอบรมและหลังการ
 เข้ารับการอบรมในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มนักเรียน
๔. แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับจาก ๙๓
 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
 ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ รายด้านและรายชื่อของกลุ่มนักเรียน
๕. แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะ ๙๕
 การเรียนรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้าง
 สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ รายด้าน
 ของกลุ่มประชาชนและกลุ่มนักเรียน

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ ๑.. กรอบแนวคิดการวิจัย	๖
แผนภาพที่ ๒. แสดงรูปแบบกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อ.....	๙๖
เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่	

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาในระดับท้องถิ่นหรือชุมชนตามนโยบายของภาครัฐทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์การชุมชนในการพัฒนาอาชีพ ให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สร้างรายได้ให้กับครัวเรือน ทำให้หลายชุมชนต้องมีการรวมกลุ่มในแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันโดยกระบวนการของชุมชนให้เกิดการพึ่งตนเองและมุ่งเน้นให้เกิดการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจรวมทั้งหวังผลทางด้านสังคม คือการยึดโยงร้อยรัดความเป็นครอบครัวและชุมชนให้เกิดวัฒนธรรม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์ แบ่งสุขซึ่งกันและกัน โดยการใช้ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการสั่งสมสืบทอดมาจากประสบการณ์และความสามารถของชาวบ้านอย่างสอดคล้องกับบริบททางสังคม ได้แก่ การรวมกลุ่มและโครงสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน รวมทั้งทุนทางธรรมชาติที่เอื้อต่อการนำมาแปรรูปให้เป็นผลผลิตทางภูมิปัญญาเพื่อสร้างอาชีพ รายได้ที่จะนำมาซึ่งการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ชุมชนตลอดจนภาพรวมของประเทศในอนาคต

จากกระแสพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ ๙ ที่พระราชทานเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาพระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ความตอนหนึ่งว่า ... “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำ แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันก็ต้องเสริมสร้างพื้นฐานทางจิตใจของคนในชาติ ให้มีสำนึกคุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ หลักการนี้ คือ เงื่อนไขที่สำคัญที่สุด”... ดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่าทรงต้องการให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงกระบวนการพัฒนาประเทศตามหลักวิชาการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและพื้นฐานทางจิตใจของ คนไทย เป็นสำคัญ

ดังนั้น การพัฒนาคนเพื่อให้คนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุข อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพและมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมเป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม... ยึด “คนเป็น

ศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาค้นหาความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาค้นหาทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม จึงเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่า “สัมมาชีพ บนทางสายกลางยุคไทยแลนด์ ๔.๐” อันเป็นสัมมาชีพตามหลักการพื้นฐานการดำเนินชีวิตให้มีความสุข บนทางสายกลางที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยที่ ซึ่งรับการกล่อมเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนาและยังเป็นสัมมาชีพที่สอดคล้องกับหลักการการพัฒนาประเทศในยุค ไทยแลนด์ ๔.๐ “สัมมาชีพชุมชน” เป็นคำที่ที่เผยแพร่ไปในวงกว้างทั้งในทางวิชาการและทางวิชาชีพ ตามแนวคิดการยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ดังความตอนหนึ่งที่ปรากฏใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ความว่า ... ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เพื่อให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณและมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์^๑

วิสัยทัศน์ของจังหวัดแพร่ “เศรษฐกิจดี ชุมชนเข้มแข็ง สุขภาพชีวิตและสังคมที่ดี” แต่จากข้อมูลการวิเคราะห์ผลศักยภาพที่เกี่ยวข้อง ทั้งตัวแปรจากปัจจัยภายใน ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของจังหวัดแพร่ ปัจจัยภายนอก นโยบายของรัฐบาล ตัวชี้วัดการพัฒนา ระดับประเทศ (แผนพัฒนาจังหวัดแพร่) พบว่า จังหวัดแพร่มีทั้งโอกาสที่ควรพัฒนาต่อยอดและปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยเรียนลำดับความสำคัญของศักยภาพและปัญหา โดยสามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาจังหวัด ซึ่งจังหวัดแพร่ได้จัดลำดับความสำคัญด้านจุดแข็งของจังหวัด ๕ ลำดับ ๓ ลำดับแรก ได้แก่ ๑. เป็นจังหวัดต้นน้ำของแม่น้ำยมซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่งของภาคเหนือและมี ลำน้ำสาขารอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัด ๒. มีศักยภาพเชิงภูมิศาสตร์ในการเป็นจุด Logistic ด้านการขนส่ง คมนาคมและการ กระจายสินค้าไปสู่จังหวัดภาคเหนือตอนบนและภาคอื่น ๆ และลำดับที่ ๓. มีผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีหลายอย่างที่เป็นเอกลักษณ์ มีคุณภาพและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก เช่น ไม้สัก เพอร์นิเจอร์ไม้สัก ผ้าหม้อห้อม ผ้าทอ ในขณะเดียวกันก็จัดลำดับจุดอ่อนไว้ ๗ ลำดับ ๓ ลำดับแรก ได้แก่ ๑. ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ สวนขนาดกลางมีไม่เพียงพอและขาดระบบชลประทานที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งซ้ำซากต่อเนื่องทุกปี ๒. ประชาชนมีฐานะ

^๑ สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔, กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๖๐. หน้า ๔

ยากจน มีรายได้ต่ำกว่าค่ากลางของประเทศ ขาดความรู้ความเข้าใจในการเพิ่มมูลค่าของสินค้า โดยเฉพาะสินค้าทางการเกษตรที่เป็นสินค้าหลักและสำคัญของจังหวัด และ ๓. ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย โดยเฉพาะป่าไม้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเป็นพื้นที่ทำมาหากิน รวมทั้งประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านโอกาสจัดไว้ ๖ ลำดับ ๓ ลำดับแรก ได้แก่ ๑. รัฐบาลมีนโยบายในการบริหารจัดการน้ำ โดยการจัดหาแหล่งน้ำ การขุดลอก การสร้างฝาย การจัดทำแก้มลิงเพื่อให้มีแหล่งน้ำต้นทุนและมีน้ำสำรองไว้ใช้สำหรับ อุปโภค บริโภค และเพาะปลูกในฤดูแล้งรวมทั้งป้องกันน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก ๒. รัฐบาลมีนโยบายการสนับสนุนการพัฒนาศิลปหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างเอกลักษณ์ ทั้งการส่งเสริมองค์ความรู้ใหม่ เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การส่งเสริมการตลาด และ ๓. รัฐบาลมีโครงการที่จะพัฒนาระบบการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการของประเทศ การขยายเส้นทางคมนาคมทางบก โดยเฉพาะทางรถยนต์ที่จะขยายเส้นทางเชื่อมโยงกับจังหวัดต่าง ๆ ให้ได้มาตรฐานรวมทั้งการมีแผนที่จะก่อสร้างรถไฟทางคู่สายเด่นชัย - เชียงราย - เชียงของ และแผนการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูง การขยายเส้นทางเป็นโอกาสที่จะเพิ่มการขยายตัวภาคการขนส่งสินค้า และสามารถลดต้นทุนด้านการขนส่งมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น^๒

จากผลการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นว่า วิสัยทัศน์ของจังหวัดแพร่ที่เริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ ยังไม่บรรลุเป้าหมายทั้งที่เป็นเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดีและสังคมที่ดีที่ปรารถนาของจังหวัด ทีมงานวิจัยได้สืบค้นข้อมูลพื้นฐานมาวิเคราะห์ประกอบเพิ่มเติมทำให้ได้พบว่า เศรษฐกิจเกิดจากผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อม เฟอร์นิเจอร์ไม้สัก แต่ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นศิลปะแบบธรรมดา ยังไม่ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์เหล่านั้นให้เป็นผลิตภัณฑ์เชิงศิลปะสร้างสรรค์ร่วมสมัยถึงมีแต่ก็น้อยมากหรือเกือบไม่มีเลย เนื่องจากประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังในการผลิตภัณฑ์หัตถกรรม จึงทำให้ชุมชนยังไม่เข้มแข็งเพียงพออย่างทั่วถึง เมื่อชุมชนไม่เข้มแข็งคุณภาพชีวิตก็คลอนแคลน สังคมก็ยังไม่ดีตามที่ทางราชการตั้งเป้าหมายไว้ การสร้างและการเอาหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นมาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อฝึกปฏิบัติและยกระดับฝีมือผู้ผลิตสินค้าเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการดำเนินการเป็นอันดับต้น ๆ เนื่องจากโอกาสทางด้านการขนส่งที่เอื้ออำนวยต่อการขนส่งสินค้า การติดต่อซื้อขาย ความรวดเร็วในการจัดส่งสินค้าซึ่งสามารถทำได้ทีละมาก ๆ ดังนั้นผู้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ต้องมีแนวทางในการจัดทำหรือผลิตสินค้าให้ตอบสนองกับความต้องการของสังคมร่วมสมัย และมีความรวดเร็วสวยงาม ตามที่ผู้บริโภคต้องการ

^๒ สำนักงานจังหวัดแพร่, แผนพัฒนาจังหวัดแพร่ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔,แพร่ : กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, ๒๕๖๑ หน้า ๖๗

จากเหตุผลและความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยเห็นว่าจะมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จำเป็นต้องมีการนำเอาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับกระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนสัมมนาชีพ และมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่ รวมถึงมีการประเมินทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่ ให้กับชุมชนต้นแบบซึ่งจะนำมาสู่การยกระดับการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นและเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษากระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่

๑.๒.๒ เพื่อถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่

๑.๒.๓ เพื่อประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่ เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ การประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่ มุ่งเน้นศึกษากระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ และการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถีพุทธเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่

๑.๔.๒ ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูลของจังหวัดแพร่ ได้แก่ผลิตภัณฑ์ไม้สัก บ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

๑.๔.๓ ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งเป็นกิจกรรมการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

๑ ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่

๑. ผู้ให้ข้อมูลหลักไกระบวนกรพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ไม้สักสร้างสรรค์ ได้แก่

๑) ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประธานกลุ่ม ประธานชุมชน ผู้นำชุมชน จำนวน ๒ คน

๒) ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน ๒ คน

๓) ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในการยกระดับรายได้สู่ชุมชนจำนวน ๖ คน

๓.๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลเชิงปฏิบัติการ

๑. ผู้ให้ข้อมูลในการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ ได้แก่

๑) ผู้ถ่ายทอดที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน ๒ คน

๒) ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอด กลุ่มสมาชิกบ้านบวโกโป่ง จำนวน ๑๕ คน

๓) ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอด กลุ่มนักเรียนโรงเรียนบ้านบวโกโป่ง จำนวน ๑๕ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาวิจัยจำนวน ๑ ปี เริ่มตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ ถึง วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การเสริมสร้างทักษะ หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างความรู้ของประชาชนที่ประกอบอาชีพการทำผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ขึ้นมาได้

ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ทำมาจากไม้สักของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่ ซึ่งได้รับการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักส่งผลให้เกิดการออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ใหม่

ผลิตภัณฑ์วิถียุทธ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรค์จากไม้สัก เป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในศาสนพิธีในพระพุทธศาสนา

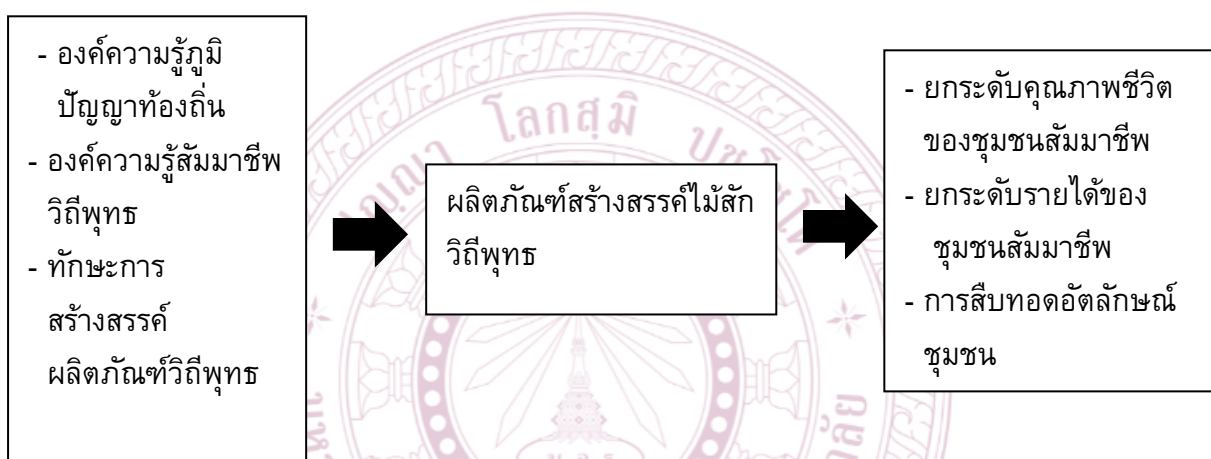
ชุมชนสมาชิก หมายถึง พื้นที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้ของคนในท้องถิ่นและชุมชนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมรับประโยชน์ของประชาชน และร่วมกันเป็นเจ้าของ มี

รากฐานมาจากศักยภาพของชุมชน ภูมิปัญญาของชุมชน หรือทุนในชุมชน เพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดตลอดจนเป็นการยกระดับรายได้ของชุมชน

การประเมินทักษะการเรียนรู้ หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการของผู้เข้ารับ การอบรมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทั้งก่อนการอบรมและหลังการอบรม

๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพใน จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ ดังนี้

แผนภาพที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

๑.๗.๑ เกิดองค์ความรู้ด้านกระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

๑.๗.๒ เกิดการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

๑.๗.๓ ได้ผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิต
- ๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์
- ๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
- ๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์
- ๒.๕ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ
- ๒.๖ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสัมมาชีพในพระพุทธศาสนา
- ๒.๗ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสัมมาชีพชุมชน
- ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิต

การพัฒนาทักษะชีวิต^๓ คือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถของบุคคล เพื่อให้สามารถจัดการกับตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้มีความสุขตามสภาพ และความสุขความปลอดภัยในสังคม ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะพื้นฐานของบุคคลโดยบูรณาการองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันเข้าด้วยกัน

องค์การอนามัยโลก^๔ ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและให้มีพฤติกรรมในทางที่เหมาะสมที่จะสามารถให้บุคคลจัดการกับความต้องการและสิ่งต่างๆ ที่มากระตุ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

^๓ กิริติ สุวรรณโน, การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา,มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, พ.ศ. ๒๕๖๒ หน้า ๒๐

^๔ World Health Organization, Life Skills Education for Chikdren and Adolescents in School. Programme on Mental Health อ้างใน สกล วรเจริญศรี, การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น, ปรินญา นิพนธ์ดุขภู์บัณฑิต กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน^๕ ได้กำหนดนโยบาย ในเรื่องการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โดยเน้นส่งเสริมสนับสนุนให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีทักษะชีวิตที่จำเป็นและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น เพื่อให้มีแนวทางการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่ชัดเจน สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนจึงขอสรุปแนวคิด เรื่องทักษะชีวิตและแนวทางการจัดกิจกรรม ในรายละเอียด ดังนี้

๑. ความหมายของทักษะชีวิต

คำว่า ทักษะ (Skill) หมายถึง ความชัดเจน และความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งบุคคลสามารถสร้างขึ้นได้ จากการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะการอาชีพ การกีฬา การทำงานร่วมกับผู้อื่น การอ่าน การสอน การจัดการ ทักษะทางคณิตศาสตร์ ทักษะทางภาษา ทักษะทางการใช้เทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งเป็นทักษะภายนอกที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน จากการกระทำ หรือจากการปฏิบัติ ซึ่งทักษะดังกล่าวนี้ เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่จะทำให้ผู้ที่มีทักษะเหล่านั้น มีชีวิตที่ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

ทักษะ (Skill)^๖ หมายถึง ความชัดเจนและความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งบุคคลสามารถสร้างขึ้น ได้จากการเรียนรู้ได้แก่ทักษะอาชีพ การกีฬาการทำงานร่วมกับผู้อื่น การอ่าน การสอน การจัดการ ทักษะทางคณิตศาสตร์ทักษะทางภาษาทักษะทางการใช้เทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งเป็นทักษะภายนอกที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนจากการกระทำหรือจากการปฏิบัติซึ่งทักษะดังกล่าวนี้เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่จะทำให้ผู้ที่มีทักษะเหล่านั้นมีชีวิตที่ดีสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้โดยมีโอกาสที่ดีกว่าผู้ไม่มีทักษะ

ทักษะชีวิต (Life Skill)^๗ หมายถึง คุณลักษณะหรือความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยา (Psychosocial competence) ที่เป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดูแลสุขภาพ ยาเสพติด ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม คุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขหรือจะกล่าวง่ายๆ ทักษะชีวิตก็คือความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวันเพื่อให้อยู่รอดปลอดภัยและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

^๕ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. นโยบายการจัดการศึกษา. (ออนไลน์) ๒๕๖๔. แหล่งที่มา. <http://www.nfe.go.th/online2014/index.php/about-us/strategic-operations-focus.html> (๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๔)

^๖ ประเสริฐ ต้นสกุล. ทักษะประกอบตน.๒๕๕๑. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.aspacngo.org/unloads/events/jamming/๖ pbf> (๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๔)

^๗ สกล วรเจริญศรี, การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินญาณิพนธ์คุณกวีบัณฑิต กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒. องค์ประกอบของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก (WHO)^{๔๘} ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ ๑๐ องค์ประกอบ จัดเป็น ๓ ด้าน ดังนี้ องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย (ทักษะด้านความคิด) หมายถึงการ รู้จักใช้ เหตุและผล โดยรู้สาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้นผลย่อมมาจากเหตุเมื่ออยากได้ผลของการกระทำ ออกมาดีเป็นที่พึงประสงค์แก่ทั้งของตนเองและส่วนรวมก็ควรคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลที่ดีเพื่อ จุดประสงค์ที่จะพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้าสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมของมนุษย์

๑. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็นความสามารถในการคิดที่จะเป็นส่วน ช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์เพื่อค้นหาทางเลือกต่างๆ รวมทั้งผลที่จะ เกิดขึ้นในแต่ละทางเลือกและสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

๒. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) เป็นความสามารถในการคิดออกไป อย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย หรือ เจตคติ (ทักษะ ด้านจิตใจ) หมายถึง การฝึกฝนควบคุมนึกคิดให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรมต่างๆ เช่นความรัก ความมีเมตตากรุณาความเป็นมิตร ความมีน้ำใจ ความมี สัมมาคารวะ ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่นความกตัญญู ความเพียรพยายาม ความ ซื่อสัตย์สุจริต

๓. ทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self-awareness) เป็นความสามารถในการค้นหารู้จักและ เข้าใจตนเอง เช่น รู้ข้อดีข้อเสียของตนเอง รู้ความต้องการและสิ่งที่ไม่ต้องการของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ เรารู้ตัวเองเวลาเผชิญกับความเครียดหรือสถานการณ์ต่างๆ และทักษะนี้ยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนา ทักษะอื่นๆ เช่น การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การตัดสินใจ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

๔. ทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความเหมือนหรือความ แตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา ความเชื่อ สีผิว อาชีพ ฯลฯ ช่วยให้เราสามารถยอมรับบุคคลอื่นที่ต่างจากเรา เกิดการช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ด้อยกว่าหรือ ได้รับความเดือดร้อน เช่น ผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดเชื้อเอดส์ องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัย หรือทักษะสังคม (ทักษะ ด้านการกระทำ) หมายถึง การฝึกฝนตนเองให้มีทักษะด้านวินัยให้ตนเองเพื่อ ควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความรำคาญ ไม่สร้างความเดือดร้อน ไม่สร้างความลำบากให้แก่ตนเองและสังคมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เป็นประโยชน์ต่อสังคม เน้นความสุจริตทางกายและวาจา

^{๔๘} World Health Organization, Life Skills Education for Children and Adolescents in School. Programme on Mental Health

๕. ทักษะการตัดสินใจ (Decision making) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ เช่น ถ้าบุคคลสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนเองที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสุขภาพหรือความปลอดภัยในชีวิต โดยประเมินทางเลือกและผลที่ได้จากการตัดสินใจเลือกทางที่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะมีผลต่อการมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน^๙ ได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ ๔ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักความถนัดความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิตและมีความรับผิดชอบ

๒. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้องรับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์

๓. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคลรู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเลี้ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี

๔. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายเพื่อสื่อสารความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดีสร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

องค์การอนามัยโลก (WHO)^{๑๐} ได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ ๑๐ องค์ประกอบ หรือ ๕ คู่ ตามพฤติกรรมการเรียนรู้ ๓ ด้าน ดังนี้

^๙ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.

กรุงเทพมหานคร. ๒๕๕๑ หน้า ๑๘.

^{๑๐} ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์และสุวรรณา เรืองกาญจน เศรษฐ์, ทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์สร้างสุขภาพวัยรุ่น. ๒๕๕๓. หน้า ๗.

๑. ด้านพุทธิพิสัย ประกอบด้วย

- ทักษะด้านความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking)
- ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

๒. ด้านจิตพิสัย ประกอบด้วย

- ทักษะด้านความตระหนักรู้ในตน (Self-awareness)
- ทักษะด้านความเห็นใจผู้อื่น (Empathy)

๓. ด้านทักษะพิสัย มี ๓ คู่ ได้แก่

- ทักษะด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร (Interpersonal relationship and Communication skill)
- ทักษะการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา (Decision making and Problem solving)
- ทักษะการจัดการกับอารมณ์และการจัดการกับความเครียด (Coping with emotions and Coping with Stress)

ในประเทศไทยได้มีการปรับปรุงโดยจัดความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิเคราะห์วิจารณ์เป็นองค์ประกอบรวม พร้อมทั้งเพิ่มด้านจิตพิสัยอีก ๑ คู่ คือ

- ทักษะด้านความภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) คือ ความรู้สึกว่ามีคุณค่า
- ทักษะด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Social-responsibility)

ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่มีความรุนแรงของกระแสเจตคติและค่านิยมที่ผิดๆ ตลอดจนการละเลยหรือขาดความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม

๓. กลวิธีในการสร้างทักษะชีวิต

การสร้างทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอยู่บนพื้นฐานของแนวคิด ๓ ประการ คือ การส่งเสริม การป้องกันและการแก้ไขหรือรักษาและฟื้นฟู^{๑๑}

๑. การส่งเสริม หมายถึง การสร้างทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนกลุ่มปกติ หรือมีพฤติกรรมปกติ (Normal behavior) เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน

๒. การป้องกัน หมายถึง การช่วยเหลือผู้เรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง (Risk behavior) เช่น เด็กที่เริ่มมีพฤติกรรมที่เป็นแนวโน้มเข้าสู่ผู้ที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ให้มีทักษะชีวิตและปรับเปลี่ยนให้มีพฤติกรรมเป็นปกติ

๓. การแก้ไขหรือรักษาและฟื้นฟู หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนที่เป็นปัญหาแล้วหรือป่วยแล้ว โดยช่วยเหลือบำบัดและรักษา

^{๑๑} ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์และสุวรรณา เรืองกาญจน เศรษฐ์. หน้า ๗

วนิดา ขาวมงคล^{๑๒} ได้กล่าวถึงกลวิธีในการสร้างทักษะชีวิตไว้ ๔ ข้อ คือ

๑.การสร้างทักษะชีวิตโดยระบบเรียนรู้ (การเรียนรู้การสอน) จากความหมายของทักษะชีวิตที่ว่า “ทักษะชีวิตเป็นความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะ ในอันที่จะจัดการกับปัญหาต่างๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต” จากองค์ประกอบทั้ง ๑๒ ประการของทักษะชีวิตอาจจะแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ

ทักษะชีวิตทั่วไป ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนที่จะเผชิญกับปัญหาปกติในชีวิตประจำวัน เช่น ความขัดแย้งทะเลาะกัน การตัดสินใจเลือกทำสิ่งต่างๆ เป็นต้น ความสามารถนี้ กระบวนการศึกษาธิการเรียกว่า “คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้” และเป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่เรียกว่า ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) และความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical thinking) ความสามารถทั้ง ๒ ประการนี้ เกิดจากการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการสอนตามปกติในชั้นเรียน ซึ่งการสอนแบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์ที่จะเกิดทักษะชีวิตพื้นฐานสองประการนี้

๒. การสร้างทักษะชีวิตโดยระบบกิจกรรม โดยเฉพาะกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จำเป็นในการสร้างทักษะชีวิตมีหลากหลายลักษณะ เช่น การทำกิจกรรมชมรมต่างๆ เพื่อผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ได้มีโอกาสสร้างสัมพันธ์ภาพ ได้สื่อสารกับผู้อื่น ได้รู้จักตนเองและรู้จักผู้อื่น ได้ตัดสินใจแก้ไขปัญหา เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ฯลฯ กิจกรรมที่ได้จะต้องมีลักษณะ ดังนี้

- ผู้เรียนคิดเองทำเอง โดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษา
- ดำเนินการได้ตลอดปี เพราะมาจากพลังของผู้เรียนเอง
- สามารถสืบทอดจากรุ่นพี่ไปสู่รุ่นน้องได้ เพราะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของจากผู้เรียนเอง
- กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สร้างทักษะชีวิตทั่วไปให้กับผู้เรียนเช่น กิจกรรมชมรมห้องสมุด

กิจกรรมชมรมทางวิชาการต่าง ๆ กิจกรรมกีฬา เป็นต้น

- กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สร้างทักษะชีวิตเฉพาะปัญหา เช่น ชมรมด้านสารเสพติด ชมรมด้านภัยเอดส์ ชมรมเพื่อนเตือนเพื่อน ฯลฯ

๓. การสร้างทักษะชีวิตด้วยระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน การสร้างทักษะชีวิตเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการช่วยเหลือแนะนำ (Advisory) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งทำหน้าที่การให้คำปรึกษา และช่วยเหลือโดยการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองเพื่อวิเคราะห์แยกแยะพฤติกรรมของผู้เรียนและการค้นหาผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ตลอดจนให้ความช่วยเหลือบุคคลเหล่านั้นตั้งแต่ต้นก่อนที่จะเกิดปัญหาที่รุนแรง

^{๑๒} วนิดา ขาวมงคล เอกแสงสี, หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต, กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓. หน้า ๒๔

๔. การสร้างทักษะชีวิตเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาเกินกว่าที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะแก้ไขได้ และต้องอาศัยการใช้จิตวิทยาการแนะแนวหรือ การให้คำปรึกษา (Counseling) หรืออาจส่งต่อ (Refer) กรณีต้องการบำบัดรักษาจากสถานบริการทางสาธารณสุขหรือหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การติดยาบ้าแล้วหรือการมีพฤติกรรมทางจิต เป็นต้น

จากองค์ประกอบของทักษะชีวิต ๑๐ ประการ กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดเนื้อหาที่เป็นจุดเน้นในการพัฒนาทักษะชีวิต ๔ ด้าน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่คือ

๔.๑ ด้านสุขภาพอนามัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในการดูแลตนเองให้มีสุขภาพอนามัยที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม รู้วิธีป้องกันไม่ให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บและสามารถแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่จะนำไปสู่โรคภัยไข้เจ็บได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

๔.๒ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยอันตรายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

๔.๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกในการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้วิธีใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า รู้วิธีป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเป็นพิษและสามารถแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นพิษในชุมชนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

๔.๔ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ถูกต้อง และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนในสังคมไทย รู้วิธีป้องกันไม่ให้ตนเอง ครอบครัวยุ ชุมชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข สามารถปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสามารถแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดสร้างสรรค์

กระบวนการคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลสามารถที่จะผลิตความคิดที่แปลกใหม่หรือคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่ โดยมีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ทำการศึกษาและได้กำหนดรูปแบบของกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ผู้เขียนสรุปได้ดังนี้

๑. ทฤษฎีกระบวนการสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์

Torrance^{๑๓} สามารถจำแนกกระบวนการคิดสร้างสรรค์ได้เป็น ๕ ขั้น ดังนี้ (๑) การค้นหาข้อเท็จจริง (Fact-finding) เริ่มจากความรู้สึกกังวลใจ มีความสับสนวุ่นวาย (Mess) แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร (๒) การค้นพบปัญหา (Problem-finding) เมื่อใช้ความคิดพิจารณาจนเกิดความเข้าใจจนพบปัญหาที่เกิดขึ้นว่าเกิดมาจากสาเหตุใด (๓) การค้นพบแนวคิด (Idea-finding) คิดและตั้งสมมติฐานตลอดจนเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อทำการทดสอบแนวคิด (๔) การค้นพบคำตอบ (Solution-finding) หลังจากการทดสอบแนวคิดก็จะได้คำตอบ (๕) การยอมรับผลที่ได้จากการค้นพบ (Acceptance-finding) ยอมรับข้อค้นพบที่เป็นคำตอบและพัฒนาแนวคิดต่อไปว่าสิ่งที่ค้นพบจะนำไปสู่การเกิดแนวคิดและเกิดการค้นพบใหม่ต่อไปที่เรียกว่า New challenges

นิยามกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของทอร์แรนซ์จะคล้ายกับการคิดแก้ปัญหาแต่ในส่วนการวัดของทอร์แรนซ์ จะใช้วิธีการวัดในลักษณะของความคิดนอกเนกนัย และมุ่งแก้ปัญหาโดยการเชื่อมโยงความคิด ดังนั้นจึงสามารถสรุปแนวคิดของทอร์แรนซ์ได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ กระบวนการแก้ปัญหาสามารถทำให้เกิดความคิดในลักษณะความคิดนอกเนกนัยได้นั่นเอง

๒. ทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวอลลาส

กระบวนการคิดสร้างสรรค์นี้ Wallas^{๑๔} การปฏิบัติการคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวอลลาส จะผ่าน ๔ ขั้นตอน ดังนี้(๑) ขั้นเตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นการกำหนดปัญหา สังเกตและศึกษา (๒) ขั้นครุ่นคิด (Incubation) เป็นช่วงเวลาของการเก็บประเด็นปัญหาไว้ก่อน (๓) ขั้นของการรู้แจ้ง (Illumination) เป็นขั้นของการเกิดขึ้นของความคิดใหม่ในช่วงหนึ่ง และ (๔) ขั้นพิสูจน์ (Verification) เป็นขั้นของการตรวจสอบความคิดใหม่ที่เกิดขึ้น

รูปแบบกระบวนการคิดของวอลลาสเป็นพื้นฐานที่สำคัญมากในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนความคิดสร้างสรรค์ซึ่งในขั้นของการครุ่นคิด (Incubation) และการเกิดความคิดใหม่ (Illumination) อย่างทันทีทันใดนั้นจึงทำให้คนจำนวนมากมีความเห็นว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองของจิตใต้สำนึกที่ไม่สามารถปฏิบัติได้แต่ ข้อสังเกตจากขั้นตอนที่ ๑ และที่ ๔ จะเห็นว่าการคิดสร้างสรรค์จะเริ่มต้นด้วยความมุ่งมั่นในการเตรียมการคือ การกำหนดปัญหา สังเกตศึกษาและจบลงด้วยการพิสูจน์โดยการวิพากษ์(Critical verification) ซึ่งเสนอให้เห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์กับการวิเคราะห์เป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกันมากกว่าจะตรงข้ามกัน นั่นคือ ผู้ที่คิดสร้างสรรค์จะทำการศึกษาและวิเคราะห์แต่จะได้รับการฝึกกลไกการรับรู้โน้มเอียงไปทางการวิจารณ์สิ่งต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างจากสิ่งอื่น ๆ ผู้คิดสร้างสรรค์จะทำการพิสูจน์และตัดสินใจ แต่พวกเขาจะเชื่อในเรื่องของความประหลาดใจและจะหลีกเลี่ยงการตัดสินใจในทันทีทันใด

^{๑๓} Torrance E.P. Education and the Creative Potential Minneapolis. New Jersey : The Lund Press, Inc. ๑๙๖๒.

^{๑๔} Wallas, G. The art of thought. London : Jonathan Cape. ๑๙๒๖

จากรูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่รูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของวอลลาส จนถึงรูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของโรเบิร์ต เฟส ที่กล่าวข้างต้น ผู้เขียนสรุปรูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ดังนี้ ๑) กระบวนการคิดสร้างสรรค์จะเกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ มีความหมาย มีจินตนาการ มีการสร้างความคิด และมีการประเมินเชิงวิพากษ์ โดยภาพรวมของกระบวนการคิดสร้างสรรค์ก็คือ ความสมดุลของจินตนาการและการคิดวิเคราะห์ ๒) รูปแบบกระบวนการคิดสมัยเก่าจะให้ความสำคัญกับผลของความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากกระบวนการได้จิตสำนึก ที่อยู่เหนือการควบคุมของผู้คิด ส่วนรูปแบบกระบวนการคิดสมัยใหม่ จะให้ความสำคัญกับการสร้างความคิดใหม่ที่มีความหมายภายใต้การปฏิบัติการควบคุมโดยผู้คิดเอง และ ๓) กระบวนการคิดสร้างสรรค์โดยรวมต้องการที่ขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติการคิดและการนำความคิดไปใช้ ดังนั้นจึงต้องมีการปฏิบัติการมากกว่าที่จะจินตนาการสิ่งใหม่เพียงอย่างเดียว

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

คำว่า ผลิตภัณฑ์ นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังต่อไปนี้

ผลิตภัณฑ์^{๑๕} หมายถึง สิ่งใดที่เสนอขายต่อตลาด เป้าหมายที่สามารถตอบสนองความต้องการได้ มีทั้งลักษณะที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งที่จับต้องได้ (Tangible) คือ สินค้าที่มีตัวตน (Physical Product) มีรูปร่าง มองเห็น และสามารถสัมผัสได้ สิ่งที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Product) หรือ บริการ (Service) หมายถึง กิจกรรม ผลประโยชน์หรือความพึงพอใจที่เสนอขายแก่ลูกค้า

ผลิตภัณฑ์^{๑๖} หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ เป็นสิ่งที่ผู้ขายเสนอขายต่อตลาดเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจอยากได้เป็นเจ้าของ และซื้อมาเพื่ออุปโภคบริโภคอันเป็นการตอบสนองความต้องการ คำว่า ผลิตภัณฑ์ ไม่ได้มีความหมายจำกัดเพียงวัตถุที่มีรูปร่างจับต้องได้เท่านั้น แต่ยังหมายถึง ผลิตภัณฑ์บริการ สถานที่องค์กรหรือบุคคลและความคิด ผลิตภัณฑ์ต้องมีรรถประโยชน์ (Utility) มีมูลค่า (Value) ในสายตาของลูกค้า จึงจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้

"ผลิตภัณฑ์ใหม่ (New product)" McCarthy & Perreault^{๑๗} ให้ความหมายไว้ว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่มีการพัฒนาขึ้นมาใหม่ หรือมีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมของธุรกิจให้มีคุณสมบัติที่ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งคำว่า "ผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product)" สามารถแบ่งลักษณะออกมาได้ ๓ แบบ ได้แก่

^{๑๕} สุดาดวง เรืองรุจิระ. นโยบายผลิตภัณฑ์และราคา. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์อัจฉรา ๒๕๓๘ หน้า ๑๓

^{๑๖} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทธรรมสาร จำกัด. ๒๕๓๘. หน้า

^{๑๗} McCarthy, E. J., & Perreault, W. D. Basic marketing : a global-managerial approach: Homewood, Ill. : Irwin, ค๑๙๙๓.

๑. ผลิตภัณฑ์นวัตกรรม (Innovated product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีการวิจัยพัฒนา คิดสร้างสรรค์ออกมาเป็นครั้งแรก และยังไม่มียกก่อนในตลาด เช่น iPhone รุ่น ๑ หรือ iPad รุ่น ๑ ที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ ซึ่งผลิตภัณฑ์ในประเภทนี้ เราเรียกว่า “นวัตกรรม”

๒. ผลิตภัณฑ์ปรับปรุงใหม่ (Modified product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์เดิมที่มีการปรับปรุง คุณสมบัติในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ทำให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาดอีกครั้ง เช่น ไอโฟนรุ่น ๒-๖ ถือเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มี การปรับปรุง ผลิตภัณฑ์เดิมของธุรกิจให้มีสมบัติที่ดีขึ้นกว่าเดิม เป็นต้น

๓. ผลิตภัณฑ์เลียนแบบ (Me-too product) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใหม่ของธุรกิจซึ่งเลียนแบบ ผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งที่มีอยู่แล้วในตลาด เนื่องจากเห็นว่า มีเทคโนโลยีหรือมีความต้องการของตลาด เป็นอย่างสูง ตัวอย่างเช่น หลังจากที่ smart phone ของค่ายแอปเปิลออกมา เราก็ได้เห็น smart phone อีกหลายค่ายที่ออกมาคล้ายๆกัน ซึ่งในแง่ของผู้ผลิต การมีคู่แข่ง ทำให้ต้องพัฒนาอยู่ ตลอดเวลา หากหยุดนิ่งเมื่อไรคู่แข่งก็แซงหน้าไปแล้ว ในแง่ของผู้บริโภค ก็เป็นการดีที่มีการพัฒนาและ ทางเลือกมากมาย

"ผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product)" ยังสามารถแบ่งตามลักษณะความใหม่ในตลาดและในแง่ ของบริษัท ได้ดังนี้

๑. ผลิตภัณฑ์ใหม่ของโลก (New to the world) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สร้างขึ้นใหม่ เป็นครั้งแรก มีคุณสมบัติหรือลักษณะพิเศษ ไม่เหมือนผลิตภัณฑ์ใด ๆ ที่มีมาก่อน เพื่อสำหรับเข้าสู่ ตลาดใหม่โดยเฉพาะ เช่น Smart phone รถไฟฟ้าของเทสลา

๒. ผลิตภัณฑ์ใหม่ในแง่ของสายผลิตภัณฑ์ใหม่ (New product lines) หมายถึง สาย ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เพิ่มขึ้นใหม่ของบริษัท และเป็นการเข้าสู่ตลาดเดิมที่มีอยู่เป็นครั้งแรก เช่น “Starbucks” ซึ่งเป็นแบรนด์ใหญ่ระดับโลกมี Core Business อย่างธุรกิจกาแฟที่มีฐานแข็งแกร่งแล้ว ตอนนี้กำลังขยาย “ตลาดเครื่องดื่มชา” “Starbucks Teavana” ออกมา ซึ่งเป็นสายผลิตภัณฑ์ใหม่ นอกเหนือไปจากกาแฟที่เป็นจุดแข็งของสตาร์บัคอยู่แล้ว ซึ่งผู้เขียนไปดื่มมาแล้ว รสชาติดีทีเดียว

๓. การเพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าไปในสายผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ (Additions to existing product lines) หมายถึง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เพิ่มเติมเข้าไปในสายผลิตภัณฑ์เดิมของบริษัท ซึ่ง มีความใหม่พอสมควรสำหรับกิจการและตลาด เช่น โยเกิร์ตดัชมิลล์ มีหลายแบบให้เลือก เช่น แบบ ดั้งเดิม รสสตอเบอร์รี่ รสวันมะพร้าว ผลิตภัณฑ์เดิมยังเป็นโยเกิร์ตอยู่ แต่เพิ่มแบบและรสชาติใหม่ๆ เป็นต้น

๔. ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดจากการลดต้นทุนการผลิต (Cost reductions) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ ใหม่ที่ปรับปรุงขึ้นเพื่อลดต้นทุนการผลิต

๕. ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดจากการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ขึ้นมาใหม่ (Re positioning) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดจากการนำผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่เข้าสู่ตลาดเป้าหมายใหม่

๖. ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ (Improvements in revision of existing product) หมายถึงผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดจากการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมในเรื่องของลักษณะ และคุณค่าของผลิตภัณฑ์ จะคล้ายๆกับผลิตภัณฑ์ปรับปรุงใหม่(Modified product) ที่กล่าวมาแล้ว ในเบื้องต้น ตัวอย่างเดียวกันคือ ไอโฟนรุ่น ๒-๖ ถือเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มี การปรับปรุง ผลิตภัณฑ์เดิมของธุรกิจให้มีสมบัติ ลักษณะ และคุณค่าที่ดีขึ้นกว่าเดิม เป็นต้น

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

Fuller.G.W^{๑๘} ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์มากมายและมีลักษณะครอบคลุมกว้างขวาง แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ต้องการผลิตภัณฑ์ใหม่สร้างผลกำไร และเพื่อความอยู่รอดของบริษัท โดยทั่วไปสามารถรวบรวมความหมายของคำว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่ ออกเป็น ๗ ประเภท ดังนี้

๑. ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการขยายสายการผลิต โดยใช้กระบวนการผลิตที่มีอยู่ (line extensions)

๒. การสร้างแนวคิดใหม่ในผลิตภัณฑ์เดิม (repositioned existing product) เป็นการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในแง่ของการใช้งาน โดยไม่ได้เปลี่ยนแปลงคุณสมบัติหลัก ซึ่งบางครั้งเป็นไปตามข้อเสนอของผู้บริโภค

๓. ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมแต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบใหม่ (new form of existing products)

๔. ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดจากการปรับปรุงสูตรที่มีอยู่แล้ว (reformulation of existing products)

๕. ผลิตภัณฑ์ใหม่ในบรรจุภัณฑ์ใหม่ (new packaging of existing products)

๖. ผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรม (innovative products/ make changes in an existing product) เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์แปลกใหม่ที่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม

๗. ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ (creative product/ bring into existence, the rare, never before-seen product)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Issue for product development)^{๑๙} คือการพัฒนากระบวนการที่มีประสิทธิภาพและโครงสร้างองค์การสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์มีเทคนิคและรายละเอียดที่สำคัญคือ

^{๑๘} Fuller, G.W. . New Product Development from Concept to Marketplace.CRCPress, Inc. USA : Boca Raton, Florida. อ้างใน จิตพนธ์ ชุมเกตุ. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๐ หน้า ๒๒

^{๑๙} สุดาดวง เรืองรุจิระ. นโยบายผลิตภัณฑ์และราคา. หน้า ๒๘ - ๓๐

การออกแบบด้านความแข็งแรง การแข่งขันโดยใช้เวลาเป็นพื้นฐาน การออกแบบให้เป็นมาตรฐาน การออกแบบโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย การวิเคราะห์คุณค่า การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ด้วยคุณค่า

๑. การออกแบบด้านความแข็งแรง การออกแบบด้านความแข็งแรง (robust design) เป็นการออกแบบซึ่งสามารถผลิตสินค้าเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการได้ ถึงแม้ว่าผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบจะการแปรเปลี่ยนไปเล็กน้อยในการผลิตหรือการประกอบขึ้นส่วนก็ไม่มีผลต่อผลิตภัณฑ์ เช่น บริษัท AT&T พัฒนาด้วยการประสมประสานวงจรซึ่งสามารถใช้ในการผลิตจำนวนมากเพื่อสร้างสัญญาณเสียง ถึงแม้ว่าเริ่มแรกของการออกแบบ วงจรจะได้รับการผลิตอย่างดีเลิศ เพื่อป้องกันการแปรเปลี่ยนในสัญญาณ วงจรเช่นนี้เป็นสิ่งที่มีคุณค่าเนื่องจากสามารถควบคุมคุณภาพระหว่างกระบวนการผลิต อย่างไรก็ตามหลังจากทดสอบและวิเคราะห์แล้ววิศวกรของ บริษัท AT&T ตระหนักว่าถ้าลดความต้านทานของวงจรลง (เปลี่ยนเล็กน้อย) วงจรจะมีผลกระทบต่อการเล่นแปลงในการผลิตน้อยมาก แต่ทำให้สามารถปรับปรุงคุณภาพได้ ๔๐%

๒. การแข่งขันโดยใช้เวลาเป็นพื้นฐาน การแข่งขันโดยใช้เวลาเป็นพื้นฐาน (time-based competition) เป็นการแข่งขันพื้นฐานขึ้นอยู่กับเวลาอาจทำได้ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างรวดเร็วและนำผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาด หรือการจัดส่งสินค้าหรือบริการอย่างรวดเร็วด้วยเหตุนี้จะทำให้วงจรชีวิตผลิตภัณฑ์จะสั้นลงซึ่งทำให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เพราะว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่รวดเร็วโดยกระทันหันอย่างต่อเนื่องจะเป็นการเพิ่มผลประโยชน์ให้กับผู้พัฒนาอย่างช้า ๆ จะสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน บริษัทแรกที่เข้าสู่การผลิตอาจมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับสำหรับการใช้อย่างหลากหลาย เมื่อมีการขายเป็นเวลาหลายปีอาจกลายเป็นมาตรฐาน จึงต้องมีการนำผลิตภัณฑ์สู่ตลาดด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีหรือกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ เมื่อเป็นเช่นนั้นการนำเสนอผลิตภัณฑ์สู่ตลาดอย่างรวดเร็วอาจเป็นการบริหารที่ดี เพราะว่าการแข่งขันจะอยู่จนกระทั่งเริ่มนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่คล้ายกันหรือปรับปรุงรุ่นใหม่ ซึ่งผลิตภัณฑ์อาจมีราคาสูงพอที่จะมีกำไร

๓. การออกแบบให้เป็นมาตรฐาน การออกแบบให้เป็นมาตรฐาน (modular design) เป็นชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็นชิ้นส่วนเล็ก ๆ ทำให้ง่ายต่อการสับเปลี่ยนหรือแทนที่ ซึ่งเป็นการออกแบบเพื่อนำเสนอความยืดหยุ่นสู่ทั้งการผลิตและการตลาด แผนการผลิตจะพบว่าชิ้นส่วนเล็ก ๆ เหล่านี้ (modular) มีประโยชน์เพราะว่าทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์การผลิตและสับเปลี่ยนได้ง่ายกว่า ยิ่งกว่านั้นตลาดอาจชอบวิธีการออกแบบเช่นนี้ เพราะสามารถเพิ่มความยืดหยุ่นที่จะทำให้ลูกค้าพอใจ ลูกค้าอาจผสมและจัดให้เหมาะสมกับรสนิยมของตนเอง ความคิดนี้ได้ถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมจำนวนมาก ตั้งแต่อุตสาหกรรมการบินสู่ร้านอาหารแบบจานด่วน (fast-food)

๔. การออกแบบโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย การออกแบบโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย [computer-aided design (CAD)] เป็นการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อช่วยพัฒนา ออกแบบและจัดสร้างเอกสารสำคัญด้านผลิตภัณฑ์ (Heizer and Render. ๑๙๙๙ : ๒๐๕) ในปัจจุบันมีการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ได้รับการพัฒนาด้วยการออกแบบโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย (CAD) ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มพูนความเร็วและสามารถประสมประสานการออกแบบผลิตภัณฑ์ เมื่อใช้การออกแบบโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย (CAD) วิศวกรออกแบบจะเริ่มโดยพัฒนาโครงสร้างความคิดแล้วผู้ออกแบบ จะใช้การแสดงด้วยภาพเพื่อสร้างการออกแบบโครงสร้างทางเรขาคณิต ซึ่งการออกแบบด้วยความชำนาญจากระบบการออกแบบโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย (CAD) จะช่วยให้ผู้ออกแบบสามารถตัดสินใจข้อมูลวิศวกรรมได้หลากหลายชนิดและจะมีการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์และประหยัด

๕. การวิเคราะห์คุณค่า การวิเคราะห์คุณค่า (value analysis) เป็นการทบทวนความสำเร็จของผลิตภัณฑ์ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการผลิต เพื่อให้เกิดการปรับปรุงซึ่งจะนำไปสู่ทั้งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ดีกว่าและประหยัดกว่า เทคนิคและข้อได้เปรียบสำหรับการวิเคราะห์คุณค่าจะเหมือนกับวิศวกรรมคุณค่า ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในการปฏิบัติการก็อาจเป็นสิ่งจำเป็นเพราะการวิเคราะห์คุณค่าจะเกิดขณะที่ผลิตภัณฑ์กำลังผลิต

๖. การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ด้วยคุณค่า การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ด้วยคุณค่า (product-by-value analysis) เป็นรายการของผลิตภัณฑ์การสืบทอดด้วยการสั่งซื้อในผลิตภัณฑ์แต่ละผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะรวมถึงการเพิ่มกระแสเงินสด (เช่น เพิ่มการช่วยเหลือโดยการเพิ่มราคาหรือต้นทุนที่ต่ำลง) เพิ่มตลาด (ปรับปรุงคุณภาพ และ/หรือลดต้นทุนหรือราคา) หรือลดต้นทุน (ปรับปรุงกระบวนการผลิต) การวิเคราะห์ของผลิตภัณฑ์แต่ละรายการจะช่วยให้ฝ่ายบริหารทราบว่าผลิตภัณฑ์เป็นผลิตภัณฑ์ที่ขายดี ผลิตภัณฑ์ใดล้มเหลวไม่ควรที่จะลงทุนต่อไป เพื่อให้ผู้บริหารนำไปกำหนดทิศทางกลยุทธ์สำหรับแต่ละผลิตภัณฑ์

การพัฒนาสินค้า (Product development concept)

การพัฒนาสินค้า (product development)^{๒๐} เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งหมดในการนำเสนอสินค้าสู่ตลาด การพัฒนาสินค้าถูกนิยามว่า เป็นการใช้โอกาสทางการตลาดที่มีอยู่สร้างสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งสินค้าแบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ สินค้าที่เป็นรูปธรรม เป็นสินค้าที่สามารถจับต้องได้ทางกายภาพ และสินค้านามธรรมเป็น การบริการ ประสิทธิภาพ และความเชื่อต่าง ๆ ความเข้าใจถึงความจำเป็นและความต้องการของลูกค้า ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมของการแข่งขัน และธรรมชาติของตลาดเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับความสำเร็จในการพัฒนาสินค้า ต้นทุน เวลาและคุณภาพ เป็นตัวแปรหลักที่ขับเคลื่อนความต้องการของลูกค้า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้

^{๒๐} มีเดียณ จูมมะ Meedian Chumat. แนวคิดการพัฒนาสินค้า (Product development concept), แหล่งที่มา :

<https://pattanieconomy.wordpress.com/๒๐๑๙/๑๒/๐๓/แนวคิดการพัฒนาสินค้า-product-developmen> (๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๔)

ผู้ประกอบการควรพัฒนากลยุทธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ดีขึ้น และเพื่อเพิ่มส่วนแบ่งการตลาด การพัฒนาสินค้าประกอบไปด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย โดยผู้ประกอบการจะใช้กระบวนการต่าง ๆ มาปรับใช้เพื่อนำเสนอสินค้าสู่ตลาด ผู้ประกอบการควรปรับโครงสร้างขององค์กรให้สามารถพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่อง สินค้าใหม่ทุกชิ้นจะผ่านขั้นตอนการออกแบบการผลิตและการวิเคราะห์ตลาดเป็นอย่างดี ส่วนสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น เครื่องบิน ยานยนต์ และเครื่องจักร จะมีกระบวนการพัฒนาสินค้าที่ซับซ้อนกว่าสินค้าทั่วไป อีกทั้งการส่งมอบต้องใช้ระบบขององค์กรที่ซับซ้อนเพื่อจัดการกับกระบวนการต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ

กระบวนการพัฒนาสินค้าประกอบไปด้วย ๔ ระยะ^{๒๑}

๑) ช่วงวางแผน หรือเริ่มต้นอันสับสน (Fuzzy Front End) เป็นช่วงที่ต้องวางแผนและดำเนินการก่อนที่จะกระบวนการและรายละเอียดต่าง ๆ ของการผลิตจะเข้าที่และสมบูรณ์ เนื่องจากมีลักษณะการทำงานที่ไม่มีโครงสร้างตายตัว มีสิ่งที่คาดเดาไม่ได้อยู่หลายด้าน มีความไม่แน่นอนสูง และดูสับสนวุ่นวาย เมื่อเทียบกับการทำงานหลังจากที่โครงการได้รับการอนุมัติแล้วซึ่งมีแบบแผนชัดเจน ดังนั้นช่วง fuzzy front end ต้องใช้ความรู้และประสบการณ์ของผู้บริหารในระดับสูงเพื่อสามารถออกแบบสินค้าได้ตรงกับความต้องการของลูกค้า (Smith and Eppinger, ๑๙๙๗)

๒) ช่วงการออกแบบสินค้าคือ ช่วงการออกแบบรายละเอียดของสินค้าเพื่อให้ได้สินค้าที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างแท้จริง (Yassine and Braha, ๒๐๐๓)

๓) ช่วงปฏิบัติการตามแผน เป็นช่วงของการผลิตสินค้าที่ต้องใช้เทคโนโลยี ระบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือซอฟต์แวร์ทางวิศวกรรม รวมถึงกระบวนการทดสอบที่สามารถนำมาใช้ตรวจสอบความสมเหตุสมผลว่าสินค้านี้มีมาตรฐานการออกแบบตามเป้าหมายที่ได้รับการตกลงก่อนหน้านี้หรือไม่

๔) ช่วงสิ้นสุดความคลุมเครือคือ ช่วงที่สินค้าและกระบวนการทางการตลาดเสร็จเรียบร้อยแล้ว Yassine et al., (๒๐๐๓)

Koen (๒๐๐๔) ได้อธิบายช่วงวางแผน หรือเริ่มต้นอันสับสนว่า ประกอบไปด้วย ๕ ขั้นตอนที่สำคัญ คือ (๑) ขั้นตอนการสำรวจโอกาสในการสร้างนวัตกรรม (๒) ขั้นตอนการสังเคราะห์ความคิดนวัตกรรม (๓) ขั้นตอนการคัดสรรความคิดนวัตกรรม (๔) ขั้นตอนการพัฒนาและทดสอบแนวคิด (๕) ขั้นตอนการวิเคราะห์ทางธุรกิจ (Business Analysis) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑) ขั้นตอนการสำรวจโอกาสในการสร้างนวัตกรรม ในส่วนนี้ผู้ประกอบการต้องระบุหนทางต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดสรรทรัพยากรไปยังโครงการใหม่ กำหนดกลยุทธ์ของผลิตภัณฑ์ใหม่และกำหนดรายละเอียดของกระบวนการต่าง ๆ ในการพัฒนาสินค้า

^{๒๑} จิตพนธ์ ชุมเกต. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืน ของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560 หน้า ๑๘ - ๒๒

๒) ขั้นตอนการสังเคราะห์ความคิดนวัตกรรม ขั้นตอนนี้คือการวิเคราะห์โอกาสการนำไปใช้ และเพื่อกำหนดบริบทและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับผู้ประกอบการ ซึ่งขั้นตอนนี้ต้องใช้ความพยายามอย่างมากทั้งทำการศึกษตลาด และการค้นคว้าวิจัย

๓) ขั้นตอนการคัดสรรความคิดนวัตกรรม มีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณตัวเลือกลงในขณะที่ทำให้ความคิดมีคุณภาพสูงขึ้น จึงต้องอาศัยการคิดสร้างสรรค์แบบเอกนัยไปพร้อม ๆ กับการประเมินทางเลือกโดยทีมงานภายในองค์กรเพื่อพิจารณาผสมผสานส่วนที่ดีของทางเลือกต่าง ๆ เข้าด้วยกันให้ได้ผลลัพธ์ใหม่ที่มีศักยภาพ และมีความเป็นไปได้สูงที่สุดว่าจะประสบความสำเร็จ ซึ่งการคัดสรรความคิดนวัตกรรมนี้อาจได้มาจากภายในบริษัทหรือภายนอกบริษัทก็ได้ทั้งจากการระดมความคิดหรือมาจากความต้องการของลูกค้า

๔) ขั้นตอนการพัฒนาและทดสอบแนวคิด การทดสอบแนวความคิดมีความคล้ายคลึงกับการคัดสรรความคิดในแง่ที่เป็นขั้นตอนลดจำนวนทางเลือกลง การทดสอบแนวคิดเป็นการประเมินผลตามความเห็นของผู้ใช้ โดยมีเป้าหมายเพื่อ ๑. ระบุตำแหน่งแนวคิด (concept positioning) เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งหรือทางเลือกอื่น ๆ ในตลาด ศึกษาตลาดเป้าหมายอย่างชัดเจน และคาดคะเนการตอบรับผลิตภัณฑ์ และ ๒ ประเมินแนวคิด (concept evaluation) เพื่อระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของแนวคิดที่ควรได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเป้าหมาย

๕) การวิเคราะห์ทางธุรกิจ เป็นช่วงที่พัฒนาแนวคิดต่าง ๆ บนพื้นฐานของการประเมินสภาพตลาด ความต้องการของลูกค้า ความต้องการในการลงทุน การวิเคราะห์การแข่งขันทางธุรกิจ และความไม่แน่นอน การวิเคราะห์ทางธุรกิจเป็นการศึกษาความเป็นไปได้ และประเมินศักยภาพของโครงการโดยการคาดการณ์ยอดขาย ความคุ้มทุน และผลกำไร เทียบกับค่าใช้จ่ายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การวิเคราะห์ทางธุรกิจมีความสัมพันธ์กับกลยุทธ์ทางการตลาดมาก จึงทำให้องค์กรส่วนใหญ่ทำทั้ง ๒ ขั้นตอนไปพร้อม ๆ กัน ผลของการวิเคราะห์ทางธุรกิจทำให้สามารถตั้งราคาผลิตภัณฑ์ได้ ซึ่งการตั้งราคาถือเป็นส่วนหนึ่งของแผนการตลาด โดยทั่วไปการวิเคราะห์ทางธุรกิจประกอบไปด้วยการประมาณการณ์ด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ได้แก่ วงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาการผลิตและการกระจายผลิตภัณฑ์สู่ตลาด การลงทุนด้านครุภัณฑ์ เครื่องมืออุปกรณ์ และการพัฒนาตลาด ราคาขาย ยอดขาย ผลกำไร และผลตอบแทนจากการลงทุน

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ

ความหมายของอาชีพ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน^{๒๒} ได้ให้ความหมายของคำว่า อาชีพ คือ การเลี้ยงชีวิต

^{๒๒} ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร. ๒๕๔๒

การทำมาหากิน อาชีพเป็นรูปแบบการดำรงชีพในสังคมปัจจุบัน อาชีพเป็นหน้าที่ของบุคคลในสังคม การที่บุคคล ประกอบอาชีพจะได้มาซึ่งค่าตอบแทน หรือรายได้ เพื่อใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ กิจทวีสิน วิชัยดิษฐ์^{๒๓} ได้กล่าวว่า อาชีพ หมายถึง การทำงานซึ่งมีผลตอบแทนออกมาในรูปของรายได้ เพื่อบุคคลนำไปดำรงชีพทั้ง ของตนและครอบครัว งานที่ทำนั้นต้องเป็นงานที่สุจริต ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่สังคมโดยรวม โดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน นอกจากนี้อาชีพยังหมายถึง งานหรือการทำมาหากิน ทำธุรกิจตามความชอบหรือความถนัด ได้ค่าตอบแทนเป็นค่าจ้าง หรือ เงินเดือน ตัวอย่างของอาชีพ เช่น อาชีพค้าขาย พนักงาน ลูกจ้างรายวัน เจ้าของธุรกิจตนเองที่ไม่ได้ ทำงานเกี่ยวกับวิชาชีพ ไม่ต้องสอบเพื่อขอใบอนุญาต หรือใบ ประกอบตามที่กฎหมายรองรับ

ในส่วนของความสำคัญของการประกอบอาชีพ คือ การทำมาหากินของมนุษย์ เป็นการแบ่ง หน้าที่ การทำงานของคนในสังคม และทำให้ดำรงอาชีพในสังคมได้ บุคคลที่ประกอบอาชีพจะได้ ค่าตอบแทน หรือ รายได้ที่จะนำไปใช้จ่ายในการดำรงชีวิต และสร้างมาตรฐานที่ดีให้แก่ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ซึ่งความสำคัญของการประกอบอาชีพ จำแนกได้ดังนี้

๑. ทำให้มีรายได้ประจำเลี้ยงตนเองและครอบครัวโดยซื้อหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับการ ดำรงชีวิต ๒. ทำให้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ทำงานให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและ ประเทศชาติ ๓. ทำให้มีโอกาสสร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเองและวงศ์ตระกูล เป็นที่ยอมรับของบุคคลใน สังคม ๔. ทำให้มีฐานะและหลักฐานมั่นคง เป็นที่เคารพนับถือของบุคคลอื่น ๆ ๕. ทำให้เกิดความ ภาคภูมิใจในตนเอง ที่สามารถพึ่งตนเองได้ และทำประโยชน์แก่สังคมโดยรวม นอกจากนี้ปัจจัยที่ ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานอาชีพ สามารถจำแนกออกได้ดังนี้

๑. ความต้องการมุ่งความสำเร็จ (Need for Achievement) มุ่งมั่นใช้กำลังกาย กำลัง ความคิด สติปัญญาและความสามารถทั้งหมด พร้อมทั้งทุ่มเทเวลาให้กับงาน โดยไม่คำนึงถึงความ ยากลำบาก เพื่อให้ งานบรรลุความสำเร็จที่มุ่งหวังไว้

๒. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity Thinking) กล้าประดิษฐ์ กล้าคิดค้นสิ่งที่แปลกใหม่

๓. มีความสามารถในการบริหารงานและมีความเป็นผู้นำที่ดี (Management and Leadership Capability) มีลักษณะการเป็นผู้นำ รู้จักหลักการบริหารจัดการที่ดี ภาวะการณ์เป็นผู้นำ จะแตกต่างกันไปตามระยะการเจริญเติบโตของธุรกิจ

๔. มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Be Self-Confident) มีความเป็นอิสระและรู้จักพึ่งตนเอง มี ความมั่นใจมีความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยว มีลักษณะเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นที่จะประสบความสำเร็จ

๕. รู้จักผูกพันต่อเป้าหมาย (Addicted to Goals) เมื่อมีเป้าหมายจะต้องทุ่มเททุกอย่าง เพื่อให้บรรลุ เป้าหมาย และมีความคิดผูกพันที่จะเอาชนะ

^{๒๓} กิจทวีสิน วิชัยดิษฐ์และคณะ. แนวทางการพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนในชุมชนตำบลบางสระเก้าอำเภอลำลูกกา จังหวัดจันทบุรีเพื่อเพิ่มรายได้ที่ยั่งยืน. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, ๒๕๖๒. หน้า ๑๖

๖. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (Visionary) เป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างแม่นยำ

๗. มีความรับผิดชอบ (Responsibility) มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำเป็นอย่างดี

๘. มีความกระตือรือร้นและไม่หยุดนิ่ง (Enthusiastic) มีการทำงานที่เต็มไปด้วยพลัง มีชีวิตชีวา มีความกระตือรือร้น ทำงานทุกอย่างโดยไม่หลีกเลี่ยง ทำงานหนักมากกว่าคนทั่วไป

๙. กล้าตัดสินใจและมีความมานะพยายาม (Can Make Decision and Be Attempt) มีความกล้าตัดสินใจมีความหนักแน่นไม่หวั่นไหว เชื่อมมั่นในตนเองกับงานที่ทำ

๑๐. รู้จักประเมินตนเอง (Self-Assessment) การรู้จักประเมินตนเองไม่ทำสิ่งเกินตัว

จากการทบทวนความหมายของอาชีพข้างต้น สามารถสรุปความหมายของอาชีพได้ว่า คือสิ่งที่บุคคลทำเพื่อการดำรงชีวิตโดยใช้ความรู้ ทักษะ และความสามารถของตนที่ได้รับจากการศึกษาและฝึกอบรมหรือเรียนรู้มาแล้วมาใช้ประโยชน์และก่อให้เกิดรายได้

ประเภทของอาชีพ

จากความหมายของคำว่า อาชีพ สามารถแบ่งอาชีพออกได้เป็นลักษณะใหญ่ๆ ได้ ๒ ลักษณะ คือ

การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ

การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพเป็นหนึ่งในกระบวนการส่งเสริมอาชีพที่มีการกำหนดแนวทาง วิธีการ ขั้นตอน และรูปแบบต่าง ๆ ในการยกระดับรายได้และสร้างความมั่นคงในอาชีพเพื่อให้ผู้ประกอบการอาชีพมีความมั่นใจว่าถ้าได้นำไปใช้และปฏิบัติจะทำให้การประกอบอาชีพของตนเองมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ซึ่งมีหน่วยงาน นักคิด นักวิชาการ ได้สร้างแนวทาง วิธีการที่จะพัฒนาและส่งเสริมอาชีพในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)^{๒๔}

การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพตามทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ กำหนดแนวทางไว้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ดังนี้

๑. การส่งเสริมและพัฒนาคนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพให้มีความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า ได้แก่ สนับสนุนการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส สตรี และผู้สูงอายุ อาทิ การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดย่อมและวิสาหกิจชุมชน

^{๒๔} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๕๙). ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒. [online]. สืบค้นจาก <http://www.sukhothai.go.th/mainredcross/๗1.pdf>. [เข้าถึงข้อมูล ๒๓ กันยายน ๒๕๖๔].

๒. การสร้างชุมชนเข้มแข็งให้เป็นพลังร่วมทางสังคมในการสนับสนุนการพัฒนาและพร้อมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ได้แก่ การส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชน การสนับสนุนศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนเพื่อยกระดับทักษะของคนในชุมชนและการส่งเสริมให้ชุมชนจัดสวัสดิการและบริการในชุมชน อีกทั้งการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นให้สามารถเข้าสู่ตลาดงานเพิ่มขึ้น ได้แก่ พัฒนาและส่งเสริมทักษะอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ทักษะ การเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันระหว่างรุ่น สนับสนุนมาตรการจูงใจทางการเงินและการคลังให้ผู้ประกอบการมีการจ้างงานที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และสนับสนุนช่องทางการตลาด แหล่งทุนและบริการข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสในการประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ดังนี้

๑.การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ได้แก่ ส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยและการถ่ายทอดองค์ความรู้ในชุมชนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่ การต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่เชิงพาณิชย์ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างการจัดการความรู้ในชุมชน

๒.การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่การประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชน การสนับสนุนศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน การส่งเสริมการเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายอุตสาหกรรม (cluster) ในพื้นที่กับเศรษฐกิจชุมชน การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในการร่วมกันพัฒนาความรู้ในเชิงทฤษฎีและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติเพื่อการสร้างองค์ความรู้ รูปแบบการจัดการในการเพิ่มสร้างศักยภาพการบริหารจัดการให้กับชุมชนในการประกอบธุรกิจ การสนับสนุนการประกอบธุรกิจแบบวิสาหกิจเพื่อสังคมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืนเกี่ยวกับภาคการเกษตรที่สำคัญ ดังนี้

๑. เสริมสร้างฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน ได้แก่ การจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำในภาคเกษตรระดับลุ่มน้ำและการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำเพื่อการเกษตร การกำหนดเขตการใช้พื้นที่ทำการเกษตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาดในพื้นที่

๒. สร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้วิชาการ นวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนการปรับระบบการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรมีความปลอดภัยและตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่หลากหลาย ได้แก่ ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีการเพาะปลูกให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ส่งเสริมวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปใหม่ ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความหลากหลายของสินค้าที่เกษตรกรและผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงได้

และพัฒนา รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ การจัดทำแปลงต้นแบบผ่านศูนย์เรียนรู้และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีในแต่ละพื้นที่

๓. ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเข้าสู่ระบบมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ ได้แก่ พัฒนาระบบมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลทั้งในกลุ่มสินค้าที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหาร อาทิ สมุนไพร ผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ ยา พลังงานทดแทน วัสดุชีวภาพ และการพัฒนาระบบการตรวจรับรองคุณภาพแบบมีส่วนร่วมให้เป็นไปตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับของตลาดภายในและต่างประเทศและในพื้นที่ที่มีความพร้อมและเหมาะสมเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อขยายฐานรายได้

๔. เสริมสร้างขีดความสามารถการผลิตในห่วงโซ่อุตสาหกรรมเกษตร ได้แก่ เสริมสร้างศักยภาพของสถาบันเกษตรกรและการรวมกลุ่ม อาทิ กลุ่มเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตพืชและทำประมงให้สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาด (zoning) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต การบริหารจัดการผลผลิตอย่างเป็นระบบครบวงจรโดยแปรรูปสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและความต้องการของผู้บริโภคในตลาดและพัฒนา กลไกจัดการความเสี่ยงที่กระทบต่อสินค้าเกษตรโดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีส่วนร่วมร่วมคิดร่วมทำและเป็นเจ้าของในการพัฒนาการเกษตรของตนและภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนด้านปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นและเชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้ต่างๆ ในพื้นที่ การจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ภาคปฏิบัติเพื่อสร้างองค์ความรู้ความสามารถในการยกระดับการผลิต แปรรูป การตลาดและการบริหารจัดการ การสนับสนุนการเพิ่มรายได้จากอาชีพนอกภาคเกษตร และการเข้าถึงเครือข่ายพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

สรุปแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่๑๒ได้ระบุแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาไม่ว่าจะเป็น การสนับสนุนการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส สตรีและผู้สูงอายุ การสนับสนุนส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชน มีศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนและสนับสนุนช่องทางการตลาด แหล่งทุนและโอกาสในการประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนและการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้วยการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ ยกระดับการผลิต การแปรรูป ผลิตภัณฑ์ การตลาดและการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อขยายฐานรายได้

๒.๖ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสัมมาชีพในพระพุทธศาสนา

๒.๖.๑ ความหมายของสัมมาชีพในพระพุทธศาสนา

ความหมายของสัมมาชีพในทางพระพุทธศาสนาหลวงพ่อพุทธทาสภิกขุ-ปัญญานันทภิกขุ ได้ อธิบายไว้ในหนังสือ มรรคมืองค์แปดคุณธรรมของชีวิตที่ดีงาม ถึงหลักของสัมมาชีพหรือหลักของ สัมมาอาชีพว่า “อาชีพที่ทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกันและกันควรงดเว้นไม่ว่าอาชีพอะไร การค้า ขายเราก็ไม่เอาเปรียบใคร ไม่เดินกุกโลบายให้คนอื่นเดือดร้อนอย่าไปเที่ยวขายของที่ไม่เหมาะสมไม่ควร อย่างนี้เรียกว่าอาชีพชอบ”^{๒๕}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้อธิบายว่า “คำว่า “สัมมาชีพ” ในทางธรรมมิใช่หมายถึงเพียงการใช้แรงงานให้เกิดผลผลิตแล้วได้รับปัจจัยเครื่องเลี้ยงชีพเป็นผลตอบแทนมาโดยชอบธรรม เท่านั้นแต่หมายถึงการทำหน้าที่ ความประพฤติ หรือการดำรงตนอย่างถูกต้องอย่างหนึ่งอย่างใด ที่ทำให้เป็นผู้สมควรแก่การได้ปัจจัยบำรุงเลี้ยงชีวิต เช่น การพระภิกษุดำรงตนอยู่ในสมณธรรมแล้วได้รับ ปัจจัย ๔ ที่ชาวบ้านถวายก็เป็นสัมมาชีพของพระภิกษุหรือการที่ลูกประพฤติตนเป็นลูกที่ดีสมควรแก่ การเลี้ยงดูของพ่อแม่ ก็พึงนับเป็นสัมมาชีพของลูก”^{๒๖}

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ได้ให้แปลความหมายไว้ว่า “การเลี้ยงชีวิต, การทำงานมา หากิน, งานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพ”^{๒๗}

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การเลี้ยงชีวิต, การทำงาน หากิน, งานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพ”^{๒๘} และในพจนานุกรมฉบับมติชนได้ให้ความหมายไว้ว่า “สัมมาชีพ แปลว่า อาชีพการงาน (ใช้ในทางที่ดี)”^{๒๙} มูลนิธิสัมมาชีพ ได้ให้นิยามคำว่า “สัมมาชีพ” ไว้ ว่าเป็น “การประกอบอาชีพ ภายใต้กรอบจริยบรรทัดที่มีสัมมาทสิฐเป็นตัวนำ หากกล่าวให้เห็นภาพที่ ชัดเจนขึ้น จะหมายถึงการทำความหากินโดยไม่ได้เอากำไรสูงสุดเป็นตัวตั้ง หรือเป็นเป้าหมาย สุดท้าย และต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคม กล่าวคือความสุขของตนและคนทำงานรวมถึง ประโยชน์ของผู้บริโภคและผู้รับบริการเป็นหลัก โดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและไม่มุ่งไปกระตุ้น ตัณหาอันเป็นเหตุแห่งทุกข์”^{๓๐}

^{๒๕} พุทธทาสภิกขุ ปัญญานันทภิกขุ, มรรคมืองค์ ๘ คุณธรรมของชีวิตที่ดีงาม, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๑๗), หน้า ๑๑๖-๑๑๗.

^{๒๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุง, หน้า ๗๓๓.

^{๒๗} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ “คำวัด”, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๑), หน้า ๑๓๓๖.

^{๒๘} พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒, หน้า ๑๒๑๑.

^{๒๙} พจนานุกรม ฉบับมติชน Matichon Dictionary of The Thai Language, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน) ๒๕๕๗, หน้า ๘๖๒.

^{๓๐} นนทกร ปริสิงห์, “สัมมาชีพ”, <สัมมาชีพ <https://ccno๒.wordpress.com/about/สัมมาชีพ/>>, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐.

วศิน อินทสระ ซึ่งเป็นนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนาอีกท่านหนึ่ง ได้แสดงความเห็นไว้ว่า “สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเว้นมิฉ้อฉลทุกรูปแบบ ประกอบตนอยู่ในสัมมาชีพ”^{๓๑}

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความหมายของคำว่า สัมมาชีพ ไว้ว่า “การประกอบอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมายเลี้ยงชีพโดยชอบธรรม ทำด้วยความสุจริต และถูกต้องตามหลักศีลธรรม ฉะนั้น คำว่าสัมมาชีพ จึงยึดแนวความหมายของคำว่า สัมมาอาชีวะ...โดยมีความหมายว่าการทำมาหากินโดยไม่ได้เอากำไรสูงสุดเป็นตัวตั้งหรือเป็นเป้าหมายสูงสุด แต่ต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคม กล่าวคือ ความสุขของตนและคนทำงาน รวมถึงประโยชน์ของผู้บริโภค และผู้รับบริการหลัก โดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและไม่มุ่งไปกระตุ้นต้นเหตุอันเป็นเหตุแห่งทุกข์”^{๓๒}

นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้กล่าวว่า “สัมมาชีพ หมายถึง อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข และการเจริญเติบโตบนพื้นฐานของดุลยภาพ”^{๓๓} และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ สสส ก็ได้ให้ความหมายในรูปแบบเดียวกันไว้ว่า “สัมมาชีพ หมายถึงการประกอบอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่จึงเป็นบ่อเกิดของความร่มเย็นเป็นสุข”^{๓๔} ในประเด็นนี้ นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า “สัมมาชีพจึงเป็นทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม และศีลธรรม พร้อมกันไปอย่างบูรณาการ ฉะนั้นยังมีสัมมาชีพกันมากเท่าใด เศรษฐกิจยิ่งดีขึ้น จิตใจยิ่งดีขึ้น สังคมยิ่งดีขึ้น สิ่งแวดล้อมยิ่งดีขึ้นและศีลธรรมยิ่งดีขึ้น ต่างจากจิตพิเมื่อจิตพิดีขึ้นอย่างอื่นอาจจะไม่ดีขึ้นเป็นเงาตามตัวเพราะจิตพิเป็นการวัดแบบแยกส่วนดังกล่าวแล้ว ฉะนั้นการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่จึงเป็นตัวการพัฒนาดีที่ดีกว่าจิตพิ”^{๓๕} และในคู่มือวิทยากรผู้นำสัมมาชีพของสถาบันการพัฒนาชุมชน กรมพัฒนาชุมชน ก็ได้ให้ความหมายคำว่าสัมมาชีพในความหมายลักษณะที่เหมือนกันว่า “สัมมาชีพ เป็นการทำมาหากินโดยไม่ได้เอากำไรสูงสุดเป็นตัวตั้งหรือเป็นเป้าหมายสุดท้ายและต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคม กล่าวคือ ความสุขของตนและคนทำงานรวมถึงประโยชน์ของผู้บริโภคและผู้รับบริการหลัก”^{๓๖}

^{๓๑} วศิน อินทสระ, *หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมดา, ๒๕๕๔), หน้า ๓๐.

^{๓๒} สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, หน้า ๖.

^{๓๓} ประเวศ วะสี, *แนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศ สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ที ซีวี จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐.

^{๓๔} สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ “การศึกษาเพื่อสัมมาชีพ”

<<http://www.thaihealth.or.th/Content/๑๖๗๕๕-การศึกษาเพื่อสัมมาชีพ.html>>, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๓๕} ประเวศ วะสี, *แนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศ สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่*, อ้างแล้ว, หน้า ๑๐.

^{๓๖} สถาบันการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, *คู่มือวิทยากรผู้นำสัมมาชีพ*, กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๐, หน้า ๑.

อี.เอฟ.ชুমักเกอร์ ได้กล่าวถึง หลักสัมมาอาชีวะหรือการเลี้ยงชีพชอบเอาไว้ในหนังสือชื่อ Small is Beautiful ไว้ว่า “การวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ ใช้ตัวอย่างวิธีการจากประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นแม่แบบในการพัฒนาประเทศสู่ระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ โดยมีได้พิจารณาการดำรงอยู่ตามวิถีพุทธ” และในประเด็นของสัมมาชีพนั้น ชุมักเกอร์ได้แสดงทัศนะว่า “สัมมาอาชีวะหรือการเลี้ยงชีพชอบที่ประกอบอยู่ในมรรคที่มีองค์แปดหรือมัชฌิมาปฏิปทาว่าเป็นรากฐานที่ใช้วางแผนการพัฒนาประเทศสู่ระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่แนวพุทธได้”^{๓๗}

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า คำว่า “สัมมาชีพ” นั้นหมายถึงการประกอบอาชีพ ด้วยหลักศีลธรรม ไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม เน้นการสร้างรายได้ลดรายจ่ายและตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง

๒.๖.๒ หลักการสำคัญของสัมมาชีพในพระพุทธศาสนา

๑. หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดสัมมาชีพ

๑) ศีล ๕

ศีล คือ ความประพฤติดีทางกายและวาจา การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย ข้อปฏิบัติสำหรับการควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การหาเลี้ยงชีพที่ปราศจากการเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น โดยมีศีล ๕ ข้อเป็นพื้นฐาน คือ^{๓๘}

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เลี้ยงชีพด้วยการไม่ทำชีวิตสัตว์อื่นต้องลำบาก

๒. อาทินนาทานา เวรมณี คือ เลี้ยงชีพด้วยการไม่ขโมย

๓. กาเมสุ มิจฉาราวา เวรมณี คือ เลี้ยงชีพด้วยการไม่ประพฤติดิฉินในกาม

๔. มุสาวาทา เวรมณี คือ เลี้ยงชีพด้วยความสัตย์ ไม่กล่าวเท็จเลี้ยงชีพ

๕. สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี คือ เลี้ยงชีพด้วยความบริสุทธิ์ ไม่ให้ตนหรือผู้อื่นต้องมัวเมาจากเครื่องของมึนเมา ทั้งจากสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

๒) อธิธิบาท ๔

หลักธรรมอีกประการหนึ่งที่ส่งเสริมการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ คือหลักอธิธิบาท ๔ ซึ่งจะช่วยให้กุลชนสนับสนุนและส่งเสริมให้การลงมือปฏิบัติไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและหวังประโยชน์ได้อย่างแท้จริง อธิธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องหาตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่าอธิธิบาท^{๓๙} ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ คือ

^{๓๗} E. F. Schomacher, Small is Beautiful, (London: Vintage, ๑๙๙๓), p.๓๘.

^{๓๘} อ.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๓๒/๔๙.

^{๓๙} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๐๖/๒๗๗.

๑. ฉันทะ ความพอใจที่จะประกอบในสิ่งนั้น คือ ต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจ รักในการเลี้ยงชีวิตที่ถูกต้องไม่ประกอบอาชีพที่เป็นทุกข์แก่ตนและคนอื่นและมุ่งหวังที่จะหาเลี้ยงชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความพอใจที่จะหาเลี้ยงชีวิตให้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ไม่เกียจคร้าน ประโยชน์ของฉันทะ ฉันทะนี้เป็นข้าศึกโดยตรงกับความเบื่อหน่าย เมื่อมีฉันทะแล้วทำให้ไม่เบื่อหน่าย ไม่รู้สึกท้อแท้ในการหาเลี้ยงชีวิต โดยพิจารณาให้เห็นคุณและโทษ เมื่อพิจารณาถึงคุณและโทษจากการหาเลี้ยงชีวิตอย่างเข้าใจแล้ว ฉันทะจะปรากฏขึ้น

๒. วิริยะ ความเพียรประกอบสิ่งนั้น คือ เมื่อเห็นประโยชน์จากการหาเลี้ยงชีพ ที่สุจริตแล้ว จึงขยันหมั่นประกอบอาชีพนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทนไม่ท้อถอย แต่มีความตั้งใจและพยายามเลี้ยงชีวิตอย่างสุดกำลังความสามารถ

๓. จิตตะ เอาใจฝักใฝ่สิ่งนั้นไม่วางธุระ หมายถึง ความเอาใจใส่กับอาชีพที่ตนทำ คือ หมั่นตรวจตราดูแลเอาใจใส่กับอาชีพของตนอยู่เสมอ หาข้อบกพร่องผิดพลาดกับตัวเองบ่อย ๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาให้เกิดทักษะต่อไป

๔. วิมังสา หมั่นตรึกตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น หมายถึง การใช้ปัญญาประกอบทำงาน ปัญญาที่ว่า ได้แก่วิชาความรู้ วิมังสา ก็คือปัญญาเป็นแสงสว่างของใจ เริ่มตั้งแต่รู้จักงานที่ทำว่าเราทำงานอะไร เป็นคุณหรือเป็นโทษ มีขอบเขตแค่ไหน รู้จักผลได้ผลเสียของงาน รู้จักวิธีทำงานนั้นให้ได้ผลดีอยู่เสมอ ผู้หาเลี้ยงชีวิตที่มุ่งหวังความสำเร็จในชีวิต ต้องปฏิบัติตามหลักธรรมด้วยความพยายามอย่างยิ่งต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ไม่ใช่ปฏิบัติเพียงข้อใดข้อหนึ่งหรือเพียงสองหรือสามข้อ เพราะผลที่ได้รับจะไม่สำเร็จสมบูรณ์ แต่หากตั้งใจเลี้ยงชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ

๓) จักร ๔

ชีวิต คือ ความเป็นอยู่ และการจะเป็นอยู่ด้วยดีจะต้องอาศัยคุณธรรม จริยธรรม เพราะคุณธรรมและจริยธรรมเป็นประดุกยาบำรุงจิตใจ ผู้ที่ไร้คุณธรรมแม้จะมีชีวิตอยู่ก็เหมือนคนที่ตายแล้ว ผู้ที่ไร้คุณธรรมจริยธรรม คือ อนุรายนคนป่าเถื่อน อยู่ที่ไหนย่อมไม่ทำให้ที่นั่นเจริญเพราะตนเองไม่เจริญสมบูรณ์สร้างแต่ความเดือดร้อนความเสียหายให้แก่ตนเองและผู้อื่นเป็นเนืองนิตย์ แม้จะมีทรัพย์สมบัติมากเท่าใดก็ไม่สามารถรักษาคุ้มครองเอาไว้ได้

เรื่องคุณธรรมจริยธรรมนั้นสำคัญมาก พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า “ผู้มีศีล เพ่งพินิจ แม้มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ประเสริฐกว่าคนทุศีล ไม่มีจิตตั้งมั่น ที่มีชีวิตอยู่ตั้ง ๑๐๐ ปี”^{๔๐} ดังนั้นผู้ต้องการดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าประสบความสำเร็จ ไม่ว่าในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การครองตน ครองเรือน พึงปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะดำเนินไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งเรียกว่า “จักร” ซึ่งคำว่า “จักร” คำนี้ขึ้นโดยลักษณะแล้วมีรูปเป็นวงกลมและมีแฉกๆ โดยรอบ หมายถึง สิ่งที่มีรูปเป็นวงกลม มี

^{๔๐} พ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๑๐/๖๔.

พื้นเพองเป็นรูปแฉก ๆ ดังคำในอปถกสูตรว่า “...บุคคลใช้จักรมีคมดุจมีดโกนสังหารเหล่าสัตว์ใน
ปฐพีนี้เป็นจุลจกานตาคเนื้อ ให้เป็นกองเนื้อเดียวกัน เขาย่อมมีบาปที่เกิดจากกรรมนั้น มีบาปมาถึง
เขา”^{๔๑} หรือดังคำที่บรรยายถึงจักรไว้ในลักษณะมหาบุรุษข้อ ๒ ในลักษณะมหาบุรุษ ๓๒ ประการไว้
ว่า “...พื้นผาพระบาททั้งสองของพระราชกุมารนี้ มีจักรซึ่งมีกำข้างละ ๑,๐๐๐ ชี มีกง มีดุม และมี
ส่วนประกอบครบทุกอย่าง ข้อที่พื้นผาพระบาททั้งสองพระราชกุมารนี้ มีจักรมีกำข้างละ ๑,๐๐๐ ซึ่ง มี
กง มีดุม และมีส่วนประกอบครบทุกอย่างนี้ เป็นลักษณะของมหาบุรุษของมหาบุรุษนั้น”^{๔๒} ส่วนอีกนัย
หนึ่ง คำว่า “จักร” นี้ หมายถึง ล้อ, ล้อรถ อุปมาเปรียบเทียบกับธรรมที่นำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง
ซึ่งหมายถึง “ธรรมประดุจล้อรถ คือ ธรรมที่เป็นเสมือนล้อที่นำรถไปถึงจุดหมาย”^{๔๓} ดังมีปรากฏใน
จักกสูตร^{๔๔} แห่งจตุกนิบาต มีอยู่ ๔ ประการด้วยกันคือ

๑. ปฏิรูปเทสวาสะ เลือกอยู่ถิ่นที่เหมาะสม คือ เลือกหาถิ่นที่อยู่ หรือแหล่งเล่าเรียน
ดำเนินชีวิตที่ดี ซึ่งมีบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่อำนวยแก่การศึกษา พัฒนาชีวิต การแสวงหาธรรม หา
ความรู้ การสร้างสรรค์ ความดีงาม และความเจริญก้าวหน้า

๒. สัมปรีสุปัสสยะ คบหาสัตบุรุษ คือ เสาะแสวงหาคนดี คือ รู้จักเสวนาคบคนดี หรือ
ร่วมหมักกับบุคคลผู้รู้ผู้ทรงคุณ และผู้ที่เกื้อกูลแก่การแสวงหาความรู้ ความก้าวหน้า และความเจริญใน
ธรรม

๓. อัตตสัมมาปณิธิ ตั้งตนไว้ชอบ คือ ดำรงตนมั่นอยู่ในธรรม และทางดำเนินชีวิตที่
ถูกต้อง ตั้งเป้าหมายชีวิตและการงานให้ตั้งมั่นแน่วแน่และนำตนไปถูกทางสู่จุดหมายแน่วแน่มั่นคง

๔. ปุพเพกตปุณญตา ทำบุญเก่าไว้ดี มีทุนที่ได้เตรียมไว้ ทุนดีส่วนหนึ่ง คือ ความมี
สติปัญญา ความถนัดและร่างกายดี เป็นต้น ที่เป็นพื้นมาแต่เดิม และอีกส่วนหนึ่ง คืออาศัยพื้นเดิม
เท่าที่ตนมีอยู่ รู้จักแก้ไขปรับปรุงตน ศึกษาหาความรู้ สร้างเสริมคุณสมบัติ ความดีงาม ผูกพันความ
ซำนึชานาญเตรียมไว้ก่อนตั้งแต่ต้น ซึ่งเมื่อมีเหตุต้องใช้ก็จะเป็นผู้ที่พร้อมรับความสำเร็จ สามารถ
สร้างสรรค์ประโยชน์สุขและก้าวสู่ความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

อนึ่ง พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า “ธรรม ๔ ข้อนี้เรียกอีกอย่าง
หนึ่งว่า พหุการธรรม คือ ธรรมมีอุปการะมาก เป็นเครื่องช่วยให้สามารถสร้างสมความดีอื่น ๆ ทุก
อย่าง และช่วยให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้าในชีวิต บรรลุความงอกงามไพบูลย์”^{๔๕}

^{๔๑} พระศรีคัมภีร์ญาณ และคณะ, พจนานุกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (รายงานการวิจัย
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๑๒๙, ดูรายละเอียด ม.อ. (ไทย) ๑๓/๙๙/๑๐๔

^{๔๒} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๓๕/๑๖ ๑๗

^{๔๓} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ “คำวัด”, หน้า ๑๕๒.

^{๔๔} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๑/๕๐.

^{๔๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๑๔.

ดังนั้น หากบุคคลเอาหลักกิจกรรมทั้ง ๔ ประการนี้มาเป็นหลักในการประกอบสัมมาชีพ แล้ว หลักกิจกรรมนี้ก็ย่อมที่จะนำพาไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง นำไปสู่ความมั่งมีศรีสุข นำไปถึงจุดหมายที่ประสงค์^{๔๖}

๔) มรรคมืองค์ ๘

จุดเด่นของพระพุทธศาสนา คือ ทางสายกลางซึ่งเรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา ดังมีปรากฏในการแสดงปฐมเทศนา ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งปรารภเรื่องทางสุดโต่งสองสายที่ภิกษุไม่ควรเสพ กล่าวคือ ๑. กามสุขัลลิกานุโยคในกามทั้งหลาย (การหมกหมุ่นอยู่ด้วยกามสุขในกามทั้งหลาย) เป็นธรรมอันทราราม เป็นของชาบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่ใช่ของอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ๒. อตฺติลมณานุโยค (การประกอบความลำบากเดือนร้อนแก่ตน) เป็นทุกข์ไม่ใช่ของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ มีมัชฌิมาปฏิปทานั้น ได้แก่ อริยมรรคมืองค์ ๘ คือ ๑. สัมมาทิฐิ (เห็นชอบ) ๒. สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) ๓. สัมมามาจา (เจรจาชอบ) ๔. สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ) ๕. สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) ๖. สัมมาวาจาเยะ (พยายามชอบ) ๗. สัมมาสติ (ระลึกชอบ) ๘. สัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ)^{๔๗}

ดังนั้น มรรคมืองค์ ๘ จึงเป็นหลักคำสอนแกนกลาง และเป็นหัวใจของคำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งหลักคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นมีแกนกลางอยู่ที่มรรคมืองค์ ๘ หรือมัชฌิมาปฏิปทา หมายถึง ข้อปฏิบัติที่เป็นกลาง ๆ ไม่หย่อนเกินไป ไม่ตึงเกินไป คือ ไม่หมกหมุ่นอยู่ในแต่กาม (กามสุขัลลิกานุโยค) และไม่ทำตัวให้ลำบาก (อตฺติลมณานุโยค) เป็นเหตุให้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางคือมรรคผลนิพพานได้” อันเป็นแก่นคำสอนหลักของพระพุทธศาสนา

“อริยมรรค แปลว่า ทางอันประเสริฐ, ทางของพระอริยะ, ทางที่ทำให้เป็นพระอริยะ หมายถึงหนทางหรือแนววิถีที่ประเสริฐสำหรับดับทุกข์ ที่ทำให้ผู้ดำเนินเป็นอริยบุคคลได้ ๘ มีอยู่ ๘ ประการ คือ

(๑) สัมมาทิฐิ

สัมมาทิฐิ คือ ปัญญาอันเห็นชอบ คือ เห็นอริยสัจ ๔ เห็นชอบตามคลองธรรมว่า ทานที่ให้แล้วมีผล ยัญที่บูชาแล้วมีผล การเช่นสรวงมีผล ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีและทำชั่วมี โลกนี้มี โลกหน้ามี มารดา มีคุณ บิดามีคุณ โอปปาติกสัตว์มี สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ทำให้แจ้ง โลกนี้ และโลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้ว สอนผู้อื่นให้รู้แจ้งมีอยู่ในโลกนี้ เห็นถูกต้องที่เป็นจริงว่าขันธ ๕ ไม่เที่ยงเป็นต้น ในธัมมสังคณียอธิบายไว้ว่า ปัญญา กิริยาที่รู้ชัดความวิจย ความเลือกสรรค ความวิจยธรรม ความกำหนดหมาย ความเข้าไปกำหนด ความเข้าไปกำหนดเฉพาะ ภาวะผู้รู้ ภาวะที่ฉลาด ภาวะที่รู้ละเอียด ความรู้อย่างแจ่มแจ้ง ความค้นคิด ความใคร่ครวญ ปัญญาเหมือนแผ่นดิน ปัญญา

^{๔๖} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ “คำวัด”, หน้า ๑๕๒.

^{๔๗} วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๓/๒๐ ๒๑.

เครื่องทำลายกิเลส ปัญญาเครื่องนำทาง ความเห็นแจ้งความรู้ดี ปัญญาเหมือนปฏิกปัญญา ปัญณินทรีย์ ปัญญาพละ ปัญญาเหมือนศัตรา ปัญญาเหมือนปราสาท ความสว่างคือปัญญา แสงสว่างคือปัญญา ปัญญาเหมือนประทีป ปัญญาเหมือนดวงแก้ว ความไม่หลงงมงาย ความเลือกเฟ้นธรรม สัมมาทิฐิ นี้ชื่อว่าสัมมาทิฐิ ในวิกิคำอธิบายว่า ความรู้ในทุกข์ (ความทุกข์) ความรู้ในทุกขสมุทัย (เหตุเกิดแห่งทุกข์) ความรู้ในทุกขนิโรธ (ความดับทุกข์) ความรู้ในทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์) นี้เรียกว่า สัมมาทิฐิ หรือดั่งคำว่า ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ฯลฯ ความไม่หลงงมงาย ความเลือกเฟ้นธรรม สัมมาทิฐิ อัมมวิจยสัมโพชฌงค์ อันเป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรค นี้เรียกว่าสัมมาทิฐิ^{๔๘}

(๒) สัมมาสังกัปปะ

สัมมาสังกัปปะ คือ การทำริชอบ คือ (๒) เนกขัมมสังกัปปะ ดำริจะออกจากกาม หรือปลอดจากโลภะ (๒) อัพยาบาทสังกัปปะ ดำริในอันไม่พยาบาท (๓) อวิหิงสาสังกัปปะ ดำริในอันไม่เบียดเบียน ในธรรมสังคณีอธิบายว่า ความตริก ความตริกในอาการต่างๆ ความดำริ ความที่จิตแนบแน่นในอารมณ์ ความที่จิตแนบสนิทในอารมณ์ ความยกจิตขึ้นสู่อารมณ์สัมมาสังกัปปะ ที่ชื่อว่า สัมมาสังกัปปะ^{๔๙}

(๓) สัมมาวาจา

สัมมาวาจา คือ เจริญชอบ คือ เว้นจากวจีทุจริต ๔ หมายถึง พูด คาสัตว์ พูดไม่ส่อเสียด พูดคำอ่อนหวาน พูดสิ่งมีสาระ ในพระไตรปิฎกอธิบายไว้ว่า สัมมาวาจา เป็นอย่างไร คือ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดเท็จ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดส่อเสียด เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดคำหยาบ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ, ในอัมมสังคณีอธิบายไว้ว่า ความงด ความเว้น ความเว้นขาด เจตนาเป็นเหตุเว้น การไม่ทำ การไม่ประกอบ การไม่ล่วงละเมิด การไม่ล้ำเขต การกำจัดต้นเหตุแห่งวจีทุจริต การกล่าววาจาชอบ อันเป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรค นี้ชื่อว่า สัมมาวาจา^{๕๐}

(๔) สัมมากัมมันตะ

สัมมากัมมันตะ คือ การงานที่ถูกต้อง ทำการชอบ หรือการงานชอบ, กระทำชอบ ได้แก่ การกระทำที่เว้นจากความประพฤติชั่วทางกายสามอย่าง คือ ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม คือ เว้นจากกายทุจริต ๓ อธิบายว่า ความงด ความเว้น ความเว้นขาดเจตนาเป็นเหตุเว้น การไม่ทำ การไม่ประกอบ การไม่ล่วงละเมิด การไม่ล้ำเขต การกำจัดต้นเหตุแห่งกายทุจริต ๓ การงานชอบ อันเป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรค นี้ชื่อว่าสัมมากัมมันตะ ในวิกิคำอธิบายว่า เจตนาเป็นเหตุงดเว้น

^{๔๘} อภ.วิ. (ไทย) ๓๕/๒๐๕/๑๗๑, ๓๕/๒๐๖/๑๗๔.

^{๔๙} วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๓/๒๑.

^{๕๐} วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๓/๒๑.

จากการฆ่าสัตว์ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการลักทรัพย์ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการประทุษร้ายผิดกาม นี้เรียกว่า สัมมากัมมัตตะ^{๕๑}

(๕) สัมมาอาชีวะ

สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบ, เลี้ยงชีวิตชอบ คือ เว้นจากเลี้ยงชีวิตโดยทางที่ผิด เช่น โกงเขา หลอกหลวงสอพลอ บีบบังคับขู่เข็ญ คั่นค้ำ ค้ายาเสพติด ค้ายาพิษ เป็นต้น ในมหาสติปัฏฐานสูตรอธิบายว่า ข้อที่พระอริยสาวกในธรรมวินัยนี้ละมิจฉาอาชีวะแล้ว สำเร็จการเลี้ยงชีพด้วยสัมมาอาชีวะ นี้เรียกว่า สัมมาอาชีวะ, ในอัมมาสังคณี อธิบายไว้ว่า ความมตเว้น ความเว้นขาด เจตนาเป็นเหตุเว้น การไม่ทำ การไม่ประกอบ การไม่ล่วงละเมิด การไม่ล้ำเขต การกำจัดต้นเหตุแห่งมิจฉาชีพ การเลี้ยงชีพชอบ อันเป็นองค์มรรค นับเนื่องในมรรค นี้ชื่อว่า สัมมาอาชีวะ^{๕๒}

(๖) สัมมาวายามะ

สัมมาวายามะ คือ เพียรชอบ, พยายามชอบ หมายถึง ระวังความชั่วไม่ให้เกิดขึ้น เพียรกำจัดความชั่วที่เกิดขึ้นแล้ว เพียรทำความดีให้เกิด เพียรใน ๔ สถาน ได้แก่ (๑) สังวรปธาน (๒) ปหานปธาน (๓) ภาวนาปธาน (๔) อนรักขนาปธาน ในพระไตรปิฎกอธิบายไว้ว่า ข้อที่ภิกษุในธรรมวินัยนี้ สร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประคองจิตมุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น ฯลฯ เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ เพื่อทำบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นมิให้เกิดขึ้น ฯลฯ สร้างฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหาย ภิชโยภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มทีแห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว นี้เรียกว่า สัมมาวายามะ, ในอัมมสังคณี อธิบายไว้ว่า การปรารภความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความชวนชวน อย่างไม่ทอดถอย ความไม่ทอดทิ้ง ฉันทะ ความไม่ทอดทิ้งธุระ ความเอาใจใส่ธุระ วิริยะ วิริยินทรีย์ วิริยพละ สัมมาวายามะ นี้ชื่อว่า สัมมาวายามะ^{๕๓}

(๗) สัมมาสติ

สัมมาสติ คือ ระลึกรู้ชอบ คือระลึกในสติปัฏฐาน ๔ หมายถึง ความตามระลึก ความทวนระลึก กิริยาที่ระลึก ความทรงจำ ความไม่เลือนลหาย ความไม่หลงลืม สตินทรีย์ สติพละ สัมมาสติ นี้ชื่อว่า สัมมาสติ ในมหาสติปัฏฐานสูตร อธิบายไว้ว่า สัมมาสติเป็นโณ ข้อที่ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้มี ความเพียร สัมปชัญญะ มีสติ พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ พึงกำจัดอภิชฌา และโทมนัสในโลกได้ พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่... พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่... เป็นผู้มีความเพียร สัมปชัญญะมีสติ พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ พึงกำจัดอภิชฌา และโทมนัสได้ นี้เรียกว่า สัมมาสติ^{๕๔}

^{๕๑} วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๓-๑๔/๒๑.

^{๕๒} วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๓/๒๑, ๔/๑๔/๒๒.

^{๕๓} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๙๐/๒๒๔.

^{๕๔} วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๓/๒๑.

(๘) สัมมาสมาธิ

สัมมาสมาธิ คือ การตั้งมั่นชอบ, จิตมั่นชอบคือสมาธิที่เจริญตามแนวของ ฌาน ๔ ในอัมมสังคณิได้อธิบายไว้ว่า ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่ ความตั้งมั่น ความไม่ซัดส่าย ความไม่ฟุ้งซ่าน ความที่จิตไม่ซัด สมณะ สมาธิอินทรีย์ สมาธิพละ สัมมาสมาธิ นี้ชื่อว่า สัมมาสมาธิ ในพระไตรปิฎกอธิบายไว้ว่า ข้อที่ภิกษุในธรรมวินัยนี้สังคจกคาม และอกุศลทั้งหลาย บรรลุปฐมฌานที่มีวิตก มีวิจาร มีปีติ และสุขอันเกิดจากวิเวกอยู่ เพราะวิตกพิจารณาสงบระงับไปแล้ว บรรลุตติยฌานที่มีความผ่องใสภายใน ภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น ไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร มีแต่ปีติ และสุขอันเกิดจากสมาธิอยู่ เพราะปีติจากคลายไป มีจิตอุเบกขา มีสติ มีสัมปชัญญะอยู่ และเสวยสุขด้วยกาย (นามกาย) บรรลุตติยฌานที่พระอริยะทั้งหลายกล่าวสรรเสริญว่า ผู้มีอุเบกขา มีสติ อยู่เป็นสุข เพราะละสุข และทุกข์ได้ เพราะโสมนัส และโทมนัสดับไปก่อนแล้ว บรรลุตตตฌานที่ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข มีสติบริสุทธิ เพราะอุเบกขาอยู่ นี้เรียกว่า สัมมาสมาธิ^{๕๕}

ดังนั้นแล้ว การรู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี ในการปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลาย ถ้าต้องการให้เกิดผลดีก็ต้องรู้จักความพอดีในการปฏิบัติ มิฉะนั้น มันจะไม่ลงตัว เมื่อไม่ลงตัวก็ไม่เกิดผลดีตามที่ต้องการ ถ้าเรารู้จักความพอดีในทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการกิน การนอน การเล่น การทำงาน รู้ว่าแค่ไหนพอดี แล้วทำแค่พอดีก็จะให้ผลดีมันก็จะสำเร็จและไม่เกิดโทษ ข้อนี้เรียกว่า มัตตัญญูตา”

๒.๖.๓ ประเภทของสัมมาชีพในพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาข้อมูลในพระไตรปิฎกพบว่า สัมมาชีพนั้นสามารถแบ่งออกได้ ๓ ประเภท คือ สัมมาชีพทางกาย สัมมาชีพทางวาจา และสัมมาชีพทางใจ ดังผลการศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) สัมมาชีพทางกาย

สัมมาชีพทางกาย หรือ การประกอบอาชีพที่บริสุทธิ์ทางกาย เป็นการกระทำที่ไม่เบียดเบียนตน และผู้อื่นด้านร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับหลักกายสุจริตในกุศลกรรมบถ ๑๐ ซึ่งเป็น “ทางแห่งกรรม คือ การกระทำที่เข้าทางเป็นกรรมหรือนับว่าเป็นกรรม” และในกายสุจิตินั้นเป็นการกระทำความดี ความงามทางกายคือด้วยการกระทำของกาย จัดเป็นบุญ นำความสุขมาให้ทั้งในปัจจุบันและในภพชาติต่อไป สัมมาชีพทางกาย หรือกายสุจิตินั้นมี ๓ อย่าง คือ

๑. ไม่ฆ่าสัตว์ รวมถึงการไม่ทำร้าย ไม่กักขัง ไม่จองจำสัตว์ให้เดือดร้อน

๒. ไม่ลักขโมย รวมถึงไม่เบียดบัง ฉ้อ โกง เอาทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นต้น

๓. ไม่ประพฤติดิฉินในกาม คือไม่ล่วงละเมิดคูครองของผู้อื่น ไม่มีเพศสัมพันธ์กับคนต้องห้าม ดังปรากฏในพระพุทธพจน์ที่ว่า “บุคคลเป็นชวานากิเพราะกรรม เป็นช่างศิลป์ก็เพราะ

^{๕๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พุทธศาสนกับการแนะแนว, หน้า ๕๓.

กรรม เป็นพ่อค้าก็เพราะกรรม เป็นผู้รับใช้ก็เพราะกรรม บุคคลแม้เป็นโจรก็เพราะกรรม เป็นทหาร อาชีพก็เพราะกรรม เป็นปุโรหิตก็เพราะกรรม แม้เป็นพระราชาก็เพราะกรรมทั้งนั้น” ซึ่งในการ ประกอบอาชีพทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสแนะนำว่า “มีบางอาชีพที่ควรทำ และมีบางอาชีพที่ไม่ควรทำ เช่น การประกอบอาชีพค้าขายศัตรู การค้าขายเนื้อ การค้าขายของมีนมา การค้าขายยาพิษ”^{๕๖} ดังนั้น เพื่อให้ความชัดเจนของประเภทอาชีพ ผู้วิจัยจึงได้แยกอาชีพที่กระทำทาง ภายไว้ ๒ ประเภท คือ

ประเภทที่ ๑ อาชีพที่ควรทำ และจัดเป็นสัมมาชีพ

เมื่อศึกษาถึงอาชีพของบุคคลที่ปรากฏในสมัยพุทธกาลนั้นมีปรากฏใน สามัญญผลสูตร ที่นิกาย สीलขันธวรรค โดยได้ระบุถึงอาชีพที่บุคคลต้องอาศัยศิลปะ จัดจัดเป็นการประกอบอาชีพทาง ภายเอาไว้จำนวน ๒๔ อาชีพ ประกอบด้วย “(๑) พลช้าง (๒) พลม้า (๓) พลรถ (๔) ผลธนู (๕) พนักงานเชิญธง (๖) พนักงานจัดกระบวนทัพ (๗) พวกจัดส่งเสบียง (๘) ราชนิกุลผู้ทรงเป็นนายทหาร ระดับสูง (๙) พลอาสา (๑๐) ขุนพล (๑๑) พลกล้า (๑๒) พลสวมเกราะ (๑๓) พวกทาสเรือนเบี้ย (๑๔) พวกทำขนม (๑๕) ช่างกลบ (๑๖) พนักงานเครื่องสรง (๑๗) พวกพ่อครัว (๑๘) ช่างดอกไม้ (๑๙) ช่าง ย้อม (๒๐) ช่างทอ (๒๑) ช่างจักรสาน (๒๒) ช่างกลบ (๒๓) นักคำนวณ และ (๒๔) นักบัญชี”^{๕๗} และได้ปรากฏชัดเจนว่า “อาชีพเหล่านี้จัดเป็นอาชีพอาศัยศิลปะ” ซึ่งต้องอาศัยฝีมือและการฝึกฝนกระทั่ง เชี่ยวชาญ และในขณะเดียวกันในพระสูตรนี้ ยังได้แสดงไว้ว่า ยังมีอาชีพอื่นๆ ในสมัยพุทธกาลอีก หากแต่ต้องเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยศิลปะว่า “หรืออาชีพที่อาศัยศิลปะอย่างอื่นทำนองนี้” และเมื่อ กล่าวโดยระดับแล้ว “ในสมัยพุทธกาลนั้นมีการประกอบอาชีพ ๒ อย่างได้แก่ (๑) อาชีพชั้นต่ำ อาชีพ สามัญ เช่นอาชีพลากไม้ อาชีพเทขาย และ (๒) อาชีพชั้นสูง เช่น อาชีพทำนา อาชีพค้าขาย อาชีพ เลี้ยงโค”^{๕๘}

ประเภทที่ ๒ อาชีพที่ไม่ควรทำ และจัดเป็นมิจฉาชีพ

ในคัมภีร์ปัญจกนิยาย อังคุตตรนิกาย พบว่า ในพระพุทธศาสนาได้ระบุอาชีพที่บุคคล ไม่ควรประกอบหรือควรเว้น เรียกว่า “มิจฉาณิชา คือ การเลี้ยงชีพในทางที่ผิด เพราะเป็นอาชีพที่ ส่งเสริมการเบียดเบียนและการทำลายชีวิตผู้อื่น ซึ่งมี ๕ อาชีพ อันประกอบด้วย ๑) สัตถวนิชา การค้าขายศัตรูอันเป็นเครื่องประหาร เช่น หอก ดาบ ปืน ระเบิด เป็นต้น ๒) สัตตวนิชา การค้า ขายสิ่งมีชีวิต ๓) มังสวนิชา การค้าขายสัตว์มีชีวิต ๔) มัชชวนิชา การค้าขายสิ่งมีนมา ๕) วิสวณิชา

^{๕๖} อภ.ฎีกา. (ไทย) ๒๒/๑๗๗/๒๑๑.

^{๕๗} ที.ส. (ไทย) ๙/๑๖๓ ๑๘๒/๕๒ ๖๑.

^{๕๘} สมิตธิพล เนตรนิมิต, **มิตสังคมในพระสูตรตันตปิฎก**, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า

ชา การค้าขายยาพิษ^{๕๙} ซึ่งอาชีพล่านี้จัดเป็นอาชีพที่ไม่ควรทำหรือเป็น “อาชีพวิบัติ” หรือเป็น “มิจฉาชีพ” และในทศตตรสูตร ได้อธิบายถึงความเป็นเหตุและเป็นผลของมิจฉาอาชีพะ (เลียงชีพผิด) และ สัมมาอาชีพะ (เลียงชีพชอบ) ไว้ว่า “มิจฉาอาชีพะ (เลียงชีพผิด) ของผู้มีสัมมาอาชีพะ ย่อมเสื่อมไป คือ บาปอกุศลธรรมเป็นอเนกของบุคคลที่เกิดเพราะมิจฉาอาชีพะเป็นปัจจัยย่อมเสื่อมไป และกุศลธรรมเป็นอเนกย่อมถึงความเจริญเต็มที่เพราะสัมมาอาชีพะเป็นปัจจัย” ในทางปฏิบัตินั้นอาชีพที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาตที่จัดได้ว่าเป็น “สัมมาชีพ” นั้น ต้องเป็นไปตามหลักของอริยมรรคมีองค์แปดประการ

๒) สัมมาชีพทางวาจา

ตามหลักพระพุทธศาสนา การเลียงชีพทางวาจาจัดเป็นกุศลกรรมและเป็นการดำเนินชีวิตที่เป็นสัมมาอาชีพะ โดยยึดหลักการคือ

๑) การไม่โกหกหลอกลวงเลียงชีพ โดยดำเนินชีวิตอย่างมีสัจจะ รักษาความสัตย์

๒) การไม่พูดส่อเสียดเลียงชีพ คือ การเว้นจากการใช้คำพูดยุยงให้คนอื่นแตกแยกกัน หรือเข้าใจผิดกัน เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง เพราะว่า “การพูดส่อเสียด เป็นหนทางนำไปสู่ทุกข์ การไม่พูดส่อเสียดจึงเป็นหนทางนำไปสู่ความเจริญ นำไปสู่สุคติ เมื่อละโลกนี้ไปแล้ว^{๖๐}

๓) การไม่พูดคำหยาบเลียงชีพ คำว่า คำหยาบนี้ ตรงกับคำภาษาบาลีว่า ผรุสวาจา ซึ่งแปลว่า “คำหยาบ, คำหยาบคาย, หมายถึง คำด่า, คำรุนแรง, คำโหดร้าย, คำกระด้าง, คำที่พูดขาดเมตตา หรือใช้คำว่า ผรุสวาทก็ได้” และ “พระพุทธเจ้าท่านทรงเห็นโทษของการพูดคำหยาบ ซึ่งเป็นธรรมชาติที่ไม่ดี มีโทษสำหรับมนุษย์ เพราะการพูดคำหยาบ เป็นบ่อเกิดของการทะเลาะวิวาทกัน... เป็นหนทางนำไปสู่ความเสื่อมนำไปสู่ทุกข์” ดังนั้น “ผรุสวาจาจึง “เป็นวิจจริต คือเป็นคำชั่ว มีโทษร้ายแรง เทียบเท่ามูสาวาทหรือคำโกหก ท่านเปรียบเหมือนกับกำนับวฬลงที่แยงเข้าไปในช่องหู ทำให้เกิดความระคายเคืองและเจ็บไม่น้อย” ซึ่งหากบุคคลละเว้นการเลียงชีพด้วยการละเว้นการพูดที่เป็นคำหยาบได้ “ทั้งต่อหน้าและลับหลัง จึงเป็นคนทางนำไปสู่ความเจริญของคนในสังคม เป็นมงคลแก่ตนเอง การดำรงตนเองอยู่ในทางที่ดีที่ชอบ และกล่าววาจาที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นพื้นฐานจริยธรรมที่ดีควรสนับสนุน

๔) การไม่พูดเพ้อเจ้อเลียงชีพ คือ ให้เว้นจากการดำเนินชีวิตด้วยอาศัยวาจาที่ไร้สาระ ไร้แก่นสาระ ไม่เป็นธรรมะ และไม่ประกอบด้วยประโยชน์ เนื่องจากคำพูดที่เพ้อเจื่อนั้น ทำให้ผู้ฟังหลงผิด เข้าใจผิดได้ ซึ่งคำว่า พูดเพ้อเจื่อนี้จึงเป็น “วิจจริตคือความประพฤติดุชทางวาจาอย่างหนึ่งใน ๔ อย่าง เพ้อเจ้อ คือ อาการพูดพล่าม พูดพล่อย ๆ พูดไม่รู้จักจบ พูดเหลวไหลไร้สาระ พูดพล่ามจนเสียประโยชน์ พูดไม่รู้จักเวลา พูดไม่ถูกกาลเทศะ พูดเกินจริง รวมถึงพูดเล่นต่าง ๆ พูดติดตลกคะนอง

^{๕๙} อย.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๗/๑๘๖.

^{๖๐} ที.ปา.๑๑/๓๕๙ ม.ญ. ๑๒/๔๘๕.

ต่างๆ แม้พูดเรื่องสาระเป็นประโยชน์ แต่พูดไม่ถูกกาลเทศะก็อนุโลมอยู่ในประเภทเพื่อเจ้อ” ดังนั้น พระพุทธเจ้าทรงเห็นโทษของการพูดเพื่อเจ้อ การพูดที่ไร้ประโยชน์ การพูดที่ไม่ถูกกาลเทศะเป็นสิ่งที่มิใช่โทษมากสำหรับมนุษย์ เพราะการพูดเพื่อเจ้อ เป็นบ่อเกิดของการเบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น ดังนั้น พระพุทธองค์จึงทรงตรัสว่า “บุคคลควรละเว้นจากการพูดเพื่อเจ้อ การพูดที่ได้ประโยชน์ การพูดที่ไม่ถูกกาลเทศะ

๕) การไม่ประจบเลี้ยงซีฟ คือเว้นจากการใช้วาจาประจบสอพลอผู้เพื่อเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

๖) การไม่บังคับขู่เข็ญเลี้ยงซีฟ วาจานั้นย่อมไม่เป็นไปเพื่อการข่มขู่หรือบังคับขู่เข็ญเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากบุคคลอื่นด้วยความไม่ชอบธรรม

๓) สัมมาชีพทางใจ

พระพุทธศาสนาเน้นเรื่องใจเป็นสำคัญที่สุดในการกระทำ สมดังพุทธพจน์ว่าธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จด้วยใจ ถ้าคนมีใจชั่ว ก็จะทำชั่วหรือทำชั่วตามไปด้วย เพราะความความชั่วนั้น ทุกข์ย่อมติดตามเขาไป เหมือนล้อหมุนตามรอยเท้าโคที่ลากเกวียนไป ฉะนั้น^{๖๑}

คำว่า ใจ ตรงกับภาษาบาลีว่า มโน ซึ่งแปลว่า “ใจ, ความคิด อยู่ในกลุ่มคำที่มีความหมายคล้ายกันคือ จิต มนัส เป็นอายตนะภายในอย่างสุดท้ายใน ๖ อย่างคือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ” ดังนั้น การที่บุคคลได้กระทำหรือแสดงออกด้วยเจตนาทางใจหรือทางมโนทวารจะเรียกกรรมนั้นว่า มโนกรรม ซึ่ง หมายถึง “การกระทำทางใจ คือ ทำกรรมด้วยการคิด ไม่ว่าจะทำกรรมชั่วหรือกรรมดี จัดเป็นมโนกรรมเหมือนกัน” มโนกรรมทางดี หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มโนสุจริต ซึ่งจัดเป็นสัมมาชีพทางใจ มี ๓ อย่าง คือ^{๖๒}

๑) อนภิชฌา ไม่โลภอยากได้ของเขา

๒) อพยาบาท ไม่พยาบาทร้ายเขา

๓) สัมมาทิฐิ เห็นชอบตามคลองธรรม

ดังนั้น คำสอนที่สอนเรื่องอาชีพดังที่มีปรากฏในพระไตรปิฎกมีอยู่อีกหลายคำ เช่น อาชีวิบัติ หรือ ความวิบัติแห่งอาชีพ อาชีวะสัมปทา หรือความถึงพร้อมด้วยอาชีพ อาชีวะปรีสุทธิ หรือ การเลี้ยงซีฟที่บริสุทธิ์ อาชีพที่ไม่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์หรือการเบียดเบียนบุคคลอื่น และเบียดเบียนธรรมชาติสิ่งแวดล้อมให้สูญเสียความสมดุล จนกลายเป็นปัญหาของสังคมในที่สุด

^{๖๑} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑/๒๓.

^{๖๒} อภ.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๑๒๐/๓๖๕.

๒.๗ แนวคิดเกี่ยวกับสัมมาชีพชุมชน

แนวคิดใหม่ในการพัฒนาประเทศโดยการสร้างสัมมาชีพ ได้มีการนิยามความหมายของ “สัมมาชีพ”^{๖๓} ว่าหมายถึง อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่า รายได้ นอกจากนี้ พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตโต^{๖๔} ได้กล่าวถึงสัมมาชีพชุมชน ไว้ว่าเป็นแนวคิดใหม่ในการพัฒนาประเทศในมิติด้านเศรษฐกิจโดยการสร้างอาชีพที่ไม่เบียดเบียน ตัวเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมให้มีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับวิถีของชุมชนเพื่อความ มุ่งหมายในการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ กรมการพัฒนาชุมชน^{๖๕} กล่าวว่า สัมมาชีพชุมชน คือ การพัฒนาเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก คือ “รายได้” ทำให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงและยั่งยืน สังคมอยู่ ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยการสร้างอาชีพ ผ่านกระบวนการ “สร้างสัมมาชีพชุมชน” ขับเคลื่อนการ ดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการ ภายใต้แนวคิด “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” สอนอาชีพ ที่เขาต้องการอยากทำ ประกอบการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทาง ที่เริ่มต้นด้วยการพัฒนาทักษะการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพ จากนั้นกลับไป สร้างทีมและจัดการฝึกอบรมอาชีพให้กับ ครัวเรือนที่ต้องการฝึกอาชีพในหมู่บ้านเป้าหมาย ตลอดจน ติดตาม สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครัวเรือนที่ เข้ารับการฝึกอาชีพมีความรู้และปฏิบัติอาชีพได้จริง จนพัฒนาเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนได้อย่างมั่นคง

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับความหมายสัมมาชีพชุมชนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สัมมาชีพชุมชน คือ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยการสร้างอาชีพให้ครัวเรือนในชุมชน ซึ่งยึดหลัก สัมมาชีพ คือ การ ประกอบอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม และมีจุดมุ่งหมายหลัก เพื่อแก้ปัญหาและ ยกระดับรายได้ของประชาชนให้ดีขึ้น มีความมั่นคงและยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุข

๒.๗.๑ กระบวนการสร้างสัมมาชีพชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน^{๖๖} กล่าวว่า การสร้างสัมมาชีพชุมชนขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างเป็น กระบวนการ ภายใต้แนวคิด “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” สอนอาชีพที่เขาต้องการอยากทำ ประกอบการ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทาง ที่เริ่มต้นด้วยการพัฒนาทักษะการถ่ายทอด

^{๖๓} ประเวศ วะสี. สร้างความร่มเย็นเป็นสุข สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <https://ref.codi.or.th/๒๐๑๕-๐๘-๐๔-๑๑-๐๑-๕๒/๑๒๘๔๙-๒๐๑๕-๐๖-๑๙-๐๓-๒๔-๑๙>. (เข้าถึงข้อมูล ๑๒ กันยายน ๒๕๖๔)

^{๖๔} พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตโต, สัมมาชีพบนทางสายกลางยุคไทยแลนด์ ๔.๐. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม, ๒๕๖๐. หน้า ๙

^{๖๕} กรมพัฒนาชุมชน, แนวทางการพัฒนากลุ่มสัมมาชีพชุมชนสู่การเป็นผู้ประกอบการชุมชน (Community Entrepreneur : CE). กรุงเทพฯ : บริษัทบีทีเอส เพรส จำกัด, ๒๕๖๐. หน้า ๑๗

^{๖๖} อ้างแล้ว หน้า ๑๘

องค์ความรู้ให้กับปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพ จากนั้นกลับไปสร้างทีมและจัดการฝึกอบรมอาชีพให้กับครัวเรือนที่ต้องการ ฝึกอาชีพในหมู่บ้านเป้าหมาย ตลอดจนติดตามสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครัวเรือนที่เข้ารับการฝึกอาชีพ มีความรู้และปฏิบัติอาชีพได้จริงจนพัฒนาเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนได้อย่างมั่นคง กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดกิจกรรม/โครงการภายใต้กระบวนการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีกิจกรรม/โครงการที่มีความเกี่ยวเนื่อง สัมพันธ์กัน แบ่งเป็น ๔ โครงการหลัก และ ๔ โครงการสนับสนุน ดังนี้

๑. โครงการหลัก

๒. โครงการสนับสนุน

จากกระบวนการสร้างสัมมาชีพชุมชนมีลำดับ ขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ ๑) การพัฒนาผู้นำสัมมาชีพ (ปราชญ์ชุมชน) ให้เป็นวิทยากรสัมมาชีพชุมชน ๒) การประชุมเชิงปฏิบัติการวิทยากรสัมมาชีพระดับจังหวัด ๓) การเตรียมความพร้อมทีมวิทยากรสัมมาชีพ ชุมชนระดับหมู่บ้าน ๔) การส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน ๕) การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มอาชีพ และ ๖) การสนับสนุนการขับเคลื่อนการสร้างสัมมาชีพชุมชนโดยสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานสร้างสัมมาชีพชุมชนให้กับผู้นำและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ โดยกระบวนการทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จะต้องอาศัยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ปราชญ์ชุมชน ครัวเรือนเป้าหมาย และผู้แทนครัวเรือน เพื่อให้โครงการบรรลุผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

๒.๗.๒ กรอบแนวคิดที่สำคัญของสัมมาชีพชุมชน

กรอบแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาระบบสัมมาชีพชุมชนรวม ๕ ฐานคิด คือ ฐานคิดที่ ๑ การพัฒนาร่วมกันโดยยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area Based Collaborative Development) มุ่งเน้นให้เกิดการรวมกลุ่มกันของคน องค์กร เครือข่าย ที่มีเป้าหมายในการหนุนเสริมการทำงานของชุมชน โดยยึดทุนและการตัดสินใจในพื้นที่เป็นหลัก ฐานคิดที่ ๒ ประกอบธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) ที่หมายถึงการดำเนินธุรกิจที่มีได้แสงกำไรเพียงอย่างเดียวแต่มีความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (CSR) คือ การทำให้ธุรกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (Economic-Social-Environment): ESE) มีสมดุล อยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน มีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ในการบริหารกิจการให้มีผลกำไร เป็นที่ยอมรับของสาธารณชน รวมถึงสามารถขยายกิจการให้เจริญเติบโตในสังคมและชุมชนที่ธุรกิจดำเนินอยู่ในระยะยาวมุ่งไปสู่ “ความยั่งยืนในการประกอบธุรกิจสู่ความยั่งยืนของการพัฒนา” (Sustainable Business in Sustainable Development) ในที่สุด ฐานคิดที่ ๓ ร่วมทำงานแบบภาคียุทธศาสตร์ (Strategic Partner) ที่มีการทำงานบนหลักการ “ความร่วมมือ” ของกลุ่มที่มีใจและให้การสนับสนุนเป็นกลุ่มที่มีส่วนช่วยคิด ช่วยฝัน ร่วมกันวางแผน

ยุทธศาสตร์การทำงาน เป็นคน กลุ่มคนหรือองค์กรที่อยากมีฝันหรือวิสัยทัศน์เดียวกัน เป็นภาคีที่มีใจ และให้การสนับสนุนงบประมาณ แนวคิด นโยบายหรือเป็นที่ปรึกษาบางครั้ง คอยช่วยเหลืออยู่ห่าง ๆ เป็นภาคีที่ช่วยคิด ช่วยฝัน ร่วมวางแผนกลยุทธ์ เพื่อที่จะส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนเป้าหมายให้บรรลุ พหุกิจหรือวิสัยทัศน์ ฐานคิดที่ ๔ การใช้กระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive Learning through action) มุ่งเน้นการพัฒนาที่ใช้กระบวนการเรียนรู้จากปฏิบัติจริงในชุมชน มีการ ทดบทเรียนและยกระดับผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ฐานคิดที่ ๕ มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เกื้อกูลและไม่เกิดความขัดแย้งซึ่งกันและกัน มีการ พัฒนาเศรษฐกิจให้ขยายตัวอย่างมีคุณภาพและแข่งขันได้โดยคำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่สามารถสงวนรักษาไว้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยาวนาน ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่าง ประหยัดและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยไม่มีผลเสียต่อความต้องการของคนทั้งในปัจจุบันและใน อนาคต^{๖๗} แนวคิดดังกล่าวขยายผลไปสู่แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชนที่มุ่งแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับปาก ท้องของประชาชนในระดับล่างที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศโดยมีแผนงานที่สำคัญ คือ แผนงานการ พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก มีกรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานหลักบูรณาการไปสู่การปฏิบัติและ ชุมชนเข้มแข็งมุ่งผลให้ “เศรษฐกิจครัวเรือนมีความมั่นคง ประชาชนใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนอย่างมี ความสุข”^{๖๘}

๒.๔.๓ กรอบแนวคิดระบบสัมมาชีพ

จากฐานคิดพื้นฐานในการออกแบบระบบสัมมาชีพชุมชนทั้ง ๕ ฐานคิดข้างต้น จะเห็นได้ ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีการเชื่อมโยงที่ทำหน้าที่ในการสานพลัง (Synergy) องค์กรภาคต่าง ๆ ให้เข้า มาทำงานร่วมกันแบบภาคียุทธศาสตร์ (Strategic Partner) โดยเฉพาะกับองค์กรภาคธุรกิจ ที่ปัจจุบัน มีการดำเนินการบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) เข้ามาทำงานร่วมกันโดยยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area Based Collaborative Development) และใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive learning through action) เป็น เครื่องมือ ซึ่งกระบวนการพัฒนาตามแนวทางนี้ จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีคุณภาพทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เกื้อกูลและ ไม่เกิดความขัดแย้งกัน อันเป็นภาพที่พึงประสงค์ของทุกฝ่ายในที่สุด^{๖๙}

^{๖๗} สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สถาปนาวิรูปแห่งชาติ วาระปฏิรูปที่ ๒๔ : การปฏิรูประบบเพื่อสร้างเสริมชุมชน เข้มแข็ง: แผนปฏิรูปสัมมาชีพชุมชน, กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, หน้า ๑๒-๑๓.

^{๖๘} กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน, (กรุงเทพฯ : บริษัท บีทีเอส เพอร์สจังก์ด, ๒๕๖๑), หน้า ๑.

^{๖๙} กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน, หน้า ๑๓.

๒.๗.๔ ความสำคัญของการสร้างสัมมาชีพชุมชน

นพ.ประเวศ วะสี ได้ชี้ให้เห็นว่า ในปัจจุบันประเทศไทยเกิดความเหลื่อมล้ำมหาศาล ส่งผลต่อปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอย่างแก้ไขไม่ตก จึงเสนอให้หันกลับมาเข้าใจ “ภูมิสังคม” ของประเทศไทยและพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานทรัพยากรและฐานวัฒนธรรมของเรา “จะหายจนประเทศและอาจถึงกับรวบแบบไม่รู้โรยก็ยิ่งได้ โดยได้เสนอยุทธศาสตร์ ๓ ประการเพื่อแก้วิกฤตเศรษฐกิจ คือ (๑) ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจติดแผ่นดิน (๒) ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจวัฒนธรรม และ (๓) ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สำหรับยุทธศาสตร์เศรษฐกิจติดแผ่นดิน นพ.ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายของคำว่า “เศรษฐกิจติดแผ่นดิน” ว่า หมายถึง การสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ของคนทั้งแผ่นดินโดยเน้นที่เศรษฐกิจทรัพยากรขอแผ่นดิน” และยังได้อธิบายต่อว่า การมีเป้าหมายสัมมาชีพเต็มพื้นที่กับเป้าหมายจีดีพีอย่างเดียวนั้นต่างกัน เพราะสัมมาชีพนั้น หมายถึง อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ สัมมาชีพจึงเป็นทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อมและศีลธรรมพร้อมกันไป การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ที่เป็นปัจจัยให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขและศีลธรรมและเมื่อคนทั้งประเทศหายจนจะมีอำนาจซื้อจะทำให้เศรษฐกิจข้างบนตั้งอยู่บนฐานที่มั่นคง ไม่ใช่พึ่งแต่การส่งออกเป็นสำคัญ ซึ่งผันผวนและวิกฤตได้ง่ายตามเศรษฐกิจโลก

ดังนั้น “อาชีพในปัจจุบันมีความจำเป็นต้องมีจริยธรรมควบคู่กันอย่างยิ่ง เพราะมีการประกอบอาชีพ เพื่อหาผลกำไรและมีการรวมกลุ่มกันเพื่อรักษาผลประโยชน์ของคนภายในกลุ่มแล้ว อาชีพบางอาชีพมีความจำเป็นสำหรับชีวิตและความเป็นอยู่ของคนภายในสังคมอย่างมาก ถ้าหากอาชีพบริการต่าง ๆ ไม่มีจริยธรรมหรือจรรยาบรรณควบคู่แล้ว คนส่วนใหญ่ในสังคมก็จะถูกเอาเปรียบและเมื่อถูกคนส่วนน้อยในสังคมเอาเปรียบมาก ๆ อาจทำให้เกิดการใช้กฎหมายขึ้นได้ แล้วคนในสังคมก็จะเกิดความวุ่นวายในที่สุดความรุนแรงในสังคมก็จะเกิดขึ้น”^{๗๐} ดังนั้น “ชุมชนที่ประกอบอาชีพโดยชอบซึ่งมีรายได้มากกว่ารายจ่าย โดยการลดการเบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ต้องมีความสอดคล้องกับวิถีของชุมชน เพื่อความมุ่งหมายในการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชน”^{๗๑} และ“แนวทางใหม่ของการพัฒนาประเทศ คือ การสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ ทุกภาคส่วนของสังคมควรมุ่งสร้างสัมมาชีพให้เต็มพื้นที่”^{๗๒}

^{๗๐} พระเทพวินทร์ เทวินโท. พุทธจริยศาสตร์ จริยศาสตร์ และจริยธรรม, หน้า ๖๗.

^{๗๑} สถาบันการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, คู่มือวิทยากรผู้นำสัมมาชีพ, (กรุงเทพฯ: สถาบันการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๐), หน้า ๗.

^{๗๒} ประเวศ วะสี, แนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศ สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่, หน้า ๒๕.

๒.๗.๕ เหตุผลความจำเป็นในการมีกลไกส่งเสริมสมาชิกชุมชน

สภาพภูมิรัฐแห่งชาติ ได้ทำการสรุปเหตุผลความจำเป็นในการมีสถาบันซึ่งเป็นกลไกที่ส่งเสริมสมาชิกชุมชน ไว้ ๔ ประการด้วยกัน คือ

๑) เป็นที่ยอมรับกันจากทุกฝ่ายว่า ชุมชนเป็นฐานการผลิตภาคครัวเรือนที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการทางเศรษฐกิจ ภาคการเกษตร วิชาหกิจชุมชน และภาคบริการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนมาช้านานในรูปแบบของการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากชุมชนมีความพร้อมมูล ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น อันเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน และชุมชนให้สามารถจัดการตนเองภายในชุมชนได้อย่างสมดุล และยั่งยืน แต่เนื่องจากปัจจุบันเกิดความเหลื่อมล้ำในทางเศรษฐกิจและสังคม จึงทำให้ประชาชนที่ประกอบสมาชิกในชุมชนพึ่งพิงระบบเศรษฐกิจจากภาคแรงงานและภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก เนื่องจากขาดการส่งเสริมสนับสนุนและให้การช่วยเหลือในด้านประกอบอาชีพที่เป็นระบบ จึงเป็นเหตุให้เกิดการย้ายถิ่น เพื่อมาประกอบอาชีพในเมืองหลวง จนสุมเสี่ยงกับสภาวะการณ์ล่มสลายของชุมชนโดยเฉพาะมิติด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น จึงถือเป็นการกิจเร่งด่วนที่จะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนโดยเฉพาะมิติด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้ชุมชนสามารถเป็นฐานในการสร้างอาชีพ และรายได้เลี้ยงดูประชาชนในชุมชนบนแนวทางสมาชิก ซึ่งเป็น การดำเนินการที่สอดคล้องกับแนวคิดในร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ ที่ให้มีการปฏิรูปด้านสังคม ประการหนึ่งโดยให้มีการ “ปฏิรูปกฎหมาย กฎ และกติกาต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีสิทธิที่จะดูแลและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และทุนชุมชนต่าง ๆ จัดทำบริการสาธารณะ และจัดสวัสดิการให้แก่คนในชุมชน โดยประสานความร่วมมือกับองค์กรบริหารท้องถิ่น และองค์การภาคเอกชน

๒) ในการพัฒนาระบบสมาชิกชุมชน จำเป็นที่จะต้องมีกลไกหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการสานพลัง (Synergy) องค์กรภาคีต่าง ๆ ให้เข้ามาทำงานร่วมกันแบบภาคียุทธศาสตร์ (Strategic Partner) โดยเฉพาะกับองค์กรภาคธุรกิจ ที่ปัจจุบันมีการดำเนินการบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CRS) เข้ามาทำงานร่วมกันโดยยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area Based Collaborative Development) และใช้กระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive learning through action) เป็นเครื่องมือซึ่งกระบวนการพัฒนาตามแนวทางนี้จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีดุลยภาพทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เกื้อกูลและไม่เกิดความขัดแย้งซึ่งกันและกันอันเป็นภาพที่พึงประสงค์ของทุกฝ่ายนั้น กลไกดังกล่าวนี้ ในปัจจุบันยังไม่มีองค์กรรัฐใดที่ทำหน้าที่ดังกล่าว จึงเห็นสมควรจัดตั้งสถาบันส่งเสริมสมาชิกชุมชน (องค์กรมหาชน) ให้เป็นกลไกที่ทำหน้าที่ดังกล่าว

๓) หากวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของกลไกส่งเสริมสมาชิกชุมชน ตามเหตุผลข้อ ๒ จะเห็นว่า เป็นกลไกที่จะต้องใช้บุคลากรในการทำงานที่มีความสามารถหลากหลาย (Multi Skills) เพราะมี บทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย (Multi Tasks) โดยเฉพาะความสามารถในการเชื่อมโยงกับองค์กรภาค ธุรกิจทุกระดับให้เข้ามาร่วมเป็นองค์กรภาคียุทธศาสตร์ เพื่อร่วมกันลงไปหนุนเสริมการทำงานใน ชุมชน จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ต้องมีกลไกนี้เป็นกลไกในการทำงาน

๔) อย่างไรก็ตาม การทำงานในลักษณะนี้ มิใช่เป็นการทำงานที่ต้องไปเริ่มใหม่ แต่สามารถ ดำเนินการในลักษณะการต่อยอดฐานทุนที่องค์กรอื่น ๆ ทำงานอยู่เดิมแล้ว อาทิ การพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ของกรมส่งเสริมการเกษตร และสหกรณ์ เป็นต้น โดยกลไกส่งเสริมสมาชิกชุมชน (องค์กรมหาชน) จะต่อยอดโดยการทำหน้าที่ สานพลังองค์กรภาคธุรกิจ ที่มีความประสงค์ในการหนุนเสริมชุมชนดังกล่าวให้ลงไปทำงานด้วยกัน เป็นต้น

สรุปแนวคิดพื้นฐานในการออกแบบระบบสมาชิกชุมชน ประเด็นแรก กรอบแนวคิดที่ สำคัญของสมาชิกชุมชน ๕ ประการ คือ ยึดพื้นที่เป็นตัวตั้งรับผิดชอบต่อสังคมทำงานแบบภาคี ยุทธศาสตร์ ใช้กระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน ประเด็นที่สอง กรอบแนวคิดระบบสมาชิก การสานพลังองค์กรภาคต่าง ๆ ให้เข้ามาทำงานร่วมกันแบบภาคี ยุทธศาสตร์ ดำเนินการบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม ทำงานร่วมกันโดยยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง และใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติเป็นเครื่องมือ นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการ พัฒนาที่มีคุณภาพทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เกื้อกูลและไม่เกิดความขัดแย้งกันและกัน ประเด็นที่สาม ความสำคัญของการสร้างสมาชิกชุมชนสรุปตามทรรศนะของ นพ.ประเวศ วะสี ที่ว่า ชุมชนประกอบอาชีพโดยชอบ มีรายได้มากกว่ารายจ่าย ลดการเบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และ สิ่งแวดล้อมมีความสอดคล้องกับวิถีของชุมชนเพื่อความมุ่งหมายในการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชน แนวทางใหม่ของการพัฒนาประเทศ คือ ทุกภาคส่วนของสังคมควรมุ่งสร้างสมาชิกให้เต็มพื้นที่ ประเด็นที่สี่ เหตุผลความจำเป็นในการมีกลไกส่งเสริมสมาชิกชุมชน (๑) ชุมชนเป็นฐานการผลิตภาค คราวเรือนที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ รวมถึงมีทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากร บุคคลตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น อันเป็นปัจจัยที่สำคัญใน การสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน และชุมชนให้สามารถจัดการตนเองภายในชุมชนได้อย่าง สมดุล และยั่งยืน (๒) การพัฒนาระบบสมาชิกชุมชน จำเป็นที่จะต้องมีการมีกลไกหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการ สานพลัง องค์กรภาคีต่าง ๆ ให้เข้ามาทำงานร่วมกันแบบภาคียุทธศาสตร์ องค์กรภาคธุรกิจ ความ รับผิดชอบต่อสังคม (๓) จะต้องใช้บุคลากรในการทำงานที่มีความสามารถบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย

(๔) การต่อยอดฐานทุนที่องค์กรอื่น ๆ เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ฯลฯ ที่มีความประสงค์ในการหนุนเสริมชุมชนดังกล่าวให้ลงไปทำงานด้วยกัน^{๗๓}

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิตพนธ์ ชุมเกตุ^{๗๔} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อ

๑. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
๒. เพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่แสดงถึงคุณค่าและอัตลักษณ์ของชุมชน และ
๓. ศึกษาแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมู่บ้านไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี สำหรับเป็นแนวทางส่งเสริมเพื่อให้ชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต โดยมีขั้นตอนการวิจัย ๓ ส่วน คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเคราะห์ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ได้แก่ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหนังแพะ ซีสมมแพะแปรรูป ผลิตภัณฑ์นมแปรรูป งานศิลปหัตถกรรม เช่น หมอนหนุน ผลิตภัณฑ์จากเมล็ดกระถิน ผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝก ผลิตภัณฑ์จากรกบวหอม ผลิตภัณฑ์จากใบตะโก เป็นต้น วัสดุส่วนใหญ่เป็นวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น สำหรับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าของหมู่บ้านไทยมุสลิม โดยผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นควรสื่อให้เห็นถึงผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นมีคุณค่า มีมาตรฐาน มีเอกลักษณ์โดดเด่นเน้นเรื่องราว วิธีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านไทยมุสลิม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนแข็งแรงขึ้น นำรายได้ให้กับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น สำหรับแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนมุสลิม สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ ๑. การเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่ประกอบด้วยการเรียนรู้ภูมิปัญญา การรวมกลุ่มและการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ๒. กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยพิจารณาถึงทุนของชุมชน การสำรวจตลาด และ ๓. เป็นการจัดการชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง

^{๗๓} บรรจง โสตาดี และคณะ, สัมภาษณ์ : แนวคิดและกระบวนการเสริมสร้างความสุจริตและความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์, รายงานการวิจัย, สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หน้า ๒๕-๒๖.

^{๗๔} จิตพนธ์ ชุมเกตุ ดร. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๐

วรรณวีร์ บุญคุ้มและคณะ^{๗๕} ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์แบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในชนบทไทย : ด้านอาชีพ” พบว่า ๑. สภาพการเรียนรู้ด้านอาชีพของผู้สูงอายุในชนบทไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มตามความสนใจและความต้องการของกลุ่มเพื่อทำงานอาชีพด้านหัตถกรรมและเกษตรกรรม เพื่อหารายได้ สร้างความสุขในรูปแบบของงานเกษตรกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ การปลูกพืชปลอดสารพิษ การผลิตอาหารและของใช้ที่เพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน เช่น พืชสมุนไพรแปรรูป ขนมการผลิตของใช้ในครัวเรือนเช่น ผ้าทอ ตะกร้า กระบุง การผลิตของใช้เพื่อการสร้างความสุข เช่น เหยียนไถ่ปรายทาน เป็นต้น สำหรับทักษะการเรียนรู้ด้านอาชีพของผู้สูงอายุในชนบทไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีการเรียนรู้ด้านอาชีพที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นมีการรวมตัวกันสร้างกลุ่มอาชีพในชุมชนของตน และเรียนรู้ด้านอาชีพร่วมกันหรือเรียนรู้จากวิทยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ผู้สูงอายุเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงมากที่สุด รองลงมาเรียนรู้จากการสังเกต จดจำและทดลองทำ เรียนรู้จากวิทยากรหรือผู้รู้ในชุมชน และมีการสืบทอดองค์ความรู้ไปยังรุ่นลูกหลานมีช่องทางการเรียนรู้จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ๒. รูปแบบทักษะการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ด้านอาชีพของผู้สูงอายุในชนบทไทยที่พัฒนาขึ้นคือ รูปแบบพื้นที่แห่งความสุข (SPACE of Happiness Model) ประกอบด้วยองค์ประกอบ ๘ องค์ประกอบ ดังนี้คือ ๑) S : Sustainability หรือความยั่งยืน ๒) P : Participation of Community หรือการมีส่วนร่วมของชุมชน ๓) A : Appropriate Planning หรือความเหมาะสมในกำหนดแผนงาน กิจกรรมการดำเนินงาน ๔) C : Creation หรือการสร้างสรรค์ ๕) E : Efficiency Economy หรือเศรษฐกิจพอเพียง ๖) O : Opportunity หรือการให้โอกาส ๗) F : Friendship หรือสัมพันธภาพที่ดี และ ๘) H : Happiness หรือความสุข และ ๓. แนวทางพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์แบบองค์รวมด้านอาชีพของผู้สูงอายุในชนบทไทยคือ การสร้างผลิตภัณฑ์อาชีพที่หลากหลายเพิ่มขึ้น การสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการออกแบบชิ้นงานสร้างสรรค์ที่สนองความต้องการของลูกค้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นการต่อยอดภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นการเพิ่มการประชาสัมพันธ์และช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การสนับสนุนที่เพิ่มขึ้นจากหน่วยงานภาครัฐ และการจัดทำฐานข้อมูลด้านอาชีพของผู้สูงอายุเพื่อการสืบทอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายด้านอาชีพของผู้สูงอายุอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ด้านอาชีพของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน

^{๗๕} วรรณวีร์ บุญคุ้ม และคณะ, การพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์แบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในชนบทไทย : ด้านอาชีพ. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน). ๒๕๖๑. หน้า ๓

ธนัทพันธุ์ ฉัตรภักดิ์ และคณะ^{๗๖} ได้ศึกษา เรื่อง “การพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน” พบว่า รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ บุคคล องค์ความรู้ชุมชน สื่อและเทคโนโลยี กิจกรรมการเรียนรู้ และเครือข่ายความร่วมมือ ขั้นตอนของรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ ๒๑ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ ๑ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนย่อย ได้แก่ ๑) ประชาสัมพันธ์ ๒) การเข้าร่วมเครือข่ายและ ๓) การเตรียมความพร้อม ขั้นตอนที่ ๒ การเรียนรู้ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนย่อย ได้แก่ ๑) การเข้าสู่ระบบ ๒) การระบุความต้องการ และ ๓) การรับชมสื่อการเรียนรู้ขั้นตอนที่ ๓) การพัฒนาโครงการประกอบด้วย ๔ ขั้นตอนย่อย ได้แก่ ๑) การระดมความคิดเห็น ๒) การสร้างโครงการ ๓) การนำเสนอและเผยแพร่ และ ๔) การสะท้อนผลงาน และขั้นตอนที่ ๔ การประเมินผล ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนย่อย ได้แก่ ๑) การประเมินผลตนเอง ๒) การประเมินโดยกลุ่ม และ ๓) การประเมินโดยเครือข่ายชุมชนโดยหลังจากทดลองใช้รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน พบว่าตัวอย่างที่ทดลองใช้รูปแบบฯ มีคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนมีความเหมาะสมระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๕

กรรณิการ์ สายเทพ พิษญา เพิ่มไทย^{๗๗} ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง โดยมุ่งศึกษาปัญหาและศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์เพื่อค้นหาแนวทางและรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์เพื่อให้ได้มาตรฐานการส่งออก โดยทำการสำรวจ และสัมภาษณ์เชิงลึกได้แก่สมาชิกในกลุ่ม พนักงาน และลูกค้า วิธีการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบปัญหาที่มีความสำคัญ คือ ปัจจุบันมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อประดิษฐ์ดอกไม้ส่วนมากเป็นดอกไม้ที่ทำมาจากกระดาษและมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อภายในหมู่บ้านเพื่อนำไปขายต่อ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจะเน้นการที่ประดิษฐ์ดอกไม้เพื่อประดับพวงหรีด เชิงเทียน มีปริมาณผลผลิตที่ไม่

^{๗๖} ธนัทพันธุ์ ฉัตรภักดิ์และคณะ, การพัฒนาแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน, รายงานการวิจัย, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, พ.ศ.๒๕๖๑

^{๗๗} กรรณิการ์ สายเทพ พิษญา เพิ่มไทย, แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง, วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่, ฉบับที่ ๒ เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๐.

แน่นอนขึ้นอยู่กับคำสั่งซื้อของลูกค้า อีกทั้งยังไม่มีรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างเป็นรูปธรรม แนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม ๑) ต้องมีการรวมกันเป็นเครือข่ายและจัดพบปะกันเป็นระยะ อาทิ เป็นรายเดือนหรือไตรมาส ๒) ต้องมีการกำหนดมาตรฐานสินค้าและการควบคุมระบบการผลิตให้มีความสม่ำเสมอ และ ๓) ต้องมีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของลูกค้าและเพื่อการส่งออก

กิจทวีสิน วิชัยดิษฐและคณะ^{๗๘} ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนในชุมชนตำบลบางสระเก้าอำเภอกาญจนบุรี เพื่อเพิ่มรายได้ที่ยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ ๑. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในชุมชนอำเภอบางสระเก้า อำเภอกาญจนบุรี ๒. ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งในการพัฒนาอาชีพให้กับชุมชน ๓. แนวทางที่ส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งในการพัฒนาอาชีพให้กับชุมชน เป็นวิจัยผสมระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่มีอาชีพทอเสื่อกกเป็นอาชีพเสริม ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า ๑. ประชาชนได้ดำเนินงานโดยมีกลุ่มแม่บ้านได้รวมตัวกันแบบมีส่วนร่วม เช่น ได้มีการปรึกษาและแบ่งหน้าที่กันทำ เช่น การปลูกต้นกก การตัดกก การย้อมกกด้วยวัสดุธรรมชาติ การออกแบบลวดลายเส้นใยกก ลวดลายใหม่ๆ การทอกก และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการร่วมมือในการดำเนินงานที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากพ่อแม่และบรรพบุรุษ ซึ่งยังไม่มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้แต่ประการใด ๒. ปัจจัยที่ส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งในการพัฒนาอาชีพให้กับชุมชนโดยใช้ ๒.๑ เงินทุนที่ไม่คิดดอกเบี้ย ๒.๒ วิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและทันสมัย ๒.๓ การจัดจำหน่าย โดยมีสถานประกอบการมารับซื้อหรือจำหน่ายทางเว็บไซต์ ๒.๔ การออกแบบลวดลายที่ทันสมัยในการดึงดูดผู้บริโภค ๒.๕ การประชาสัมพันธ์ โดยรัฐบาลให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ เช่น ประชาสัมพันธ์ทางทีวี วิทยุกระจายเสียง รวมทั้งจำหน่ายในเทศกาลต่างๆ เช่น ที่เมืองทองธานี เป็นต้น ๓. แนวทางที่ส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งในการพัฒนาอาชีพให้กับชุมชน คือ ๓.๑ ด้านการจัดตั้งวิสาหกิจของชุมชน ทำทะเบียนสมาชิก เพื่อสร้างรายได้ร่วมกัน ๓.๒ มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่ได้มาตรฐาน กลุ่มต้องผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของท้องตลาด ๓.๓ มีเงินทุนสำรองของกลุ่มอาชีพ ๓.๔ กลุ่มต้องนำเงินกองทุนของกลุ่มอาชีพมาจัดซื้อวัสดุเพื่อให้สมาชิกทอเสื่อกกไว้เป็นสินค้าสำรอง เพื่อรองรับการจำหน่าย ๓.๕ กลุ่มต้องพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัยแบบใหม่ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า ๓.๖ การศึกษาดูงานการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพกลุ่มให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า เพิ่มช่องทางการตลาด กระตุ้นแนวคิดการบริหารจัดการเพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพอย่างยั่งยืน

^{๗๘} กิจทวีสิน วิชัยดิษฐและคณะ. แนวทางการพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนในชุมชนตำบลบางสระเก้าอำเภอกาญจนบุรี เพื่อเพิ่มรายได้ที่ยั่งยืน. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, ๒๕๖๒.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่” ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบสำหรับดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่การศึกษาวิจัย
- ๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)
- ๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัย
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗ สูตรสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๘ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี โดยมีทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยที่พัฒนากระบวนการเสริมสร้างทักษะ การถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ และการประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๓.๑.๑ การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มุ่งเน้นการศึกษารวบรวมข้อมูล จากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพ โดยมีขั้นตอนดังนี้

- ๑) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ รายงานการวิจัย และที่เกี่ยวข้องประวัติ ความเป็นมาการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพ
- ๒) ศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมองค์ความรู้ และกระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์

๓) สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิกในพื้นที่บ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำชำ อำเภอสว่างเม่น จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายในการทำวิจัย

๓.๑.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

๑) ดำเนินการออกแบบแบบประเมินทักษะหลังการได้รับการถ่ายทอดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถียุทธของกลุ่มสมาชิกบ้านบวโกโป่ง

๒) ประเมินทักษะก่อนและหลังการได้รับการถ่ายทอดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถียุทธของกลุ่มสมาชิกบ้านบวโกโป่ง เพื่อประเมินทักษะก่อนการถ่ายทอดและหลังการถ่ายทอดการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถียุทธนำไปสู่การยกระดับรายได้ของกลุ่มสมาชิกบ้านบวโกโป่ง

๓) วิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินทักษะก่อนและหลังการได้รับการถ่ายทอดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถียุทธ ทำให้ทราบถึงทักษะที่เพิ่มขึ้นหลังจากการได้รับการถ่ายทอดทักษะเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถียุทธ

๓.๑.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

๑) การสัมภาษณ์ประธานกลุ่มหรือผู้แทน ประธานชุมชน/ผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่นจำนวน ๕ คน ผู้ให้ข้อมูลหลักในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานด้านผลิตภัณฑ์ไม้สัก เพื่อทราบการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชน สร้างความสัมพันธ์รู้จัก ความคุ้นเคยและเข้าใจว่า การมาทำวิจัยครั้งนี้ เพื่อต้องการศึกษาเรื่องอะไร ชุมชนจะมีบทบาทต่อการศึกษาอย่างไร สภาพของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองตั้งแต่อดีตตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันวิถีคิด การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่ รวมทั้งปัญหาและความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่ของบ้านบวโกโป่งที่ตั้งแหล่งพื้นที่เป้าหมาย

๒) การสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ เช่น กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สัก หอการค้าจังหวัดแพร่ ผู้ประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยว พัฒนาชุมชน วัฒนธรรม อุทยานธรรมชาติ จังหวัด ประชาชนท้องถิ่น รวม ๑๐ คน เพื่อให้ได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักวิถียุทธที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

๓) ประมวลข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อให้เห็นแนวทางการออกแบบและการพัฒนารูปแบบผลงานเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถียุทธ และแนวทางการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถียุทธของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่

๓.๑.๔ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยเป็นกระบวนการนำชุดความรู้ หลักสูตรการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักวิถียุทธไปการถ่ายทอดการเสริมสร้าง ทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ดังนี้

๑) การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักวิถียุทธที่จะนำไปสู่การยกระดับ รายได้สู่ชุมชนสัมมาชีพ โดยการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เป็น ต้นแบบ

๒) การสร้างการเรียนรู้ โดยให้ความรู้ในเรื่องของ การออกแบบผลิตภัณฑ์ เครื่องประกอบ พิธีกรรมในพุทธศาสนา รูปแบบของผลิตภัณฑ์ แนวทางการพัฒนารูปแบบและการสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ โดยวิทยากรที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านและผู้มีความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

๓) การลงมือฝึกปฏิบัติออกแบบและสร้างสรรค์ชิ้นงานจากต้นแบบ โดยนำความรู้ด้านการออกแบบ พิธีกรรมทางศาสนามาประยุกต์เพื่อออกแบบลวดลาย รูปแบบผลิตภัณฑ์ ปฏิบัติจริง โดยมีผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ปฏิบัติ

๔) การติดตามประเมินผลการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ไม้สักสร้างสรรค์วิถียุทธ ในชุมชนสัมมาชีพบ้านบวโป่ง และคัดเลือกผลงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ สวยงาม นำไปสู่ผลิตภัณฑ์ ต้นแบบและการนำรายได้สู่ชุมชนต่อไป

๕) วิเคราะห์องค์ความรู้ กระบวนการ และผลลัพธ์ของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สักของกลุ่มสัมมาชีพจังหวัดแพร่ นำไปสู่การยกระดับรายได้สู่ชุมชน

๓.๒ พื้นที่การศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพใน จังหวัดแพร่” คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกรณีศึกษา คือกลุ่มสัมมาชีพผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก บ้านบวโป่ง ตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการวิจัย ดังนี้

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่

๑. ผู้ให้ข้อมูลหลักในกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ไม้สักสร้างสรรค์ ได้แก่

๑) ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประธานกลุ่ม ประธานชุมชน ผู้นำชุมชน จำนวน ๒ คน

๒) ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน ๒ คน

๓) ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องในการยกระดับรายได้สู่ชุมชนจำนวน ๖ คน

๓.๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลเชิงปฏิบัติการ

๑. ผู้ให้ข้อมูลในการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ ได้แก่

๑) ผู้ถ่ายทอดที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน ๒ คน

๒) ผู้ที่รับการถ่ายทอด กลุ่มสมาชิกบ้านบวโป่ง จำนวน ๑๕ คน

๓) ผู้ที่รับการถ่ายทอด กลุ่มนักเรียนโรงเรียนบ้านบวโป่ง จำนวน ๑๕ คน

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

๓.๔.๑ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งมีสาระสำคัญในขั้นตอนของการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือเชิงคุณภาพนั้น ทางผู้วิจัยได้มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

๑) ทำการศึกษารวบรวมเอกสาร ข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิก

๒) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า มาวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และกรอบแนวคิดของการวิจัย

๓) สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่ โดยแบบออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ ตำแหน่ง สถานที่ และและวัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่ โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ เช่น

- ประวัติการประกอบอาชีพผลิตภัณฑ์ไม้สักในชุมชน
- กระบวนการในการทำผลิตภัณฑ์และการออกแบบ
- วิธีการสร้างสรรค์พัฒนาชิ้นงาน
- การถ่ายทอดทักษะการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์
- ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์
- แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอนาคต

๓.๔.๒ ชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคัดเลือกตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้สัก เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการ

ส่งเสริมการเรียนรู้ และกำหนดรูปแบบสร้างสรรค์ผลงานด้านการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้
ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสามาชีพ มีรายละเอียดชุดปฏิบัติการวิจัยในลักษณะของการวิจัยใน
ภาคสนาม (Field Study) ดังนี้

๑) ชุดฝึกอบรมที่ ๑ การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชน
สามาชีพ สำหรับกลุ่มเยาวชน เป็นชุดฝึกอบรมการทำผลิตภัณฑ์ไม้สัก เน้นการถ่ายทอดทักษะการ
เรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพ เป็นการจัดอบรมถ่ายทอดองค์
ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ชิ้นงานจากผลิตภัณฑ์ไม้สักในรูปแบบของเครื่องประกอบ
พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยจัดอบรมเป็นระยะเวลา ๓ วัน โดยมีภาคทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการ
ออกแบบ ความรู้ในเรื่องพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ ภาคนิเทศในการ
สร้างสรรค์ชิ้นงานจากต้นแบบที่ประชาชนท้องถิ่นได้ออกแบบ เพื่อใช้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับ
สถานศึกษา

๒) ชุดฝึกอบรมที่ ๒ เป็นชุดฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิง
สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพ เป็นการจัดอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อพัฒนา
ทักษะการสร้างสรรค์ชิ้นงานจากผลิตภัณฑ์ไม้สักในรูปแบบของเครื่องประกอบพิธีกรรมทาง
พระพุทธศาสนา โดยจัดอบรมเป็นระยะเวลา ๓ วัน โดยมีภาคทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ
ความรู้ในเรื่องพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ ภาคนิเทศในการสร้างสรรค์
ชิ้นงานจากต้นแบบที่ประชาชนท้องถิ่นได้ออกแบบ เพื่อต่อยอดในการผลิตเชิงธุรกิจ โดยมีโครงสร้างของ
ชุดฝึกอบรม ดังนี้

ที่	กิจกรรม	เนื้อหา	รายละเอียด กิจกรรม	การ ประเมินผล	สื่อ/แหล่ง เรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง
๑	ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวไม้สัก -ธรรมชาติของไม้ สักของเนื้อไม้ -การแปรรูป การ ป้องกันและรักษา เนื้อไม้ -การอบไม้	ลักษณะไม้สักได้ ลักษณะของเนื้อไม้สักได้ ประเภทของไม้สักได้	บรรยายโดย วิทยากร	การถามตอบ	เอกสาร ประกอบการ อบรม	๒
๒	การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ -หลักการ ออกแบบ	-กระบวนการออกแบบ พัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สัก -การสื่อความหมายใน งานออกแบบผลิตภัณฑ์	การสาธิตและลง มือปฏิบัติในการ ออกแบบ ผลิตภัณฑ์	การประเมิน จากผลงาน	ตัวอย่างงาน ต้นแบบ	๖

	-กระบวนการ ออกแบบและ ความคิด สร้างสรรค์ -หลักเกณฑ์ด้าน การออกแบบ -หลักเกณฑ์ด้าน การการตลาด	-ลวดลาย ลายฉลุ และการออกแบบ กราฟิก -ความคิดสร้างสรรค์ และการพัฒนาความคิด สร้างสรรค์				
๓	การผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก -วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ -การปฏิบัติ ผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์พาน แปดเหลี่ยม -การปฏิบัติ ผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์บุษบก, พานไม้สัก, กี่	การสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์จากต้นแบบที่ ให้กลุ่มเป้าหมายเลือก ออกแบบและปฏิบัติ	การปฏิบัติจริง โดยมีต้นแบบ ของผลิตภัณฑ์ ให้ กลุ่มเป้าหมายได้ เลือกปฏิบัติ เช่น ถาดสี่เหลี่ยม กี่ รองแก้วน้ำ พาน	การสาธิตและ ลงมือปฏิบัติ ในการ ออกแบบ ผลิตภัณฑ์	ตัวอย่างงาน ต้นแบบ	๑๒
๖	การติดตาม ประเมินผลการ เรียนรู้	การติดตามประเมินผล การพัฒนาทักษะการ เรียนรู้ผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์ของกลุ่ม สัมมาชีพ	ติดตาม ประเมินผลการ พัฒนาทักษะ การเรียนรู้ ผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์ของ กลุ่มสัมมาชีพ	- การสังเกต การเรียนรู้และ การเข้าร่วม กิจกรรม - ประเมิน ความรู้ก่อน และหลังการ เข้ารับการ ถ่ายทอด พัฒนาทักษะ การเรียนรู้ ผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์ไม้ สักวิถีพุทธ		

๓.๔.๔ แบบประเมินก่อนและหลัง เนื้อหาการประเมินเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่ มีการประเมินก่อนและหลังชุด (Pre-test Post-test)

สำหรับการสร้างเครื่องมือการวิจัย ได้ดำเนินการดังนี้

๑) สำนวณหนังสือ รายงานการวิจัย ชุดความรู้ ว่าด้วยกระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่

๒) การนำข้อมูล ความรู้ที่รวบรวมไว้มาสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัยทั้งแบบสัมภาษณ์ สทนากลุ่ม และประเด็นการวิจัยอื่น ๆ

๓) การตรวจสอบความเที่ยงตรง เนื้อหาของเครื่องมือ และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยคณะนักวิจัย

๔) ดำเนินการออกแบบเครื่องมือการวิจัยที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับประชากร/กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยพิจารณาจากการอธิบายตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูล

๕) การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๖) การวิเคราะห์เครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๗) การนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนดไว้

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประมวลองค์ความรู้ ศึกษาบริบทพื้นที่ วิถีคิด วิถีชีวิต ของชุมชนจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเก็บข้อมูลเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย และการจัดเวทีวิชาการ และพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเป็นต้น ในส่วนของการวิจัยในภาคสนามเพื่อส่งเสริมการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่ ดำเนินการวิจัยในลักษณะของการวิจัยในภาคสนาม (Field Study) โดยดำเนินการใน ๕ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ การจัดประชุมทีมวิจัย เพื่อชี้แจงความรู้ความเข้าใจและพัฒนากระบวนการสร้างเวทีชุมชน และการจัดสัมมนากลุ่มย่อย ตลอดจนการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการวิจัย ได้แก่ เครื่องบันทึกภาพและเสียง และความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือการทำงาน และการศึกษาภาคสนาม (Field Study)

ระยะที่ ๒ การลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการใช้พื้นที่ โดยให้เกิดการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในบ้านบวกโป่ง ตำบล

น้ำชาอำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เป็นเอกลักษณ์ ประกอบด้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์ไม้สักและประชาชนที่ประกอบอาชีพการทำผลิตภัณฑ์จากไม้สัก เศษไม้สักในรูปแบบต่างๆ

ระยะที่ ๓ พัฒนาสมรรถนะและกระบวนการการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่ โดยใช้หลักสูตรการพัฒนาทักษะสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักที่สร้างขึ้นใช้ในการอบรม

ระยะที่ ๔ กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่ โดยจัดอบรมเป็นระยะเวลา ๓ วัน โดยมีภาคทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ ความรู้ในเรื่องพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ ภาคนิปฏิบัติในการสร้างสรรค์ชิ้นงานจากต้นแบบที่ปราชญ์ท้องถิ่นได้ออกแบบ เพื่อต่อยอดในการผลิตเชิงธุรกิจ

ระยะที่ ๕ การสรุปองค์ความรู้ที่เกิดจากการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่ ขั้นตอนนี้เป็น การสังเคราะห์และตีความจากข้อมูลการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประเมินหลักจากการอบรม เพื่อสรุปเป็นแนวทางการจัดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์วิถีพุทธของชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่ต่อไป

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา (Content analysis) แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมี ขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้นมาใช้ในการ กระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจาก การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) โดยวิธีการวิเคราะห์ อันจะได้นำมาดำเนินการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major themes) หรือแบบแผนหลัก (Major pattern) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (Sub-themes) และหัวข้อย่อย (Categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการเริ่มต้นจากการ วิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๖.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิเคราะห์ผลการประเมินจากผู้รับการ ถ่ายทอดหลังจากกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ เพื่อหาค่าสถิติ จาก ชิ้นงานที่ผู้เข้ารับการอบรมได้ ผลิตขึ้นมา โดยใช้แบบประเมินทักษะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ เพื่อใช้ ประเมินทักษะของผู้เข้ารับการอบรมมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕ คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด

๔ คะแนน หมายถึง	มีความคิดเห็นระดับมาก
๓ คะแนน หมายถึง	มีความคิดเห็นระดับปานกลาง
๒ คะแนน หมายถึง	มีความคิดเห็นระดับน้อย
๑ คะแนน หมายถึง	มีความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

๓.๗ สูตรสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๗.๑ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการ เชิงปริมาณ ประกอบด้วย
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient)

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับได้ ๐.๖๔๑ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{St^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

k แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

S_i^2 แทนคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

St^2 แทนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

ค่าร้อยละ (Percentage)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{ตัวเลขที่ต้องการเปรียบเทียบ} \times 100}{\text{จำนวนเต็ม}}$$

ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนข้อมูล

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = n \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ แทนผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum x)^2$ แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

n แทนจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ค่า t-test

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}} \quad \text{เมื่อ } df = n - 1$$

๓.๗.๒ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือการวิจัย โดยการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการวิจัยและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่

๓.๘ การนำเสนอผลการศึกษวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการนำเสนอข้อมูลในเชิงสถิติ ซึ่งประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ข้อมูลที่เชื่อมโยงกับสถิติการวิจัย การพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ในเชิงคุณภาพประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่ โดยมีผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑) ผลการศึกษาระบบการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่

๒) การถ่ายทอดการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่

๓) ผลการประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมนาชีพในจังหวัดแพร่

๔) ชุดองค์ความรู้

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษากระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ๒) เพื่อถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ๓) เพื่อประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

๔.๑ กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

๔.๒ กระบวนการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

๔.๓ การประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

๔.๑ กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

๔.๑.๑ บริบทชุมชนบ้านบวโกโป่ง ตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

ชุมชนบ้านบวโกโป่ง ตามจารึก พ.ศ. ๒๔๘๘ ของพระครูพรหมวงศาจารย์ และจากการบอกเล่าสืบทอดกันมาแต่โบราณ แต่เดิมสถานที่ตั้งบ้านบวโกโป่ง เป็นป่าไม้หนาที่บและทุ่งหญ้า รวมถึงป่าไม้เบญจพรรณ ไม่มีผู้คนอาศัยอยู่เลย แต่เป็นที่อยู่อาศัยของพวกสิงห์สาราสัตว์ทั้งหลาย มีเสือ กระตัง แรด ช้าง กวาง พาน หมูป่าและสัตว์อื่นนานาชนิด พวกคนมาถิ่นโป่งที่แห่งนี้เพราะเป็นลานกว้าง มีโป่ง มีจำ มีหนอง มีแอ่งน้ำซึ่งตลอดฤดูกาล พื้นดินรอบๆ แอ่ง จะชุ่มเย็นตลอดปีและดินจะมีรสเค็ม พวกสัตว์ชอบกิน คนสมัยก่อนเรียกกันว่า “โป่งดำน” จึงเป็นแหล่งอาหารอันอุดมสมบูรณ์ของบรรดาสัตว์น้อยใหญ่ทั้งหลาย จนกลายเป็นแหล่งชุมนุมของสัตว์ป่าที่พากันมาถิ่นโป่งในที่นี่ ต่อมา มีพวกพรานล่าสัตว์ออกมาหากิน โดยการไล่ล่ายิงนกยิงสัตว์ทั้งหลาย จึงได้พบเห็นว่าบริเวณสถานที่แห่งนี้มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบ พื้นดินชุ่มเย็นตลอดเวลาน่าจะเหมาะแก่การใช้พื้นที่เพื่อทำไร่ทำสวนและโดยการนำของ พ่ออินทร์ กับแม่สี ชาวบ้านหัวดง เป็นผู้ชักชวนญาติพี่น้องชาวบ้านหัวดงและดอนมูลเข้ามาแผ้วถางตัดฟันต้นไม้ เอาพื้นที่เพื่อทำไร่ ทำสวน

ในราวปี พ.ศ. ๒๓๒๖ ชาวบ้านหัวดงและบ้านดอนมูลเมื่ออยู่นานวันเข้าการทำไร่ ทำสวน ก็ได้ผลิตผลดีทำมาหากินมีรายได้พอเลี้ยงชีพได้ จึงพากันตั้งเป็นบ้านเรือนขึ้น โดยสร้างบ้านเรือนอยู่บริเวณรอบๆ พื้นที่ดินที่เป็นบวโกโป่ง มีประมาณ ๒๐ ครอบครัวยิ่งตั้งชื่อหมู่บ้านขึ้นว่า “บวโกโป่ง” และได้ตั้งผู้นำหมู่บ้านบวโกโป่งขึ้นเป็นคนแรก คือ พ่อนายบ้านแสน สีซ่าย ชาวบ้านบวโกโป่งจึงถือได้ว่าเป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากชาวบ้านหัวดงและบ้านดอนมูล และเกิดเป็นต้นตระกูลนามสกุล ของชาวบ้านบวโกโป่ง คือ วงศ์แสนสี ถือทอง งามทรง สีพรมมา จินดาชาติ งามสวย อินทนิล ช้างเขียว กอบก่า พรหมมิ่ง พลอยเขียว กาบิน กำทอง งามผิว กอบก่อง ขุนทอง ก้วยข้าว งามพ้อง สีเหลือง สีขาว สีแดง กองโกย อินตะแสน ส่วนนามสกุลอื่นๆ นั้นมาจากถิ่นอื่น และบางตระกูลก็ได้เปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมและสถานภาพการสมรส

บ้านบวโกโป่งเป็นหมู่บ้านที่โดดเด่น แผนผังของหมู่บ้านเป็นรูปสามเหลี่ยมก้นเสา ซึ่งแนวเขตล้อมรอบไปด้วยทุ่งนา ไม่ติดกับหมู่บ้านอื่นใด ความยาวตั้งแต่หัวบ้านถึง ท้ายบ้าน ๒.๙๐ กิโลเมตร บ้านบวโกโป่งตั้งอยู่ในตำบลน้ำขำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ทางทิศใต้ของอำเภอสูงเม่น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา และทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้สักบริเวณที่ตั้งบ้านบวโกโป่งสมัยก่อนเป็นที่ราบมีลานกว้างมีแอ่งน้ำเป็นที่ชุมชนของสัตว์ป่าที่ลงมากินน้ำ คำว่า “บวโก” แปลว่า แอ่งน้ำ ขนาดเล็กที่ควายป่าชอบนอนและ คำว่า “โป่ง” แปลว่า บริเวณที่มีดินเค็ม (ดินโป่ง) สัตว์ป่าชอบมาหากินดินโป่ง พ่อแสน แม่สี บ้านดอนมูล อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ได้อพยพลูกหลานจำนวน ๒๐ ครัวเรือน มาตั้งหมู่บ้านเป็นชุดแรกในปี พ.ศ. ๒๓๒๖ คือบริเวณบ้านบวโกโป่งในปัจจุบัน บ้านบวโกโป่งแบ่งการปกครองเป็น ๕ หมู่บ้าน คือ หมู่ ๓,๔,๕,๑๐ และ ๑๑ ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ อยู่ในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขำ นอกจากนี้ชุมชนแห่งนี้เคยปรากฏเหตุการณ์หรือสถานที่เกิดประวัติศาสตร์ ได้แก่ บ้านบวโกโป่งในอดีตเคยเป็นที่หยุดพักชั่วคราวของเงี้ยวก่อนที่จะเข้ามาปล้นเมืองแพร่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๕ และในปัจจุบันลักษณะของหมู่บ้านน้ำขำแต่ละหมู่จะมีลักษณะดังนี้

หมู่ ๓ มีพื้นที่ ๑๘๕ ไร่ จำนวนครัวเรือน ๑๓๗ ครอบครัวย มีจำนวนประชากร ๔๖๒ คน ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลุ่มอุดมสมบูรณ์ มีน้ำไหลผ่านเหมาะแก่การทำเกษตร ทำนา ทำสวน ปลูกถั่วเหลือง พืชผักสวนครัว

หมู่ ๔ มีพื้นที่ ๓ ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือน ๔๒๔ ครัวเรือน มีจำนวนประชากร ๑,๐๒๕ คน ลักษณะภูมิประเทศ เป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู อาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ค้าขาย เกษตรกร พนักงานประจำเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว

หมู่ ๕ หมู่บ้านบวโกโป่ง หมู่ ๕ แยกออกมาจากหมู่ ๓ ตำบลน้ำขำ จังหวัดแพร่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ พื้นที่ทั้งหมดยาวประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า มี

๒๕๒ ครั้วเรื้อน จำนวนประชากร ๖๒๔ คน อาชีพ ค้าขาย เกษตรกร ทำงานประจำ/ข้าราชการ และ
ทำงานประจำเอกชน/บริษัท/โรงงาน

หมู่ ๑๐ บ้านบวโกโป่ง หมู่ ๑๐ เป็นหมู่บ้านเก่าที่อยู่กับหมู่บ้านบวโกโป่ง หมู่ ๔ และ
ได้แยกออกจากหมู่ ๔ ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. ๒๔๗๕ เมื่อวันที่ ๒๘
เมษายน ๒๕๓๑ ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ มีพื้นที่ ๒๗๔ ไร่ ประชากรประกอบ
อาชีพทำไม้สักแปรรูป ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมครั้วเรื้อน อาชีพ ทำนา รับจ้าง และค้าขาย. จำนวน
ประชากร ๑,๑๐๔ คน จำนวนครั้วเรื้อน ๓๑๗ ครั้วเรื้อน อาชีพ อาชีพหลัก งานประจำเอกชน/
บริษัท/โรงงาน ค้าขาย งานประจำ/ข้าราชการ. อาชีพเสริม อุตสาหกรรมครั้วเรื้อน ค้าขาย รับจ้าง

หมู่ ๑๑ บ้านบวโกโป่งเดิมเป็นบ้านบวโกโป่ง หมู่ ๓ จัดตั้งตามพระราชบัญญัติลักษณะ
การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๔๗๕ และได้ทำการแยกหมู่บ้านออกจากหมู่ ๓ เมื่อวันที่ ๑
พฤศจิกายน ๒๕๓๑ มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๐๐ ไร่ ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่พื้นที่ราบลุ่ม ทุ่งนาและ
บ้านเรือนที่อยู่อาศัยของราษฎรมีพื้นที่เหมาะสมกับเกษตรและเลี้ยงสัตว์ จำนวนครั้วเรื้อน ๒๒๖
ครั้วเรื้อน จำนวนประชากร ๘๕๒ คน อาชีพหลักของครอบครัว ทำงานประจำ/บริษัท/โรงงาน.
ค้าขาย เกษตร อื่นๆ อาชีพเสริม ปลูกผัก อาชีพเลี้ยงสัตว์ อาชีพรับจ้าง

๔.๑.๒ ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และสภาพการเรียนรู้ของชุมชนบ้าน บวโกโป่ง ตำบลน้ำชำ อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่

๑) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านบวโกโป่ง

จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้นำหมู่บ้าน ปราชญ์
ชาวบ้าน กลุ่มผู้ผลิตในชุมชน พบว่าบ้านบวโกโป่ง ตั้งอยู่ในตำบลน้ำชำ อำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่ มี
ความโดดเด่นของหมู่บ้านคือเป็นหมู่บ้านที่มีการประกอบอาชีพการทำผลิตภัณฑ์จากไม้สัก ทั้งใน
รูปแบบของเฟอร์นิเจอร์และของใช้ตกแต่งบ้านรวมถึงของใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น บานประตู
หน้าต่าง วงกบ โต๊ะ เก้าอี้ ที่เสียบมีด ฯลฯ เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีประชากรจำนวนมากถึง ๔,๐๖๗
คน ๑,๓๕๖ ครั้วเรื้อน จึงสามารถแบ่งหมู่การปกครองออกได้ถึง ๕ หมู่ คือ หมู่ ๓,๔,๙,๑๐ และหมู่
๑๑ อยู่ภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำชำ ลักษณะภูมิศาสตร์ของ
หมู่บ้านเป็นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำไหลผ่าน อาชีพหลักจึงเป็นการทำเกษตรกรรมและการทำ
ผลิตภัณฑ์ไม้สัก ชาวบ้านในหมู่บ้านบวโกโป่ง มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย อุปนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โอบอ้อมอารี
มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดเป็นศูนย์กลางมีความยึดมั่นใน
วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์กำนันตำบลน้ำชำ^{๗๙} พบว่า บ้านบวโก่งมีการประกอบอาชีพด้วยการทำผลิตภัณฑ์ไม้สักมายาวนาน ถือเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านเลยก็ว่าได้ สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดอาชีพการผลิตสินค้าจากไม้สักนั้น เกิดจากวิถีชีวิตของชาวบ้านที่นำไม้มาปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัย อีกทั้งในสมัยอดีตจังหวัดแพร่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยไม้สัก ความนิยมผลิตภัณฑ์จากไม้สักจึงมีความนิยมมากขึ้น พื้นฐานของชาวบ้านมีความเกี่ยวข้องกับการทำไม้อยู่แล้ว และเมื่อยามหมดฤดูการทำนา ชาวบ้านก็จะว่างงาน จึงหันมาทำผลิตภัณฑ์จากไม้สักออกจำหน่ายเพื่อหารายได้เสริม จากความอุดมสมบูรณ์ของไม้สักในจังหวัดแพร่ หาได้ง่ายและความต้องการในท้องตลาดมีสูงจึงเกิดการแพร่หลายของการประกอบอาชีพการทำไม้สัก มีการแปรรูปในรูปแบบต่างๆ และพัฒนารูปแบบมาเรื่อยๆ จากที่แต่เดิมผลิตแต่โครงหน้าต่าง โครงประตู บานหน้าต่าง บานประตู ก็เริ่มมีการเปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของตลาด

ภาพ ๔.๑ บานประตู

จากจุดเริ่มแรกของการผลิตสินค้าจากไม้สักที่ผลิตใช้เองในครัวเรือนเริ่มเปลี่ยนเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของผลิตภัณฑ์ไปตามความต้องการของตลาดแต่ส่วนใหญ่ผู้ผลิตในชุมชนบ้านบวโก่งจะผลิตสินค้าตามออเดอร์ของลูกค้าหรือตามแบบที่ลูกค้านำมาให้ดูเป็นส่วนใหญ่ การผลิตสินค้าจากไม้สักของชุมชนบ้านบวโก่งจะแบ่งการผลิตตามลักษณะของสินค้า คือ ประเภทโรงงาน ก็จะรับผลิตสินค้าขนาดใหญ่ เช่น วงกบประตู หน้าต่าง บานประตูหน้าต่าง โต๊ะ เก้าอี้ ประเภทครัวเรือนจะรับผลิตสินค้าชิ้นเล็กๆ เช่น ที่ตั้งกระถางต้นไม้ ที่ใส่ร่ม โต๊ะหมู่ขนาดเล็ก เป็นต้น การผลิตสินค้าของชุมชนบ้านบวโก่งจะมี

^{๗๙} สัมภาษณ์นายบรรจบ จินดาชาติ กำนันตำบลน้ำชำ, วันศุกร์ ที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๕

ลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่มีการรวมกลุ่ม แต่ละโรงงานหรือครัวเรือนไม่มีข้อจำกัดหรือการแบ่งงานต่างคนต่างรับออเดอร์และจัดส่งลูกค้าของตัวเอง ไม่มีการรวมเป็นกลุ่มวิสาหกิจ แต่มีการใช้ระเบียบชุมชนเข้ามาควบคุมในเรื่องของแหล่งวัตถุดิบ คือไม้สัก ระเบียบชุมชนที่มีการตกลงร่วมกันของชาวบ้านที่จะไม่ใช้ไม้เถื่อนที่ไม่ถูกกฎหมายนำเข้ามาเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าในชุมชน เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จุดนี้จึงเป็นจุดแข็งของชุมชนที่ผู้เชื่อมั่นใจทั้งในคุณภาพและถูกกฎหมาย

ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์จากไม้สักของชุมชนบ้านบวโกโป่งมีความหลากหลายตามความต้องการของผู้ซื้อและตลาดแต่ส่วนใหญ่แล้วก็เกิดจากแบบที่ลูกค้าส่งมาให้และบางส่วนที่ผู้ผลิตจะออกแบบสินค้าและวาดลายเอง จากการสำรวจและสอบถามพบว่า สินค้าของชุมชนบ้านบวโกโป่งจะสามารถแยกได้ ๓ ประเภท คือ ๑) ผลิตภัณฑ์สำหรับประกอบการสร้างที่อยู่อาศัย เช่น บานประตู บานหน้าต่าง วงกบประตู วงกบหน้าต่าง กาแล ไม้ระเบียง ๒) ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ เช่น โต๊ะบับชี ชุดรับแขก และ ๓) ผลิตภัณฑ์ของใช้ทั่วไป เช่น โต๊ะหมู่บูชา ตู้บรรจยาสามัญประจำบ้าน ชั้นวางเอนกประสงค์ กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ก็จะขึ้นอยู่กับลักษณะการจดทะเบียนของผู้ผลิต ใครที่มีทุนมากก็จะจดทะเบียนเป็นลักษณะโรงงานมีอุปกรณ์ในการผลิตครบก็จะรับผลิตสินค้าชิ้นใหญ่ๆ ประเภทที่ ๑ และ ๒ ผู้ผลิตรายใดมีทุนต่ำก็จะจดทะเบียนเป็นลักษณะครัวเรือน มีอุปกรณ์ในการผลิตที่มีขนาดเล็กก็จะรับผลิตสินค้าประเภทที่ ๒ ที่มีขนาดเล็กไม่ใหญ่ และรับผลิตสินค้าประเภทที่ ๓ จากการสัมภาษณ์พ่อสะอาด วงศ์แสนศรี^{๔๐} ปราชญ์ชาวบ้านและเป็นผู้ประกอบการในหมู่บ้านบวโกโป่งได้ให้ข้อมูลว่า การผลิตสินค้าจะขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้า บางครั้งลูกค้าก็จะมีแบบมาให้ บางครั้งก็ให้ทางร้านออกแบบให้ เมื่อก่อนก็จะมีแต่ออเดอร์บานประตูหน้าต่างแบบเรียบๆ แต่ปัจจุบันนี้ความต้องการของลูกค้าเปลี่ยนไปจะมีทั้งลวดลายฉลุ รูปแบรูปทรงที่เปลี่ยนไป ก็ต้องออกแบบลวดลายให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า ลวดลายและรูปแบบของชุมชนบ้านบวโกโป่งจึงไม่ตายตัว ไม่มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ของชุมชน

ภาพที่ ๔.๒ ผลิตภัณฑ์ที่รับทำตามแบบของลูกค้า

^{๔๐} สัมภาษณ์พ่อสะอาด วงศ์แสนศรี, ปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้ประกอบการ. เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๕.

จากข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้รวบรวมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้สักที่ชุมชนบ้านบวโกโป่งได้ผลิต พบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นการผลิตระดับครัวเรือนตามออเดอร์ของร้านรับซื้อเพื่อนำไปจัดจำหน่าย มีส่วนน้อยที่มีโรงงานขนาดใหญ่และมีร้านจัดจำหน่ายเป็นของตนเอง ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนได้ผลิตมีดังนี้

๑. บานประตู จะเป็นลักษณะการผลิต ๒ ลักษณะ คือ ตามแบบที่ทางร้านจัดจำหน่าย ออกแบบมาให้และมีคำสั่งจากลูกค้ารายย่อยออเดอร์ให้ผลิต ลักษณะของบานประตูที่ชุมชนบ้านบวโกโป่งได้ผลิตนั้นจะมี ๒ ลักษณะคือแบบดั้งเดิม และแบบประยุกต์มีลวดลายที่แบบลายฉลุและลายแกะสลัก สำหรับบานประตูแบบประยุกต์มีลวดลายนั้นจะมีผลิตเฉพาะโรงงานใหญ่ที่มีเครื่องมือพร้อมเท่านั้นเพราะมีความซับซ้อนของส่วนประกอบ ส่วนบานประตูแบบดั้งเดิมจะสามารถผลิตได้เกือบทุกบ้าน

ภาพที่ ๔.๓ บานประตูแบบดั้งเดิม (สายฝน) ไม่มีความซับซ้อนของลวดลาย

ภาพที่ ๔.๔ บานประตูแบบประยุกต์ มีความซับซ้อนของลวดลาย

๒. ชุดเฟอร์นิเจอร์ (โต๊ะ ตู้ เติียง) สำหรับชุดเฟอร์นิเจอร์นั้นกลุ่มผู้ผลิตชุมชนบ้านบวโก่งส่วนใหญ่จะรับออเดอร์จากร้านผู้ประกอบการจัดจำหน่ายโดยจะมีการออกแบบมาให้ทางผู้ผลิตรายย่อยจะทำการผลิตและส่งต่อไปยังโรงงานของผู้ประกอบการจัดจำหน่าย

ภาพที่ ๔.๕ ตู้ที่ผลิตโดยชุมชนบ้านบวโก่ง

ภาพที่ ๔.๖ โต๊ะ เฟอร์นิเจอร์ ที่ผลิตโดยชุมชนบ้านบวโป่ง

๓. โต๊ะหมู่บูชา ชุมชนบ้านบวโป่งจะผลิตโต๊ะหมู่บูชาเพื่อส่งผู้ประกอบการร้านค้าและผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ลักษณะของโต๊ะหมู่เป็นแบบธรรมดา เรียบง่าย ไม่มีลวดลายที่ซับซ้อน มีหลายขนาด ทั้งเล็ก กลาง และใหญ่

ภาพที่ ๔.๗ โต๊ะหมู่บูชา

๔. ชั้นวางเอนกประสงค์ จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย ทั้งแบบธรรมดาและแบบประยุกต์ให้ทันสมัย ผลิตภัณฑ์ประเภทนี้จะผลิตกันในกลุ่มครัวเรือน ผลิตภัณฑ์บางอย่างนำวัสดุไม้สักเหลือใช้จากการผลิตสินค้าใหญ่ๆ นำกลับมาใช้และผลิตสินค้าประเภทนี้

ภาพที่ ๔.๘ ชั้นวางเอนกประสงค์

๕. วงกบประตู วงกบหน้าต่าง ผลิตภัณฑ์ประเภทนี้จะได้รับความนิยมผลิตเป็นอย่างมากในชุมชนบ้านบวกโป่ง เพราะเป็นสินค้าที่ผลิตได้ง่ายและสามารถจำหน่ายได้ตลอดเวลา วัสดุในการผลิตก็หาได้ง่ายเพราะเป็นขนาดมาตรฐานของการแปรรูปไม้สัก

ภาพที่ ๔.๙ วงกบประตู หน้าต่าง

๖. ผลิตภัณฑ์ฉลุลาย จะมีทั้งกาแลและไม้ฉลุลายสำหรับตกแต่งที่อยู่อาศัย ผลิตภัณฑ์ประเภทนี้จะมีการผลิตในโรงงานหรือผู้ผลิตที่มีอุปกรณ์พร้อมเท่านั้น เพราะจะมีความซับซ้อนในการฉลุ ส่วนใหญ่แล้วสินค้าประเภทนี้จะมีผู้ออกแบบให้ ผู้ผลิตก็จะทำตามแบบที่ได้รับ

ภาพที่ ๔.๑๐ ผลิตภัณฑ์ฉลุลาย

๗. ผลิตภัณฑ์ของใช้ของประดับทั่วไป ผลิตภัณฑ์เหล่านี้จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะขนาดใหญ่ มีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัยและความต้องการของตลาด หากไม่เป็นที่ต้องการของตลาด หรือจำหน่ายได้ยากก็จะเลิกผลิต สินค้าประเภทนี้จะไม่มีการจดสิทธิบัตร ใครก็ได้สามารถที่จะผลิตขึ้นอยู่กับช่องทางจำหน่ายและความสามารถของผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ประเภทนี้มักเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากเศษวัสดุไม้สักที่เหลือจากการทำผลิตภัณฑ์อื่นๆ แต่เดิมผลิตของใช้ในครัวและมีการพัฒนาเป็นของตกแต่งบ้านและของอเนกประสงค์

ภาพที่ ๔.๑๑ ผลิตภัณฑ์ของใช้ของประดับทั่วไป

๒) กระบวนการเรียนรู้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านบวโกโป่ง

ในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน บุคคลในชุมชนจำเป็นต้องมีทักษะความรู้และทักษะด้านปัญญา บุคคลต้องมีปัญญาเพื่อดำเนินชีวิตในทางแห่งความถูกต้อง การพัฒนาใดๆจำเป็นต้องอาศัยฐานของปัญญาเป็นหลัก หากการพัฒนาขาดซึ่งปัญญาก็จะทำให้การพัฒนานั้นไม่สามารถดำเนินไปจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ เพราะฉะนั้น ชุมชนจึงต้องการสมาชิกที่เข้มแข็ง มีปัญญาเป็นคนดีมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสำหรับการพัฒนาตนเองและชุมชน ในสังคมยุคปัจจุบัน กระบวนการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลและการพัฒนาสภาพแวดล้อมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินควบคู่กันไป ถ้าบุคคลมีความรู้ ความสามารถ มีปัญญาในการจัดการสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เช่น การจัดระเบียบชุมชน การจัดการทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดความคุ้มค่าอย่างสูงสุด สามารถบริหารจัดการชุมชนและพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง ไม่พึ่งพาปัจจัยภายนอกมากเกินไป สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเป็นการสร้างสรรค์ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดังนั้นกระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ให้กับตัวบุคคล ชุมชน สังคม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี มีความสมบูรณ์ นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาคนและนำไปสู่การพัฒนาสังคมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการศึกษาชุมชนบ้านบวโกโป่ง พบว่ากระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนจะมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยอาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องชี้แนะ กล่าวคือ กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของชุมชนบ้านบวโกโป่งเป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ทั้งในการพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง หรือเกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน หรือสภาพความเป็นอยู่ กิจกรรมที่ดำเนินอยู่นี้เป็นไปเพื่อสนองต่อการแก้ปัญหาและสอดคล้องกับแบบแผนการผลิตของชุมชน จึงเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดพลวัตของการเรียนรู้ เมื่อได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางแก้ไขร่วมกัน เมื่อได้แนวทางแล้วสมาชิกร่วมกันลงมือปฏิบัติ วิเคราะห์ผลเพื่อหาหนทางต่อไปอีก กระบวนการที่เกิดขึ้นซ้ำๆ นี้ เท่ากับยกระดับสติปัญญาของสมาชิกในชุมชน กล่าวได้ว่า ชุมชนบ้านบวโกโป่งมีกระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ในอดีตชาวบ้านบวโกโป่งอาศัยไม้สักในการทำที่อยู่อาศัยและมีส่ว (เป็นคำเรียกช่างไม้ในภาษาล้านนา) เป็นผู้คุมงานในการก่อสร้าง จากการคลุกคลีการทำไม้มาแต่อดีตทำให้เกิดการพัฒนาเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อออกจำหน่าย ทักษะการสร้างสร้งขึ้นงานจึงเกิดจากการเรียนรู้ ทดลองลงมือทำ จนเกิดความชำนาญเฉพาะบุคคล ทำให้เกิดการแบ่งงานหรือการแยกชิ้นส่วนในการผลิตผลิตภัณฑ์ จากการสัมภาษณ์นางแสงเดือน ขุนเงิน^{๔๑} ได้กล่าวว่า

^{๔๑} สัมภาษณ์นางแสงเดือน ขุนเงิน. ชาวบ้านบ้านบวโกโป่ง ผู้ผลิตชิ้นส่วนวงกบประตูหน้าต่าง.เมื่อวันเสาร์ที่ ๕ มีนาคม

“ที่บ้านรับเจาะไม้วงกบประตูกับหน้าต่าง ทำมาได้ ๓๐ ปีแล้ว ก็ทำแต่แบบนี้เพราะมีเครื่องมือและความรู้ด้านนี้ ส่วนชิ้นส่วนของสินค้าอื่นๆ ไม่รับทำเพราะไม่ถนัดไม่มีความรู้ ชุมชนบ้านบวโกโป่งจะมีการทำไม้สักหลายประเภท ตามแต่ละคนถนัดหรือมีความชำนาญ เช่น จะมีกลุ่มที่แปรรูปไม้ท่อนมาเป็นไม้เครื่องขายโดยเฉพาะ คนที่รับผลิตสินค้าก็จะไปเลือกซื้อไม้ที่กลุ่มนี้ทำไว้ เหมือนเป็นแบบสำเร็จรูปเลย ไม่ต้องไปเสียเวลาไปหาไม้ ไปแปรรูปไม้ เพราะการทำแบบนี้ต้องอาศัยเครื่องมือขนาดใหญ่และมีเนื้อที่บริเวณบ้านกว้างๆ คนที่ผลิตสินค้าเมื่อได้แบบมา ถ้ามีแบบที่มีลวดลายหรือลายฉลุ ตนเองไม่มีความชำนาญก็จะไปจ้างคนที่มีความชำนาญและรับทำประเภทนี้โดยเฉพาะทำดีราคาเป็นชิ้นๆไป เมื่อได้มาก็นำมาประกอบให้เป็นชิ้นงานสำเร็จก็จะส่งโรงงานรับซื้อ”

จากบทสัมภาษณ์ทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ชุมชนบ้านบวโกโป่งมีการประกอบกิจการด้านไม้สักที่ครอบคลุม มีผู้ชำนาญทักษะในด้านต่างๆ จะมีการรับงานในด้านที่ตนเองถนัด เช่น โรงงานทำประตูหน้าต่าง เมื่อมีลูกค้าสั่งประตูที่มีลวดลาย ก็จะส่งงานต่อไปยังคนที่รับแกะลวดลาย เมื่อเสร็จแล้วก็ส่งกลับมาโรงงานเพื่อประกอบกับโครงและชิ้นส่วนอื่นๆ ให้สมบูรณ์ โดยทักษะความชำนาญเฉพาะนี้ก็จะถูกถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อไป ดังจะเห็นได้ว่า ครุฑเรือนไหนมีความชำนาญด้านอะไร ผลิตอะไรก็จะสืบทอดกันต่อไปในรุ่นลูกหลาน สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนางบุญมา คำทอง^{๔๒}ที่ได้กล่าวว่า

“ประกอบอาชีพคนกลางรับซื้อสินค้าของชุมชนบ้านบวโกโป่งมานาน แต่ก่อนก็เป็นคนผลิตเอง พอมีทุนก็ขยับมาเป็นผู้รับซื้อด้วย เมื่อก่อนที่บ้านก็รับกลึงซีกกรงทำมาตั้งแต่รุ่นปู่ รุ่นพ่อ ตัวป่าเองก็เรียนรู้จากพ่อ เพราะสมัยก่อนไม่ได้เรียนหนังสือที่บ้านประกอบอาชีพทำไม้สัก จึงมาช่วยพ่อทำ แรกๆก็เป็นลูกมือ ขัดไม้ ทำโน้นทำนี่ ครุพักลักจำ สังเกตจากพ่อ บางครั้งพ่อก็สอนให้โดยให้ลงมือทำเลยพ่อจะยืนบอกอยู่ข้างๆ ทำจนชำนาญ ปัจจุบันนี้ก็ยังเหมือนเดิมมีการถ่ายทอดสอนกันในครอบครัวหรือบางทีก็ไปสมัครเป็นคนงานในโรงงาน เจ้าของโรงงานก็จะสอนงานให้ บางคนชำนาญพอมีทุนก็ออกมารับงานเองที่บ้าน ใครไม่มีทุนแต่มีฝีมืออุปกรณ์ก็รับงานเป็นชิ้น เช่น รับแกะสลักลวดลายหรือรับฉลุรับกลึง พวกนี้ไม่ต้องมีทุนแค่มีอุปกรณ์และมีฝีมือก็พอ สาเหตุที่แต่ละโรงงานหรือครัวเรือนไม่ทำเองทั้งหมด เพราะมันเสียเวลา งานจะไม่ทันส่งลูกค้า การจะจ้างคนอื่นมาทำประจำก็ไม่คุ้มเพราะไม่ได้มีงานแบบนี้มาตลอดเวลา”

^{๔๒} สัมภาษณ์นางบุญมา คำทอง, ผู้ประกอบการรับซื้อผลิตภัณฑ์ไม้สักในหมู่บ้านบวโกโป่ง, เมื่อวันเสาร์ที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

ภาพที่ ๔.๑๑ การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

จากการสำรวจศึกษาข้อมูลชุมชนบ้านบวโกโป่งในเรื่องการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ ผลลัพธ์ที่ได้นั้นพอสรุปได้ว่า ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันชุมชนบ้านบวโกโป่งมีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นแหล่งบ่มเพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานเป็นมรดกทางปัญญา โดยลักษณะการเรียนรู้ของชุมชนจะมีลักษณะ คือ

๑) ครูพักลักจำ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีมาแต่เดิมและจะยังมีอยู่ต่อไปในพื้นที่นี้ วิธี “ครูพักลักจำ” เป็นการเรียนรู้ในทำนองแอบเรียน แอบเอาอย่าง แอบลองทำดู ตามแบบอย่างที่เราสังเกตอยู่เงียบๆ แล้วรับเอามาเป็นของตนเองเมื่อสามารถทำได้จริง วิธีนี้วิธีนี้ดูเผิน ๆ เป็นเหมือนการลักขโมยสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาของคนอื่น แต่ในความหมายที่เข้าใจกัน หาสื่อความหมายในทางชั่วร้าย ไม่หากเป็นวิถีธรรมชาติธรรมดาของคนในการเรียนรู้จากผู้อื่น ในชีวิตจริงของทุกคนจะมีพฤติกรรมครูพักลักจำอยู่ไม่มากนักน้อย และถ้ายอมรับนับถือกันว่าวิธีการเรียนรู้ที่ดูประหนึ่งไม่สำคัญนี้มีคุณค่าสูง มีความเป็นธรรมชาติในนิยามมนุษย์ และเป็นทางหาความรู้ทาง หนึ่งที่มีประสิทธิภาพ ก็จะเป็นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นผลดีอีกทางหนึ่งได้

๒) การเรียนรู้ผ่านพิธีกรรมทางศาสนา สังคมประเพณีท้องถิ่นถือว่ามียุทธูปถัมภ์ต่อการดำเนินชีวิตในชุมชน พิธีกรรมทางศาสนา ในเชิงจิตวิทยา พิธีกรรมมีความศักดิ์สิทธิ์ และมีอำนาจโน้มน้าวให้คนที่มีส่วนร่วมรับเอาคุณค่าและแบบอย่างพฤติกรรมที่ต้องการเน้นเข้าไว้ในตัว เป็นการตอกย้ำความเชื่อ กรอบศีลธรรมจรรยาของกลุ่มชน แนวปฏิบัติ และความคาดหวัง โดยไม่ต้องใช้การจำแนก แจกแจงเหตุผลแต่ใช้ศรัทธาความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมเป็น การสร้างกระแสความเชื่อและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดวิถีชีวิตที่เอาศาสนามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ชุมชนอาศัยทักษะความชำนาญประกอบความคิดสร้างสรรค์ได้คิดค้นผลิตภัณท์ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ชันแก้วทั้งสาม โต๊ะหมู่บูชา

๓) การถ่ายทอดความรู้ เป็นการเรียนรู้จากหน่วยงานหรือองค์กรหรือปราชญ์ชาวบ้าน หรือคนในครอบครัว เป็นการส่งต่อความรู้หลังด้วยการสาธิต ฝึกอบรม ซึ่งโดยทั่วไปการถ่ายทอด ความรู้ภูมิปัญญาจะนิยมสองวิธี คือ สาธิตวิธีการและการสอนด้วยวาจา ไม่มีอะไรตายตัว ความรู้ที่ ได้รับสามารถพัฒนา ปรับเปลี่ยนไปตามสมัยกาลเวลาและระดับความรู้ของผู้ได้รับการถ่ายทอด

๔) การลงมือทำแบบลองผิดลองถูก การสร้างทักษะประเภทนี้จะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับปัญญาของชุมชน ดังจะเห็นว่า การที่มีสินค้าผลิตภัณฑ์ใหม่ๆเกิดขึ้นก็มาจากการ คิดค้นสร้างสรรค์ผลงานของชุมชนเพื่อให้ทันสมัยตรงกับความต้องการของตลาด บ้างก็ดูแบบใน นิตยสารก็นำมาลองผลิตดู จนเกิดความชำนาญจึงผลิตออกจำหน่าย

ภาพที่ ๔.๑๒ ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการลองผิดลองถูก

๔.๑.๓ แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสามาชีพใน จังหวัดแพร่

กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนบ้านบวโกโป่ง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นชุมชนสามาชีพในพื้นที่พัฒนาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่ม ผู้นำชุมชน ผู้ผลิตและผู้ประกอบการพบว่า ลักษณะกระบวนการเรียนรู้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักจะ เป็นการเรียนรู้ผ่านสถาบันครอบครัว มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น จากพ่อ แม่ สู่รุ่นลูก อาศัย ประสบการณ์ที่มีมาอย่างยาวนานก่อให้เกิดความชำนาญ โดยแต่ละครัวเรือนจะมีความถนัดที่แตกต่างกัน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังคงมีการเรียนรู้ผ่านระบบครอบครัว เครือญาติ การพัฒนาทักษะเกิดขึ้น เพราะเป็นความต้องการพัฒนาตนเองและหาความรู้ด้วยตนเอง ชุมชนบ้านบวโกโป่งยังไม่มีหน่วยงาน ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม การถ่ายทอดก็อาศัยการบอกกล่าวการแนะนำ และสังเกต ยังไม่มีการจัดทำเป็นหลักสูตรที่ชัดเจน เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ในการผลิตชิ้นงานผลิตภัณฑ์

ไม้สักของชุมชนบ้านบวโกโป่งจะมีลักษณะผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายมีทั้งเฟอร์นิเจอร์ชิ้นใหญ่ ของตกแต่งบ้าน รวมถึงของใช้จิ๋วๆ เล็กๆ น้อยๆ โดยสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่มีการจดสิทธิบัตร การผลิตสินค้าจึงไม่เป็นปัญหาของชุมชน ผลิตภัณฑ์หนึ่งอาจจะไม่ได้ผลิตจากผู้ผลิตเพียงคนเดียวแต่อาจเป็นการร่วมกันผลิตจากผู้ผลิตหลายๆ คน กล่าวคือเป็นการกระจายงานรับช่วงผลิตต่อกัน ตามความถนัดและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ เช่น การผลิตโต๊ะบายูซี ก็จะมีการส่งต่องานแต่ละชิ้นส่วนให้กัน โดยเริ่มจากผู้ผลิตหลักจะจัดหาซื้อไม้ และขึ้นรูป เมื่อมีส่วนใดที่ตนเองไม่สามารถทำได้ก็จะส่งต่องานให้ครัวเรือนอื่นทำ เช่น การฉลุฉลวยลาย การแกะสลัก และการทาสีเป็นต้น ชุมชนบ้านบวโกโป่งสามารถแบ่งกลุ่มตามลักษณะที่ทำได้ คือ

- ๑) กลุ่มผู้แปรรูปไม้ จะนำไม้ท่อนมาแปรรูปเป็นไม้เครื่องตามขนาดมาตรฐาน
- ๒) กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มนี้จะทำหน้าที่ผลิตสินค้าในรูปแบบต่างๆ ทั้งที่ออกแบบเองหรือรับแบบจากลูกค้า โดยจะไปซื้อวัสดุไม้จากกลุ่มแรก
- ๓) กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มนี้จะทำหน้าที่รับซื้อผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตและรวบรวมไว้ในสถานที่ของตน เพื่อรอให้ลูกค้ามาเลือกซื้อหรือบางผู้ประกอบการก็มีช่องทางจำหน่ายทางออนไลน์
- ๔) กลุ่มผู้ที่มีความถนัดเฉพาะด้าน กลุ่มนี้จะเป็นผู้รับงานจากกลุ่มผู้ผลิต เช่น การแกะสลัก การฉลุฉลวยลาย การทาสี ขัดสี เป็นต้น

จะเห็นว่าชุมชนบ้านบวโกโป่งมีทักษะในการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักที่หลากหลาย แต่ก็จำกัดเฉพาะบุคคล การถ่ายทอดก็จำกัดเฉพาะในครอบครัวหรือเครือญาติ ดังนั้นการที่จะพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ ภายในชุมชนควรมีกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างชัดเจนโดยใช้กระบวนการสร้างสัมมาชีพชุมชน^{๔๓} ภายใต้แนวคิด “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” เริ่มต้นด้วยการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ ให้กับปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพ จากนั้นปราชญ์ชุมชนกลับไปสร้างทีมและจัดการฝึกอบรมอาชีพให้กับครัวเรือนที่ต้องการฝึกอาชีพในหมู่บ้าน ติดตาม และสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ครัวเรือนที่เข้ารับการฝึกอาชีพสามารถปฏิบัติอาชีพได้จริง จนพัฒนาเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนได้อย่างมั่นคง นอกจากนี้ กระบวนการสร้างสัมมาชีพชุมชนเป็นกระบวนการชาวบ้านสอนชาวบ้าน และสามารถพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองโดยสามารถวิเคราะห์วางแผนด้านการบริหารตนเอง ด้านการบริหารสังคม และด้านการบริหารงานเพื่อให้ครัวเรือนมีอาชีพตามที่ได้รับถ่ายทอดได้ โดยมีกระบวนการดังนี้

- ๑) ค้นหาปราชญ์ชุมชน เป็นขั้นตอนที่ชุมชนสำรวจและดำเนินการคัดเลือกบุคคลในชุมชนซึ่งเป็นผู้ประกอบการสัมมาชีพ จนมีความรู้ความชำนาญในการประกอบอาชีพหรือมีความ

^{๔๓} กรมพัฒนาชุมชน. การส่งเสริมสัมมาชีพชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน (มีนาคม

เชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ ประสบความสำเร็จและมีความมั่นคงในอาชีพเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน พร้อมมีจิตอาสาที่จะถ่ายทอดความรู้ไปยังบุคคลอื่นในชุมชน

๒) ฝึกอบรมปราชญ์ชุมชนให้เป็นวิทยากร เป็นขั้นตอนในการฝึกอบรมปราชญ์ชุมชนเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านอื่นๆที่มีความเชื่อมโยงในอาชีพ เช่น การตลาด โดยปราชญ์ชุมชนที่ผ่านการอบรมแล้ว ทำหน้าที่ฝึกอบรมทักษะอาชีพให้ครัวเรือนในชุมชนและเป็นที่ปรึกษาของชุมชนจนสามารถดำเนินการประกอบอาชีพได้

๓) สร้างทีมปราชญ์ชุมชน เป็นขั้นตอนของการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านอาชีพให้กับปราชญ์ชุมชนเพิ่มอีก เพื่อให้มีความพร้อมสู่การเป็นทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน

๔) สอนอาชีพให้ครัวเรือน เป็นขั้นตอนที่ทีมปราชญ์ชุมชน ร่วมกันจัดการฝึกอบรมอาชีพให้กับผู้แทนครัวเรือนที่ต้องการฝึกอาชีพในชุมชน ให้มีองค์ความรู้ในอาชีพและนำความรู้ไปประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ โดยแบ่งขั้นตอนการอบรมเป็น ๓ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ การให้ความรู้ภาคทฤษฎี เทคนิควิธีการ และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพให้ผู้แทนครัวเรือนต้องการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ ๒ การศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้และสร้างแรงจูงใจในการประกอบอาชีพ ณ แหล่งเรียนรู้ของปราชญ์ชุมชนหรือผู้ประกอบการอื่นๆ

ขั้นตอนที่ ๓ ฝึกปฏิบัติอาชีพให้ผู้แทนครัวเรือน ตามที่ได้เรียนรู้มา โดยมีหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องร่วมให้การสนับสนุนตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

๕) ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ สร้างเครือข่ายเป็นขั้นตอนการสนับสนุนให้ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนที่ผ่านการฝึกอบรมนำความรู้ที่ได้จากการฝึกปฏิบัติไปประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง และเห็นผลสำเร็จ ทั้งที่ประกอบอาชีพเดียวกันหรือประเภทเดียวกันให้มีการรวมกลุ่มและสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาเป็นกลุ่มสัมมาชีพเพื่อต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ สร้างโอกาสทางการตลาดต่อไป

สรุป การศึกษากระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ จากการศึกษาเอกสารและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลของชุมชนบ้านบวโกโป่ง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ที่เป็นพื้นที่พัฒนาของคณะผู้วิจัย ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ว่า การสืบทอดความรู้ภายในชุมชนส่วนใหญ่เป็นเรื่องอาชีพการทำไม้สักของหมู่บ้านที่แทบทุกครัวเรือนทำกันอาจเป็นอาชีพรองจากการทำไร่นา ซึ่งสมาชิกของชุมชนได้คลุกคลีคุ้นเคยมาตั้งแต่เด็กภายใต้สภาพการดำรงชีวิตประจำวัน การสืบทอดภายในครัวเรือน ในการถ่ายทอดนี้ จะเริ่มจากการถ่ายทอดผู้ที่ใกล้ชิดก่อน เช่น ลูก ภรรยา เครือญาติ โดยวิธีขยายความคิดและค่อย ๆ ให้สัมผัสกับความจริงด้วยการค่อยๆ ทำทีละเล็กละน้อย เป็นการสืบทอดความรู้ความชำนาญที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ เป็นความสามารถเฉพาะบุคคล หรือเฉพาะครอบครัวเช่น ความสามารถในการ

ครอบครัว การฝึกฝนจากผู้รู้ผู้ชำนาญเฉพาะอย่าง เป็นการถ่ายทอดที่ผู้สนใจไปขอรับการถ่ายทอด วิชาการดัดแปลงและพัฒนาขึ้นมาด้วยตนเองแล้วถ่ายทอดไปสู่ลูกหลาน เช่น การไปฝึกทำงานใน โรงงาน เจ้าของหรือที่เรียกกันว่า พ่อเลี้ยง แม่เลี้ยงก็จะเป็นผู้สอนงานให้เมื่อชำนาญแล้วก็ออกมา รับงานเอง ใครที่มีทุนก็จะทำเป็นโรงงานผลิต ใครที่ไม่มีทุนก็จะรับชิ้นงานมาทำตามความถนัดของตนเอง สำหรับการถ่ายทอดทักษะความรู้นั้น ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในครอบครัว กล่าวคือ หัวหน้าครอบครัว พ่อแม่ บรรพบุรุษ ปู่ย่า ตายาย มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ถ่ายทอดทักษะ ส่วนผู้รับการถ่ายทอด คือ ลูก และหลาน นอกจากนี้ ยังมีการถ่ายทอดทักษะระหว่าง ครูหรือปราชญ์ชาวบ้านและลูกศิษย์ รวมไปถึง เพื่อนบ้านที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน เนื้อหาในการถ่ายทอดนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ วัสดุ อุปกรณ์ รวมถึงขั้นตอนหรือกระบวนการของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ซึ่งเป็นวิธีการถ่ายทอดในลักษณะที่ไม่ เป็นทางการเป็นการบอกเล่าโดยตรงและเป็นการถ่ายทอดผ่านวิธีการสาธิต การสอนให้ดูเป็นตัวอย่าง หลังจากนั้นจึงให้ผู้รับการถ่ายทอดลงมือปฏิบัติด้วยตัวเองตามแบบอย่าง นอกจากนี้ยังให้ผู้รับการ ถ่ายทอดฝึกฝนทักษะทางภูมิปัญญา โดยการสอนตั้งแต่เรื่องที่ย่อยไปจนถึงเรื่องที่ยากตามลำดับอาจ กล่าวได้ว่าการพิจารณาเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอดให้เหมาะสมกับผู้เรียนเปรียบดังลีลาการ ๔ อย่าง คือ ๑) สั้นทึสสนา อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง ๒) สมาสพนา จูงใจให้เห็นจริงด้วย ชวนให้คล้อย ตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ ๓) สมุตเตชนา เร้าใจให้แก่ว้าว้าว ปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ ๔) สัมปหังสนา ขโลมใจให้เข้มแข็ง ร่าเริง เปี่ยมด้วยความหวังเพราะ มองเห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิบัติ ประเด็นสำคัญที่พบประการหนึ่งคือผู้รับการถ่ายทอด อาจใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการสังเกตหรือเรียกว่าเป็นวิธีการแบบครูพักลักจำ โดยเป้าหมาย สำคัญของการถ่ายทอดทักษะทางภูมิปัญญาการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม่สั๊ก คือ การมองว่าการ สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม่สั๊กเป็นอาชีพที่จะทำให้ครอบครัวมีรายได้ รวมถึงความต้องการที่จะสืบทอด อาชีพและการเห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาที่สละสลวยกันมา อย่างไรก็ตามวิธีการที่จะทำให้อาชีพการทำไม่สั๊ก จะดำรงอยู่ได้นั้น จำเป็นที่จะต้องปรับตัว ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมซึ่งหมายถึงการปรับให้ ผลิตภัณฑ์มีความสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าและมีช่องทางการจำหน่ายที่ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ความยั่งยืนจึงจะเกิดกับชุมชน

๔.๒ กระบวนการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

กระบวนการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน สัมมาชีพในจังหวัดแพร่ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยเป็นการลงมือปฏิบัติในการถ่ายทอด ทักษะการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ โดยมีผู้รับการถ่ายทอดทักษะ จำนวน ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน ๑๕ คน กลุ่มเยาวชน นักเรียน จำนวน ๑๕ คน พบว่า วัตถุประสงค์

การจัดอบรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่มุ่งพัฒนาทักษะให้กับกลุ่มประชาชนทั่วไปที่สนใจและกลุ่มเยาวชนในท้องถิ่นให้มีศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมูลค่าเพิ่มและสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค จึงกำหนดจุดหมายดังนี้

๑. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้สักเพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. เพื่อพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน
๓. เพื่อให้สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์และชิ้นงานต่างๆ ได้
๔. เพื่อพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม
๕. เพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของการนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์
๖. สามารถนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางการปฏิบัติและดำรงตนตามสัมมาชีพ

โดยมีกระบวนการฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของกลุ่มประชาชนทั่วไปและกลุ่มเยาวชน ซึ่งดำเนินการถ่ายทอดทักษะและองค์ความรู้โดยกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านและผู้มีความรู้ในด้านพุทธศิลป์ โดยได้ดำเนินการอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

สำหรับกลุ่มประชาชนทั่วไปและหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ จำนวน ๒๐ ชั่วโมง โดยมีเนื้อหาตามหลักสูตร คือ

หน่วยที่	ชื่อเรื่อง	ชั่วโมงทฤษฎี	ชั่วโมงปฏิบัติ
๑	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวไม้สัก -ธรรมชาติของไม้สักของเนื้อไม้ -การแปรรูป การป้องกันและรักษาเนื้อไม้ -การอบไม้	๒	
๒	การออกแบบผลิตภัณฑ์ -หลักการออกแบบ -กระบวนการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ -หลักเกณฑ์ด้านการออกแบบ -หลักเกณฑ์ด้านการการตลาด	๒	๔
๓	การผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก	๑	๑๑

	-วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์พานแว่นฟ้า -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์บุษบก		
--	--	--	--

สำหรับเยาวชนและหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสมาชิกในพื้นที่จังหวัดแพร่ จำนวน ๒๐ ชั่วโมง โดยมีเนื้อหาตามหลักสูตร คือ

หน่วยที่	ชื่อเรื่อง	ชั่วโมงทฤษฎี	ชั่วโมงปฏิบัติ
๑	ความรู้เบื้องต้น -ความเป็นมาของชุมชน -ลักษณะของไม้สัก -ประเภทของไม้สัก	๒	
๒	การออกแบบผลิตภัณฑ์ -ความหมายของการออกแบบ -กระบวนการออกแบบ -ขนาดสัดส่วน -ลักษณะลวดลาย	๑	๗
๓	การปฏิบัติผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ไม้สัก -เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ -ขั้นปฏิบัติ -ประโยชน์ของชิ้นงาน	๑	๙

โดยมีการดำเนินกิจกรรมดังนี้

ก่อนเริ่มการอบรม พระมหาสิทธิชัย ขยสิทธิ เปรียญธรรม ๙ ประโยค ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความรู้ทั้งทางโลกและธรรม และยังเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านพุทธศิลป์ ได้ให้ข้อคิดการทำงานตามแนวสมาชิกชุมชนวิถีพุทธให้กับผู้เข้ารับการอบรม โดย กล่าวว่า การทำงานใดๆให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ จำเป็นจะต้องอาศัยหลักหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นแนวทางในการยึดถือปฏิบัติ การทำงานของเราก็เช่นกัน ชุมชนหรือกลุ่มคนจะดำเนินกิจการงานอาชีพไปให้สำเร็จได้ ก็ต้องมีสิ่งยึดถือในการทำงาน ทางพระพุทธศาสนามีหลักที่ใช้ยึดถือปฏิบัติอยู่หลายแนวทาง หลักธรรมหนึ่งคือ อธิติบาท ๔ การนำหลักอธิติบาท ๔ เป็นแนวทางในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีองค์ประกอบเป็นแนวปฏิบัติอยู่ ๔ ข้อ คือ ฉันทะ คือ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ วิริยะ ความทุ่มเท อดทน จิตตะ ความรับผิดชอบในสิ่งที่ทำ วิมังสา การใช้ปัญญาประกอบการทำงาน

ฉันทะ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ คือ ความพอใจในงานที่ทำ พอใจที่จะประกอบอาชีพนั้นๆ มุ่งหวังที่จะประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความพอใจในสิ่งที่ตนเองทำ มีความพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับ การที่เรารักในสิ่งที่ทำย่อมส่งผลต่องานที่ออกมา การผลิตสิ่งใดสิ่งหนึ่งหากเรารักที่จะทำแล้ว เราจะเอาใจใส่กับงานเอาใจใส่กับผลของงาน งานที่ออกมาก็จะมีคุณภาพ

วิริยะ ความทุ่มเทในงานที่ทำ วิริยะเป็นบ่อเกิดของความเพียร ความอดทน ความขยันหมั่นประกอบอาชีพ อดทนไม่ท้อถอยต่ออุปสรรค มีความตั้งใจทำงานสุดความสามารถ

จิตตะ ความเอาใจใส่รับผิดชอบในสิ่งที่กระทำ คือ การเอาใจใส่กับอาชีพของตน พยายามพัฒนาฝีมือ พัฒนาผลงานให้มีคุณภาพและมีผลงานใหม่ๆ ออกมาสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอ

วิมังสา การใช้ปัญญาประกอบการทำงาน ปัญญาคือความรู้ ความรู้ที่เรามีในวิชาชีพของเรา ใช้ปัญญาในการพิจารณาการทำงาน การสร้างสรรค์ผลงาน และ การใช้ปัญญาช่วยให้การทำงานของเรไปสู่จุดหมายที่เราตั้งไว้ ดังเช่น เราทำผลิตภัณฑ์ขึ้นมาชิ้นหนึ่ง สิ่งที่เราตั้งไว้ก็คือการขายหรือจำหน่ายได้ สิ่งที่จะช่วยเราได้ก็คือปัญญา การหาช่องทาง วิธีการในการจำหน่าย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงความต้องการของคนซื้อ อิทธิบาท ๔ จึงเป็นหลักธรรมในการประกอบอาชีพเพื่อดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ดังที่พุทธองค์ได้ตรัสไว้ หากขาดเสียซึ่ง อิทธิบาท ๔ การประกอบอาชีพใดๆก็ไม่สำเร็จ ดังที่ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะในวันนี้ การฝึกอบรมจำเป็นต้องมีความอดทน มีความรักในสิ่งที่ทำ

กระบวนการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่ มีดังนี้

หน่วยการฝึกทักษะที่ ๑ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไม้สัก เป็นกิจกรรมในการให้ความรู้เรื่องของไม้สัก ธรรมชาติของไม้สัก การแปรรูป การป้องกันและรักษาเนื้อไม้ การอบไม้ จำนวน ๒ ชั่วโมง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้มีความรู้และความเข้าใจถึงลักษณะของไม้สัก โดยปราชญ์ชาวบ้านและผู้รู้ได้บรรยายให้ความรู้ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับไม้สักและลักษณะของเนื้อไม้เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับการผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้จำเป็นจะต้อง มีองค์ความรู้และเข้าใจลักษณะทั่วไปของไม้สัก เข้าใจธรรมชาติของต้นไม้ เป็นอย่างดีต้นไม้แต่ละชนิดมีช่วงการเจริญเติบโตและการนำมาใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกัน บางชนิดใช้ระยะเวลา ๓-๕ ปี บางชนิดใช้ระยะเวลา ๑๐ ปี ขึ้นไป ผู้ที่นำไม้มาใช้ประโยชน์จะต้องมีความรู้ในด้านนี้ ไม้สักเป็นที่ขึ้นอยู่ในป่าเบญจพรรณทางภาคเหนือ ขึ้นอยู่ทางภาคกลางและภาคตะวันตกเป็นบางส่วน เป็นไม้ที่มีชื่อเสียงรู้จักกันทั่วโลกมายาวนาน เป็นไม้เนื้อแข็งแรง มีลวดลายสวยงามตามธรรมชาติอายุของต้นไม้สักมากลายก็จะออกมาสวยงาม และที่สำคัญไม้สักคงทนต่อปลวก เชื้อรา ได้เป็นอย่างดีสามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้เกือบทุกด้าน เหมือนกับความ ต้องการปัจจัย ๔ ของคนเราคือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เป็นต้น ในปัจจุบัน ความต้องการของมนุษย์เกี่ยวกับไม้มีเพิ่มมากขึ้นจึงเป็นที่นิยมนำไปสร้างบ้าน ทำเฟอร์นิเจอร์

แกะสลัก และทำของที่ระลึกได้หลายอย่าง ไม้สักถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง โดยประโยชน์ทางตรงของไม้สักนั้น ใช้เนื้อไม้ในการก่อสร้างบ้านเรือน เรือ เครื่องมือกลกรรม และการก่อสร้างต่างๆ โดยเฉพาะการทำไม้พื้น ฝา กรอบประตูหน้าต่าง ส่วนประกอบต่างๆ ของอาคารบ้านเรือน เนื่องจากเป็นไม้ที่มีความสวยงาม สี กบ ตกแต่งได้ง่าย จึงนิยมนำมาทำเครื่องเรือน ตลอดจนการแกะสลักทำของประดับตกแต่งต่างๆ เช่นกรอบรูป นาฬิกา ตลอดจนของเด็กเล่น ไม้บาง ไม้อัด และสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ประโยชน์ทางอ้อมของ ไม้สัก มีอยู่หลากหลายประการ เช่น เนื้อไม้และใบเป็นสมุนไพรช่วยแก้ บวม ลดเบาหวาน ขับลมใน ลำไส้ แก้ไตพิการ เปลือกเป็นยาคุมธาตุ ใบอ่อนให้สีแดง ส่วนใบแก่ให้สี น้ำตาลทอง ทำสีย้อม ใช้ย้อมกระดาษ ย้อมผ้าได้เช่นกัน ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษรุ่นสู่รุ่น โดยหมู่บ้านบวโก่งก็มีการสืบทอดการทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้สักรุ่นสู่รุ่นมีการ คัดสรรไม้สักจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำมาผลิตตามความต้องการของลูกค้า ปัจจุบันความต้องการ ทางการตลาดสูงขึ้นแต่ไม้ที่นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์โตไม่ทันตามอายุที่ต้องการ หากนำไม้ที่มีอายุน้อย มาผลิต ก็เกิดความเสียหายในภายหลัง เช่นการโก่งตัวของไม้ การคดงอ ทำให้เสียรูปลักษณะของ ผลิตภัณฑ์ การพัฒนาการทำไม้จึงมีกรรมวิธีการอบไม้ขึ้นมาเพื่อให้ไม้แห้งสนิท โดยไม้แต่ละชนิดจะมีความชื้นอยู่ในเนื้อไม้ การนำไปใช้ประโยชน์จำเป็นต้องทำการลดความชื้นให้น้อยลงจนเหลือปริมาณ ความชื้นที่เหมาะสมกับการใช้งานนั้นๆ ถ้าพูดให้เข้าใจง่ายก็คือทำไม้ให้มันแห้งก่อนที่จะนำไปแปรรูปเป็น ผลิตภัณฑ์ เหตุผลที่ต้องอบไม้หรือทำไม้ให้แห้งมีหลายประการ คือ

๑. เพื่อป้องกันการยืดหดตัวของเนื้อไม้ ถ้าเนื้อไม้หดตัวจะทำให้ไม้แตกได้ง่าย
- ๒.. เพื่อปรับสภาพพื้นผิวที่ดีก่อนการทาสี ตีตก
๓. ช่วยให้สารที่รักษาเนื้อไม้ดูดซึมลงผิวไม้ได้ดี
๔. ทำให้ไม้มีน้ำหนักเบา เพิ่มความแข็งแรงให้กับเนื้อไม้
๕. ป้องกันไม่ให้เนื้อไม้เป็นเชื้อรา

วิธีการทำให้ไม้แห้งมีทั้งแบบภูมิปัญญาชาวบ้านและการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีเข้ามาช่วย คือ

- ๑.ผึ่งอากาศ หรือลานกลางแจ้ง แต่จะใช้เวลานานเป็นปี

๒.การอบในเตาอบ ส่วนมากในปัจจุบันผู้ที่ทำธุรกิจผลิต ผลิตภัณฑ์ต่างๆ จะใช้เตาอบเพราะอบได้มากและใช้เวลาสั้น เมื่อเทียบกับการผึ่งอากาศตามธรรมชาติ โดยจะมีโรงงานรับจ้างอบไม้ โดยเฉพาะ แต่วิธีนี้จะมีต้นทุนที่สูงขึ้น

ในส่วนของการป้องกันและการรักษาเนื้อไม้ ปราชญ์ชาวบ้านได้ให้ข้อแนะนำกับกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมว่า การที่จะทำให้เนื้อไม้หรือผลิตภัณฑ์ที่เราผลิตขึ้นมาอายุยืนยาวและสวยงามนานๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการรักษาเนื้อไม้โดยการใช้สารเคมี เนื้อไม้เสื่อมสภาพมีสาเหตุมาจากเชื้อรา แมลงทำลายไม้ จากสภาพแวดล้อมดินฟ้าอากาศ การเสียดสี การแตกหักจากการรับน้ำหนักหรือแรง ที่มากระทำ ถูกสารเคมี การรักษาเนื้อไม้ในปัจจุบันนิยมใช้สารเคมีเคลือบที่เนื้อไม้โดยตรงเพื่อป้องกัน

เชื่อว่า แผลงและตัวการทำลายไม้ เพื่อให้เนื้อไม้มีความคงทนเพิ่มมากขึ้น สารเคมีที่นิยมมีอยู่ ๒ ประเภทคือ

๑) ประเภทที่เป็นน้ำมัน เช่น คาโบลิกันม น้ำมันดิบ ครีโอลอสต น้ำยาครีโอลอสตเป็นตัวยาที่เก่าแก่ที่สุดที่มีการใช้มาจนถึงปัจจุบัน เป็นตัวยาที่มีคุณภาพสูงไม่ละลายน้ำ จึงอยู่ได้นานในเนื้อไม้ แต่มีข้อเสีย คือกลิ่นฉุน ไวไฟ ไม่มีสีดำ และไม่สามารถทาสีทับได้

๒) ประเภทสารเคมีที่ละลายในน้ำมัน คือจะต้องมีตัวทำละลายเช่น น้ำมันสน ตัวยาชนิดนี้มีข้อดีคือ เมื่อน้ำมันระเหยออกจากเนื้อไม้ สารเคมีประเภทนี้ก็ยังคงอยู่ในเนื้อไม้ ใช้ในการป้องกันเชื้อรา เป็นยาที่มีสีจางสามารถทาสีทับได้ ต้นทุนจะสูงกว่าสารเคมีประเภทอื่นๆ

วิธีการรักษาเนื้อไม้สามารถทำได้หลายวิธี ทั้งการทา การพ่น การจุ่ม การแช่ ตรงนี้ขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์ สารเคมีและความสะดวกของผู้ผลิต

การที่ผู้ผลิตมีความรู้เกี่ยวกับไม้สักอย่างดีจะทำให้สามารถเลือกไม้ คัดสรรไม้ที่จะนำมาทำผลิตภัณฑ์ได้ถูกต้องและสามารถคำนวณต้นทุนการผลิต การเลือกใช้เครื่องมือการผลิตรวมถึงการนำไม้ไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ได้อย่างคุ้มค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้

ภาพที่ ๔.๑๓ ปราชญ์ชาวบ้านและวิทยากร บรรยายให้ความรู้เรื่อง ไม้สัก

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ การออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นกิจกรรมที่พัฒนาทักษะด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้สักให้กับผู้เข้ารับการอบรม โดยปราชญ์ชาวบ้านและวิทยากร ได้ใช้วิธีการบรรยายภาคทฤษฎีจำนวน ๒ ชั่วโมง และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกภาคปฏิบัติจำนวน ๔ ชั่วโมง โดยเนื้อหาที่วิทยากรได้บรรยาย มีหัวข้อคือ หลักการออกแบบ กระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ และหลักเกณฑ์ด้านการตลาด พบว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ มีการพัฒนามาอย่างยาวนานโดยนักออกแบบมืออาชีพและการออกแบบจากภูมิปัญญาชาวบ้าน การออกแบบผลิตภัณฑ์ก็เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ขึ้นมาให้มีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์เดิมหรือพัฒนาจากผลิตภัณฑ์เดิม จะเป็นการสร้างแรงจูงใจในการซื้อสินค้าจาก

ผู้บริโภค การออกแบบผลิตภัณฑ์ในปัจจุบันมี ๒ ลักษณะ คือ การออกแบบผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย การออกแบบผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญามักจะเป็นของใช้ของตกแต่งที่มีความเชื่อมโยงไปถึงประสบการณ์ องค์ความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมของคนในท้องถิ่น เกิดจากประสบการณ์ที่สั่งสมมานาน โดยอาศัยความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนถ่ายทอดออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ มีลักษณะเฉพาะของชุมชน ในส่วนของการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยก็จะออกมาในรูปแบบของใช้ที่มีความโมเดิร์น ทันสมัย มีลวดลายใหม่ๆ ที่ไม่ซ้ำซ้อนแต่มีความเป็นสากล ดังนั้นการออกแบบผลิตภัณฑ์จึงมีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย การออกแบบผลิตภัณฑ์จึงเป็นงานที่ต้องอาศัยจินตนาการและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน

กระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นกระบวนการพื้นฐานที่ผู้ออกแบบนำมาใช้ประกอบการออกแบบผลิตภัณฑ์ มีรูปแบบการออกแบบ ๒ ลักษณะ คือ ๑.) พิจารณารูปแบบมาก่อน ประโยชน์ใช้สอย เป็นการออกแบบที่เน้นความสวยงาม รูปลักษณะของผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก ซึ่งผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จะเป็นของประดับตกแต่งหรือของสำหรับตั้งตู้โชว์ ๒.) พิจารณาประโยชน์ใช้สอยมาก่อนรูปแบบ การออกแบบผลิตภัณฑ์ลักษณะนี้จะเน้นประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ สะดวกในการใช้งาน ราคาเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ ไม่เน้นสีสรรคหรือลวดลายที่วิจิตร แต่เน้นการใช้งานได้จริง ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จะเป็นของใช้ในครัวเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ

องค์ประกอบที่สำคัญของการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่นักออกแบบควรคำนึง คือ

๑.) หน้าที่ใช้สอย ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

๒.) ความสวยงาม ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบนั้นจะต้องมีความสวยงาม ได้สัดส่วนทั้งรูปทรง ขนาด สี สัน และมีรูปลักษณ์ที่ทันสมัย ตรงตามเป้าหมายของผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบหากมีความสวยงามมีความโดดเด่นก็จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวผลิตภัณฑ์เอง

๓.) การใช้งาน ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการออกแบบที่ดี จะต้องคำนึงถึงความสะดวกสบายในการใช้งาน ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อสินค้าหรือไม่ ความสะดวกสบายในการใช้งานก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า หากสินค้าใช้งานยุ่งยากผู้บริโภคก็อาจไม่ตัดสินใจซื้อ

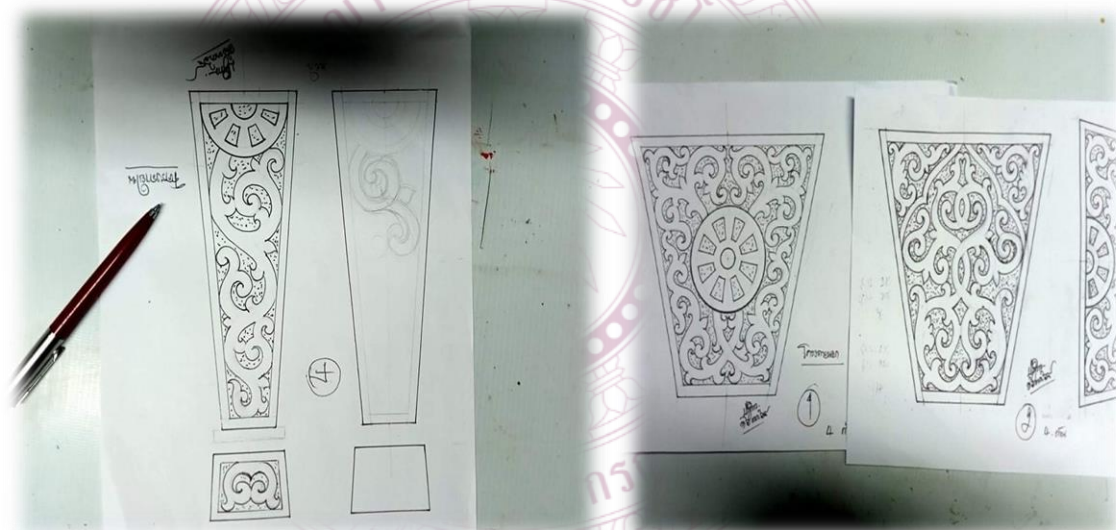
๔.) ความปลอดภัยในการใช้งาน ผลิตภัณฑ์ต้องมีความปลอดภัยในการใช้งาน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค การออกแบบผลิตภัณฑ์ต้องหลีกเลี่ยงการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายต่อการใช้งานกับผู้ใช้

๕.) ความแข็งแรงทนทาน ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมา จะต้องมีความแข็งแรง มีความทนทานต่อการใช้งานและมีอายุการใช้งานตามหน้าที่ที่ยาวนาน

๖.) ราคา การออกแบบผลิตภัณฑ์ควรมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้ว่าเป็นกลุ่มใด มีฐานะกำลังซื้อเป็นอย่างไร จะช่วยให้นักออกแบบผลิตภัณฑ์สามารถกำหนดแบบผลิตภัณฑ์และประมาณราคาขายให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้ การกำหนดราคาขึ้นอยู่กับ การเลือกใช้วัสดุในการผลิตและวิธีการผลิตที่เหมาะสม สินค้าบางชนิดอาจมีวัสดุให้ผู้บริโภคเลือกมากกว่า ๒ ชนิด ก็จะทำให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นๆ ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้มากขึ้น

๗.) วัสดุ การเลือกวัสดุในการออกแบบผลิตภัณฑ์ มีส่วนสำคัญให้ผลิตภัณฑ์นั้นๆ น่าสนใจหรือเหมาะสมกับการใช้สอยมากน้อยแค่ไหน รวมถึงการดูแลรักษา การขนส่งด้วย

๘.) การผลิต กรรมวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์ต่างๆ ควรออกแบบให้สามารถผลิตได้ง่าย รวดเร็ว ไม่ยุ่งยากซับซ้อนและออกแบบให้เหมาะสมกับเครื่องมือที่มีอยู่ จะเป็นการลดต้นทุนในการผลิต และสามารถผลิตได้รวดเร็วตามคำสั่งซื้อของผู้บริโภค

ภาพที่ ๔.๑๔ ภาพการออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์

ภาพที่ ๔.๑๕ ภาพลวดลายฉลุต้นแบบที่นำมาฝึกทักษะของผู้เข้ารับการอบรม

ภาพที่ ๔.๑๖ ผลิตภัณฑ์ตัวอย่างที่นำมาให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ศึกษา

ภาพที่ ๔.๑๗ ผู้เข้ารับการอบรมฝึกการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

หลักเกณฑ์ด้านการตลาด ผลผลิตที่ผ่านการออกแบบและผลิตขึ้นมาในวัตถุประสงค์หลักคือการจำหน่ายให้กับผู้บริโภค โดยมีการผลิตตามใบสั่งของลูกค้าหรือผลิตจำหน่ายตามตลาดทั่วไป การตลาดคือ ช่องทางการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค โดยมีองค์ประกอบอยู่ ๔ อย่างคือ ๑.) มีสินค้า ๒.) มีสถานที่ซื้อขาย ๓.) มีผู้ขายและผู้ซื้อ ๔.) มีการแลกเปลี่ยนกัน การตลาดมีส่วนสำคัญต่อการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ การตลาดทำให้เกิดการพัฒนาสินค้าและการผลิตสินค้า ดังนั้นแล้วหากผู้ผลิตต้องการจำหน่ายสินค้าให้ได้มาก การตลาดจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในปัจจุบันช่องทางการจำหน่ายสินค้า ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงหน้าร้าน หากแต่สามารถจำหน่ายได้ในระบบออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ ทั้งทาง เพจ เฟสบุ๊ก กลุ่มไลน์ หรือ แอปพลิเคชันต่างๆ ดังนั้นผู้ผลิตจำเป็นต้องศึกษาและเพิ่มพูนความรู้ด้านการตลาดและช่องทางการจำหน่ายสินค้า

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ การผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก ในหน่วยการพัฒนาทักษะที่ ๓ นี้จะเป็นการพัฒนาทักษะด้านการผลิต โดยวิธีลงมือปฏิบัติ ประชาชนชาวบ้านและวิทยาการได้บรรยายแนะนำวัสดุที่ใช้ อุปกรณ์ในการผลิต และขั้นตอนในการลงมือผลิตให้กับผู้เข้ารับการอบรม โดยใช้วิธีแยกกลุ่มย่อย และแจกอุปกรณ์ที่จัดเตรียม วิทยาการได้ลงมือสาธิตให้กับผู้เข้ารับการฝึกทักษะได้เรียนรู้จากผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เมื่อวิทยาการได้สาธิตเสร็จแล้วจึงเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการพัฒนากลับมาสอบถาม เมื่อทุกคนเข้าใจ วิทยาการจึงให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนากลับมาลงมือปฏิบัติจริง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ ๔.๑๘ ผู้เข้ารับการพัฒนากลับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

๑.) การเตรียมวัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำผลิตภัณฑ์ บุษบก,พานไม้และก๊ี่ มีวัสดุที่สำคัญคือ เครื่องตัดไม้, เครื่องฉลุลาย, กาวร้อน, กระดาษทราย,และซีลี้อย

๒.) การเตรียมส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ การคัดเลือกเศษไม้ เป็นการคัดเศษไม้ที่เหลือจากการทำเฟอร์นิเจอร์ นำมาคัดเศษไม้ที่ได้ขนาดและตัดให้ได้ตามสัดส่วน

๓.) การขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ และการติดลาย เป็นการขึ้นรูปส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ นำแบบฉลุลาย มาติดเพื่อนำเข้าเครื่องฉลุลาย เป็นการประหยัดเวลา

๔.) การประกอบส่วนต่างๆ ของผลิตภัณฑ์ เมื่อได้ชิ้นส่วนต่างๆของผลิตภัณฑ์แล้ว นำมาประกอบ ขึ้นรูปตามผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความละเอียดในการประกอบ ผู้อบรมต้องมีความอดทนและใจเย็นมีสมาธิ มิฉะนั้นอาจทำให้เกิดการบิดเบี้ยวของชิ้นส่วนได้

๕.) การขัด เก็บรายละเอียดของการประกอบชิ้นงาน เป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความละเอียดอีกขั้นตอนหนึ่ง เมื่อชิ้นงานประกอบสำเร็จแล้ว จะต้องมาเก็บรายละเอียด ทั้งการขัดเหลี่ยมมุม เสี้ยนไม้ออกให้หมดและอุดรอยต่อด้วยซีเมนต์ ชัดด้วยกระดาษทรายให้เรียบอีกครั้งหนึ่ง

๖.) การรักษาเนื้อไม้ด้วยการทาสีหรือเคลือบน้ำยา เป็นการรักษาเนื้อไม้หรือผลิตภัณฑ์ให้มีอายุการใช้งานที่ยาวนานและเพิ่มความสวยงามให้ผลิตภัณฑ์ โดยนิยมหาเคลือบด้วยแล็กเกอร์หรือสีไม้อัด ไม่นิยมใช้แบบพ่นเพราะมีต้นทุนที่สูง ยกเว้นมีผลิตภัณฑ์จำนวนมากและต้องการประหยัดเวลา

๗.) ชิ้นงานที่ประกอบสำเร็จ

๔.๓ การประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพ ในจังหวัดแพร่

เป็นกิจกรรมการติดตามประเมินผลการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ โดยการสังเกตการเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรมอบรม พัฒนาทักษะของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมทั้ง ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มประชาชนผู้สนใจทั่วไปและกลุ่มเยาวชน

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) เป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้เข้ารับการอบรมจากนั้นจึงประเมินความรู้ก่อนเข้ารับการอบรมและหลังเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักที่จะนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในชุมชนสามมาสีพจังหวัดแพร่ เพื่อให้ได้ทราบถึงทักษะและการพัฒนาความรู้ที่เพิ่มขึ้นที่ได้จากการถ่ายทอดทักษะของวิทยากรและปราชญ์ชาวบ้าน พบว่า จากการสังเกตการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการอบรมทั้ง ๒ กลุ่ม มีความสนใจ แลกเปลี่ยน และมีความตั้งใจที่จะรับการถ่ายทอดทักษะการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักเป็นอย่างดี จากผลการประเมินดังตารางที่ ๑ - ๕

ตารางที่ ๑ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะและความรู้ที่ได้รับจากการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามมาสีพในจังหวัดแพร่ ก่อนการเข้ารับการอบรมและหลังการเข้ารับการอบรมในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มประชาชน

ที่	ด้าน	ระดับความคิดเห็น				t-test
		ก่อนเข้ารับ การอบรม		หลังเข้ารับ การอบรม		
		μ	σ	μ	σ	
๑	ด้านการผลิต	๒.๕๒	๐.๑๗	๔.๐๘	๐.๑๖	๒.๔๔
๒	ด้านการออกแบบ	๒.๒๙	๐.๒๕	๓.๗๒	๐.๓๕	๕.๕๙
๓	ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์	๒.๐๕	๐.๓๖	๓.๕๘	๐.๐๘	๘.๓๖
๔	ด้านการนำความรู้ไปใช้และ การถ่ายทอด	๑.๙๙	๐.๐๗	๓.๖๘	๐.๑๓	๒.๔๐
	รวมเฉลี่ย	๒.๒๑	๐.๒๔	๓.๗๖	๐.๒๑	๒.๔๐

จากตารางที่ ๑ ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับจากการกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามมาสีพในจังหวัดแพร่ก่อนการอบรมและหลังการอบรมของกลุ่มประชาชน พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยความรู้หลังการเข้ารับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนเข้ารับการอบรม

ตารางที่ ๒ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่ รายด้านและรายชื่อของกลุ่มประชาชน

ที่	ด้าน	ระดับความคิดเห็น				T - test
		ก่อนเข้ารับ การอบรม		หลังเข้ารับ การอบรม		
		μ	σ	μ	σ	
	ด้านการผลิต					
๑	มีความรู้และความเข้าใจในการเลือกวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักได้ อย่างเหมาะสม	๒.๔๕	๐.๖๖	๓.๘๕	๐.๔๘	๒.๖๘
๒	มีความรู้และความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ ได้ถูกต้องและปลอดภัย	๒.๖๕	๐.๔๗	๔.๐๕	๐.๓๘	๓.๐๔
๓	มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการ ฉลุลวดลายได้อย่างถูกต้อง	๒.๒๕	๐.๔๓	๔.๐๕	๐.๒๒	๒.๓๔
๔	มีความรู้และความเข้าใจในขั้นตอนการออก แบบผลิตภัณฑ์ไม้สักได้อย่างถูกต้อง	๒.๕๕	๐.๔๙	๔.๑๕	๐.๓๖	๒.๒๕
๕	มีความรู้และความเข้าใจในเครื่อง/อุปกรณ์ ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา	๒.๗๐	๐.๔๕	๔.๓๐	๐.๔๖	๒.๖๘
	รวม	๒.๕๒	๐.๑๗	๔.๐๘	๐.๑๖	๒.๔๔
	ด้านการออกแบบลวดลาย					
๖	มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการ ออกแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่น	๒.๐	๐.๕๕	๔.๒๔	๐.๔๓	๒.๘๖
๗	มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ ลวดลาย (ลายฉลุ) จากไม้สักที่เป็น เอกลักษณ์ของท้องถิ่น	๒.๒๐	๐.๖๐	๓.๖๐	๐.๖๖	๒.๖๘

๘	มีความสามารถในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ) ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	๒.๑๕	๐.๗๙	๓.๔๕	๐.๕๐	๔.๑๓
๙	มีความสามารถในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ)ผลิตภัณฑ์ไม้สักให้มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ใหม่ๆ	๒.๖	๐.๔๘	๓.๖๐	๐.๔๙	๑.๔๕
	รวม	๒.๒๙	๐.๒๕	๓.๗๒	๐.๓๕	๕.๕๙
	ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์					
๑๐	มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการ สร้างสรรค์และปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ	๒.๑๕	๐.๓๕	๓.๕๐	๐.๕๐	๓.๐๐
๑๑	มีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆหรือพัฒนารูปแบบ ผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและตรงกับ ความต้องการของตลาด	๒.๓๕	๐.๖๕	๓.๗๐	๐.๔๖	๒.๑๙
๑๒	มีความสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	๑.๖๕	๐.๕๗	๓.๕๕	๐.๕๐	๒.๔๗
	รวม	๒.๐๕	๐.๓๖	๓.๕๘	๐.๐๘	๘.๓๖
	ด้านการนำความรู้ไปใช้และการถ่ายทอด					
๑๓	สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการผลิต การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สัก วิธีพุทธ	๒.๐๐	๐.๖๓	๓.๕๐	๐.๕๐	๓.๗๐
๑๔	สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ ที่ใช้ในชีวิต ประจำวัน	๑.๙๐	๐.๖๓	๓.๖๕	๐.๕๗	๓.๕๒
๑๕	สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่บุคคลอื่น ที่สนใจ	๑.๙๕	๐.๖๖	๓.๙๐	๐.๗๐	๓.๖๙
๑๖	สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่าย การผลิต	๒.๐๐	๐.๗๗	๓.๖๕	๐.๕๗	๒.๖๓

๑๗	สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์	๒.๑๐	๐.๔๓	๓.๗๐	๐.๕๖	๒.๖๘
	รวม	๑.๙๙	๐.๐๗	๓.๖๘	๐.๑๓	๒.๔๐

จากตารางที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับจากการเข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่ ก่อนการเข้ารับการอบรมและหลังการเข้ารับการอบรม พบว่า ในรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ทุกด้าน โดยความรู้หลังการเข้ารับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนการเข้ารับการอบรม ด้านที่มีค่า t-test สูงสุดคือ ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ รองลงมา

ตารางที่ ๓ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะและความรู้ที่ได้รับจากการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่ ก่อนการเข้ารับการอบรมและหลังการเข้ารับการอบรมในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มนักเรียน

ที่	ด้าน	ระดับความคิดเห็น				t-test
		ก่อนเข้ารับ การอบรม		หลังเข้ารับ การอบรม		
		μ	σ	μ	σ	
๑	ด้านการผลิต	๒.๓๐	๐.๒๘	๓.๗๒	๐.๑๑	๑๗.๕๗
๒	ด้านการออกแบบ	๒.๒๓	๐.๑๙	๓.๓๑	๐.๓๐	๖.๘๖
๓	ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์	๒.๐๘	๐.๓๙	๓.๓๓	๐.๒๐	๘.๖๑
๔	ด้านการนำความรู้ไปใช้และ การถ่ายทอด	๒.๑๐	๐.๑๗	๓.๒๔	๐.๐๗	๑๐.๓๖
	รวมเฉลี่ย	๒.๑๗	๐.๒๕	๓.๔๐	๐.๑๗	๑๖.๓๘

ตารางที่ ๔ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่ รายด้านและรายชื่อของกลุ่มนักเรียน

ที่	ด้าน	ระดับความคิดเห็น				T - test
		ก่อนเข้ารับ การอบรม		หลังเข้ารับ การอบรม		
		μ	σ	μ	σ	
	ด้านการผลิต					
๑	มีความรู้และความเข้าใจในการเลือกวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักได้ อย่างเหมาะสม	๑.๙๓	๐.๘๕	๓.๖๐	๐.๕๐	๗.๑๗
๒	มีความรู้และความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ ได้ถูกต้องและปลอดภัย	๒.๕๓	๐.๔๙	๓.๘๖	๐.๕๑	๔.๕๓
๓	มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการ ฉลุลวดลายได้อย่างถูกต้อง	๒.๐๖	๐.๒๔	๓.๖๐	๐.๗๒	๖.๑๔
๔	มีความรู้และความเข้าใจในขั้นตอนการออก แบบผลิตภัณฑ์ไม้สักได้อย่างถูกต้อง	๒.๔๖	๐.๔๙	๓.๗๓	๐.๘๒	๓.๙
๕	มีความรู้และความเข้าใจในเครื่อง/อุปกรณ์ ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา	๒.๕๓	๐.๔๙	๓.๘๐	๐.๖๓	๓.๗๖
	รวม	๒.๓๐	๐.๒๘	๓.๗๒	๐.๑๑	๑๗.๕๗
	ด้านการออกแบบลวดลาย					
๖	มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการ ออกแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่น	๑.๙๐	๐.๕๕	๓.๐๖	๐.๙๖	๔.๑๔
๗	มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ ลวดลาย (ลายฉลุ) จากไม้สักที่เป็น เอกลักษณ์ของท้องถิ่น	๒.๒๓	๐.๔๔	๓.๖๖	๐.๔๘	๖.๕๕
๘	มีความสามารถในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ) ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	๒.๒๖	๐.๙๒	๓.๔๖	๐.๕๑	๖.๘๗
๙	มีความสามารถในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ)ผลิตภัณฑ์ไม้สักให้มีลวดลายที่ เป็นเอกลักษณ์ใหม่ๆ	๒.๔๐	๐.๔๘	๓.๐๖	๐.๕๙	๓.๑๖

	รวม	๒.๒๓	๐.๑๙	๓.๓๑	๐.๓๐	๖.๘๖
	ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์					
๑๐	มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการ สร้างสรรค์และปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อให้ เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ	๒.๔๐	๐.๔๘	๓.๕๓	๐.๕๑	๔.๗๙
๑๑	มีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆหรือพัฒนารูปแบบ ผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและตรงกับ ความต้องการของตลาด	๒.๓๓	๐.๔๗	๓.๔๐	๐.๙๑	๓.๗๖
๑๒	มีความสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	๑.๕๓	๐.๔๙	๓.๐๖	๐.๗๐	๗.๑๒
	รวม	๒.๐๘	๐.๓๙	๓.๓๓	๐.๒๐	๘.๖๑
	ด้านการนำความรู้ไปใช้และการถ่ายทอด					
๑๓	สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการผลิต การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สัก วิถีพุทธ	๒.๓๓	๐.๔๗	๓.๑๓	๐.๖๓	๓.๕๙
๑๔	สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ ที่ใช้ในชีวิต ประจำวัน	๑.๙๓	๐.๘๕	๓.๓๓	๐.๖๑	๕.๑๒
๑๕	สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่บุคคลอื่น ที่สนใจ	๒.๑๓	๐.๓๓	๓.๒๖	๐.๗๐	๕.๒๖
๑๖	สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่าย การผลิต	๒.๒๐	๐.๙๐	๓.๒๐	๐.๔๑	๓.๔๒
๑๗	สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มช่องทางการ จำหน่ายผลิตภัณฑ์	๑.๙๓	๐.๒๔	๓.๒๖	๐.๔๕	๑๐.๕๘
	รวม	๒.๑๐	๐.๑๗	๓.๒๔	๐.๐๗	๑๐.๓๖

จากตารางที่ ๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับจากการเข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่ ก่อนการเข้ารับการอบรมและหลังการเข้ารับการอบรม พบว่า ในรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ทุกด้าน โดยความรู้หลังการเข้ารับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนการเข้ารับการอบรม ด้านที่มีค่า t-test สูงสุดคือ ด้านการผลิต รองลงมาคือด้านการนำความรู้ไปใช้และการถ่ายทอด

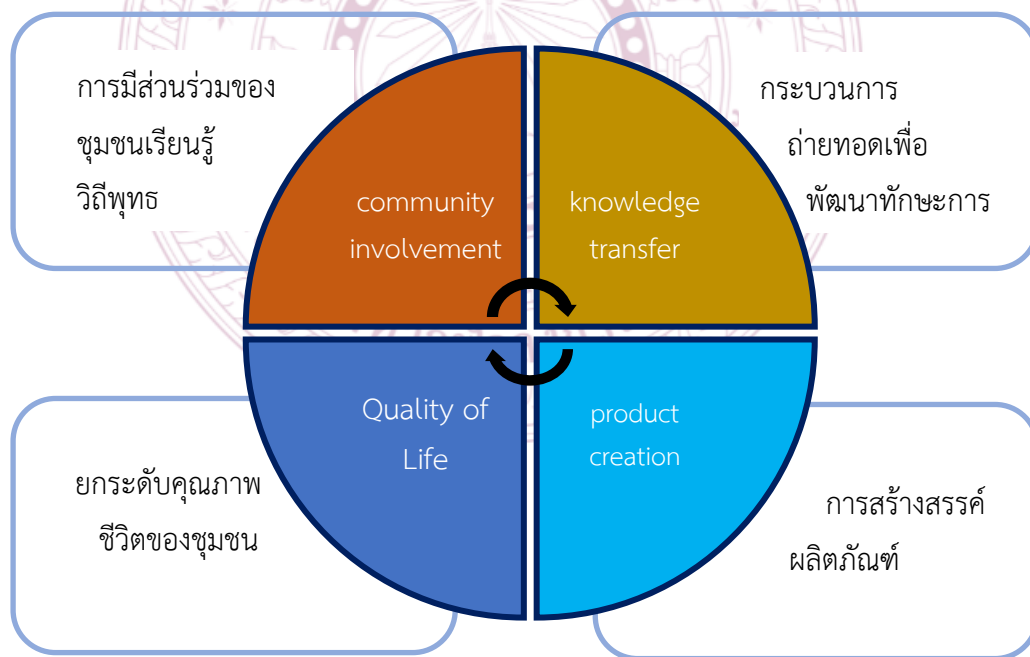
ตารางที่ ๕ แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่ รายด้านของกลุ่มประชาชนและกลุ่มนักเรียน

ที่	ด้าน	ระดับความคิดเห็น	
		ค่า t-test ของกลุ่มประชาชน	ค่า t-test ของกลุ่มนักเรียน
๑	ด้านการผลิต	๒.๔๔	๑๗.๕๗
๒	ด้านการออกแบบ	๕.๕๙	๖.๘๖
๓	ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์	๘.๓๖	๘.๖๑
๔	ด้านการนำความรู้ไปใช้และ การถ่ายทอด	๒.๔๐	๑๐.๓๖
	รวมเฉลี่ย	๒.๔๐	๑๖.๓๘

จากตารางเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างค่า t – test ของกลุ่มประชาชนและกลุ่มนักเรียน พบว่า ในกลุ่มของประชาชน ค่า t – test สูงสุดคือ ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือด้านการออกแบบ และด้านการผลิต น้อยสุดคือด้านการนำความรู้ไปใช้และการถ่ายทอด แสดงให้เห็นถึงกลุ่มประชาชนมีพื้นฐานความรู้ด้านการผลิตเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เพราะเป็นผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับไม้สักและการผลิตเฟอร์นิเจอร์หรือเครื่องใช้ที่ทำจากไม้สัก แต่ยังขาดทักษะการออกแบบและการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ เมื่อได้รับการถ่ายทอดจึงทำให้เกิดทักษะทั้งสองด้านเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ส่วนในด้านการนำความรู้ไปใช้และการถ่ายทอดประชาสัมพันธ์นั้น ด้วยวัยของผู้เข้ารับการอบรมที่มีวัยกลางคนอายุระหว่าง ๓๕ - ๕๐ ปีเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์และการตลาดยังทำได้ไม่ค่อยดี ซึ่งตรงกันข้ามกับกลุ่มเยาวชนและนักเรียนที่ค่า t -test สูงที่สุดคือ ด้านการผลิต รองลงมาคือ ด้านการนำ

ความรู้ไปใช้และการถ่ายทอด และด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ด้านการออกแบบตามลำดับ เพราะกลุ่มนักเรียนที่เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านไม้สักและการผลิตมาก่อนถึงแม้ทางบ้านบางคนจะประกอบอาชีพทำผลิตภัณฑ์ไม้สักแต่พ่อแม่ก็ไม่ได้ให้ช่วยทำงานด้านการผลิต จะมีบ้างก็ให้ช่วยขนผลิตภัณฑ์ที่ผลิตเสร็จแล้วขึ้นรถไปส่งหรือช่วยขัดผิวเท่านั้น เมื่อได้รับการอบรมจึงทำให้เกิดทักษะด้านนี้อย่างชัดเจน ส่วนด้านการนำความรู้ไปใช้และการถ่ายทอดนั้น กลุ่มนักเรียนจะทำได้ดีและเรียนรู้ได้เร็ว เพราะวัยของนักเรียนเป็นวัยที่สามารถเรียนรู้เทคโนโลยีได้เร็วและเป็นสิ่งที่นักเรียนใช้อยู่แล้วในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้ facebook หรือ Instagram ส่วนด้านการออกแบบและด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์นั้นนักเรียนส่วนใหญ่จะบอกว่า ยาก ยังไม่มีความชำนาญที่จะสามารถออกแบบให้เป็นลวดลายท้องถิ่นและลวดลายที่ถูกต้องได้ ต้องใช้วิธีลอกลายจากตัวต้นแบบ

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนส้มมาชีฟในจังหวัดแพร่

แผนภาพที่ ๒ แสดงรูปแบบกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนส้มมาชีฟในจังหวัดแพร่อย่างยั่งยืน

จากแผนภาพที่ ๒ แสดงรูปแบบการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนส้มมาชีฟในจังหวัดแพร่อย่างยั่งยืน เมื่อนำมาวิเคราะห์แล้ว สามารถสรุปองค์

ความรู้ พบว่า กระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญเหล่านี้ คือ

๑. Community involvement การมีส่วนร่วมของชุมชนเรียนรู้วิถีพุทธ บทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการสนับสนุนส่งเสริมให้การผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถีพุทธเป็นส่วนหนึ่งของอาชีพหลักในชุมชน ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้นำหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบการรายใหญ่ ผู้ประกอบการรายย่อย ร่วมกันสนับสนุนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงความต้องการของผู้บริโภค ทั้งมีการอบรมนำความรู้ใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการสนับสนุนด้านการตลาด มีการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่าย ทั้งทางออนไลน์และการจัดบูทแสดงสินค้าในงานต่างๆ

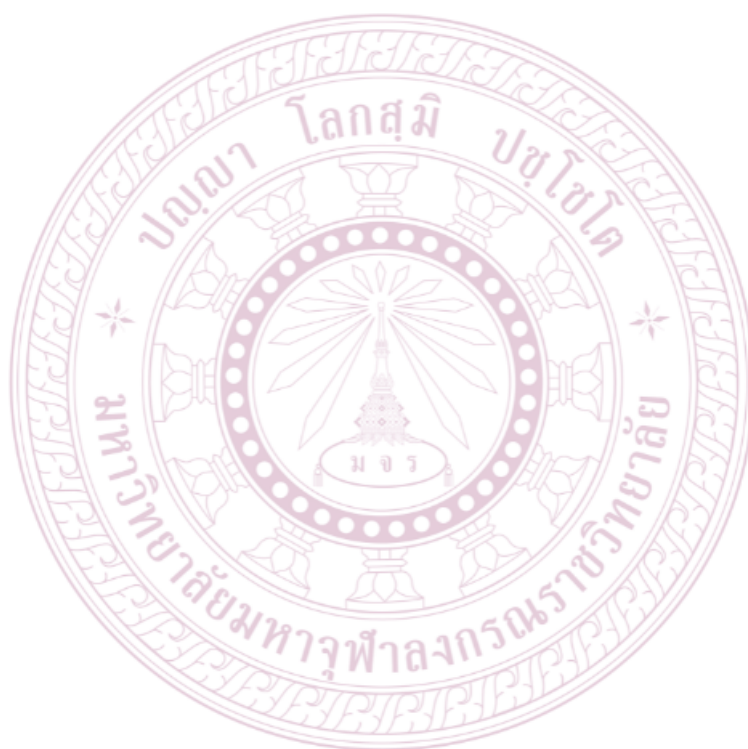
๒. Knowledge transfer กระบวนการถ่ายทอดเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ เป็นการสืบทอดเอกลักษณ์ชุมชนผ่านผลิตภัณฑ์โดยอาศัยปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด ทั้งทางด้านองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ การออกแบบที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีในชุมชนให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับกาลเวลาและลักษณะการใช้งาน การที่นำปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นผู้ถ่ายทอดจะเป็นผลดีต่อการรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น เพราะเป็นผู้เข้าใจและเป็นผู้ที่มีความรู้อย่างลึกซึ้ง ตลอดถึงการให้ความรู้แก่บุตรหลานในชุมชนได้ร่วมเรียนรู้และลงมือทำด้วยตนเอง เพื่อต้องการปลูกฝังสร้างความตระหนักในอาชีพของชุมชน สถานศึกษาในชุมชนบรรจุเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษา

๓. Product creation การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิดทฤษฎีด้านการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน องค์ความรู้ด้านการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์วิถีพุทธที่ได้รับการถ่ายทอดจากปราชญ์ชาวบ้าน หรือหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานท้องถิ่น เหตุเพราะการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่นำวัตถุดิบในชุมชนและอัตลักษณ์ชุมชน ถ่ายทอดสู่ผลิตภัณฑ์ของชุมชนต้องอาศัยปัจจัยจากภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นจึงจะสร้างความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังสามารถช่วยเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้

๔. Quality of Life การยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นของชุมชนจะเป็นการสร้างรายได้และอาชีพที่มั่นคงให้กับชุมชน สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น ประชากรในชุมชนก็จะอยู่อย่างมีความสุข ชุมชนเข้มแข็งชุมชนก็จะสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

จากองค์ประกอบข้างต้นซึ่งมีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ เมื่อเรานำกระบวนการดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ส่งผลให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ออกสู่ตลาด

ตรงความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ชุมชนมีรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรในชุมชน
ตลอดจนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้คงอยู่สืบไป

บทที่ ๕

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษากระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ๒) เพื่อถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ๓) เพื่อประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) แบ่งออกเป็น

๑. เชิงคุณภาพ

๑.๑ ผู้ให้ข้อมูลหลักในกระบวนการศึกษากระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักได้แก่ ประธานชุมชนหรือผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สัก ผู้ประกอบการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม้สัก ปราชญ์ท้องถิ่น

๒. เชิงปฏิบัติการ

๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลในการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้านท้องถิ่น วิทยากรผู้มีความรู้ด้านผลิตภัณฑ์ไม้สัก พระภิกษุผู้มีความรู้ด้านศาสนา

๒.๒ ผู้รับการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ กลุ่มเยาวชน และกลุ่มประชาชนผู้สนใจ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

๑. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

๒. ชุดปฏิบัติ (หลักสูตร) การถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ เป็นการนำหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สัก (ผลิตภัณฑ์บุษบก, ผลิตภัณฑ์พานไม้, ผลิตภัณฑ์เกี) มาออกแบบชุดปฏิบัติการฝึกอบรมกลุ่มเป้าหมาย

๓. แบบประเมินก่อนและหลัง เนื้อหาการประเมินเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ มีการประเมินก่อนและหลังชุด (Pre-test Post-test)

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ ๑ การเตรียมการวิจัย

๑. ลงพื้นที่ศึกษากลุ่มสมาชิพในจังหวัดแพร่
๒. ศึกษาข้อมูลชุมชน สร้างความสัมพันธ์รู้จัก ทำความเข้าใจกับชาวบ้านว่า การมาทำวิจัยครั้งนี้ เพื่อต้องการศึกษาเรื่องอะไร ชุมชนจะมีบทบาทต่อการศึกษาอย่างไรและชุมชนจะได้ประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้อย่างไร
๓. ดำเนินการประสานงานผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ประธานชุมชนหรือผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่น ผู้มีความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย
๔. เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสังเกต (Field note) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล เมื่อได้แนวคำถามแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้จัดเตรียมกล้องบันทึกภาพและเครื่องบันทึกเสียง
๕. ประสานผู้เข้าร่วมกิจกรรม กำหนดวันเวลาและสถานที่ดำเนินกิจกรรม

ระยะที่ ๒ การดำเนินการพัฒนาทักษะการเรียนรู้กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนสมาชิพในจังหวัดแพร่

๑. วิเคราะห์สภาพบริบท วิธีคิดกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิพในจังหวัดแพร่
๒. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิพในจังหวัดแพร่
๓. ศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ประกอบพิธีกรรมในพระพุทธศาสนา
๔. ออกแบบและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ประกอบพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ไม้สัก โดยการจัดเวทีประชุมของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยให้ผู้เข้าร่วมการประชุมได้ร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์และการถ่ายทอดพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิพในจังหวัดแพร่ โดยให้ความสำคัญกับรูปแบบ ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
๕. สรุปแนวทางกิจกรรมและโครงการ โดยให้ผู้เข้าร่วมช่วยเพิ่มเติมให้สมบูรณ์

ระยะที่ ๓ การลงมือปฏิบัติในการถ่ายทอดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ไม้สักสร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิพในจังหวัดแพร่ โดยลงมืออบรมและฝึกปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถีพุทธ ปฏิบัติจริงทั้งการฝึกการออกแบบลวดลาย และการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักจากชุดต้นแบบ และมีการคัดเลือกผลงานที่มีความสวยงาม มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การยกระดับรายได้สู่กลุ่มสมาชิพชุมชน โดยลงมือปฏิบัติสร้างชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้

ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคัดเลือกตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้สัก เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการเรียนรู้ และกำหนดรูปแบบสร้างสรรค์ผลงานด้านการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพ มีรายละเอียดชุดปฏิบัติการวิจัยในลักษณะของการวิจัยในภาคสนาม (Field Study) ดังนี้

๑) วิธีดำเนินการและเครื่องมือที่ใช้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อประสานงานกับวิทยากรและปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในเนื้อหาของการอบรม

๒) ปฏิบัติการตามแผนที่กำหนดไว้ โดยนำหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นการพัฒนาเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่มาออกแบบร่างการฝึกอบรมทั้งสองกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มเยาวชนและกลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน ๒๐ ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๑) การให้ความรู้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวไม้สัก ธรรมชาติของไม้สัก การแปรรูป การป้องกันและรักษาเนื้อไม้ การอบไม้ จำนวน ๒ ชั่วโมง

๒.๒) การให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติจริงการออกแบบผลิตภัณฑ์, หลักการออกแบบ, หลักเกณฑ์ด้านการออกแบบ, กระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์, หลักเกณฑ์ด้านการการตลาด จำนวน ๖ ชั่วโมง

๒.๓) การให้ความรู้และการลงมือปฏิบัติจริง การผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักตามแผนการอบรมจำนวน ๑๒ ชั่วโมง เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำมาใช้ได้จริง

๒.๔) การติดตามประเมินผลพัฒนาทักษะการเรียนรู้กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

ระยะที่ ๔ การถอดบทเรียนและสรุปโครงการวิจัย

๑. ถอดบทเรียนและสรุปโครงการวิจัย ที่ได้จากการปฏิบัติการวิจัย คือ การเข้าไปศึกษาศักยภาพหรือความสามารถในการยกระดับรายได้ให้กับชุมชน

๒. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สัก ในรูปแบบอื่นๆ

๓. การคืนข้อมูลสู่ชุมชนการส่งเสริมการเรียนรู้การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักของกลุ่มสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

๔. ส่งเคราะห์องค์ความรู้และเสนอร่างสมบรูณ์ต่อมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๑.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และ

ประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) โดยวิธีการวิเคราะห์ อันจะได้ดำเนินการกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major themes) หรือแบบแผนหลัก (Major pattern) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (Sub-themes) และหัวข้อย่อย (Categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

๑.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิเคราะห์ผลการประเมินจากผู้รับการถ่ายทอดก่อนและหลังจากการอบรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการการถ่ายทอดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่ เพื่อหาค่าสถิติ โดยใช้สถิติค่า t-test

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑ กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่

๑. แนวคิดและหลักการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ พบว่า ที่ผ่านมาชาวชุมชนบ้านบวกโป่งผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักตามแบบที่ถูกค้าออกแบบมาให้หรือผลิตสินค้าตามแบบในท้องตลาดไม่ได้เป็นผู้ออกแบบเองเพราะขาดทักษะการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ สำหรับผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนปัญหาที่พบอยู่เสมออันนั้นคือในเรื่องของการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ซ้ำซ้อนกับชุมชนอื่นๆ ปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากการขาดทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์และความคิดสร้างสรรค์ ปัจจัยสำคัญในการจำหน่ายสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจากความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่จะผลิตสินค้าให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายคือทักษะการเรียนรู้ ทักษะการเรียนรู้ด้านกระบวนการออกแบบ การผลิตและการตลาดจะเป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้ผลิตสามารถผลิตสินค้าของตนให้มีจุดขายที่แตกต่างจากสินค้าจากชุมชนอื่นๆ และยังช่วยให้เพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์อีกด้วย ดังนั้นผู้ผลิตต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่มในการพัฒนาต่อยอดจากผลิตภัณฑ์เดิมให้มีความแตกต่างและน่าสนใจสำหรับผู้ซื้อ ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา เป็นความสามารถที่ชาญฉลาดของบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมและถ่ายทอดกันมา เกิดจากทักษะและฝีมือที่ผ่านกระบวนการขัดเกลามายาวนาน ทักษะเหล่านี้เกิดจากพื้นความรู้ที่สืบทอด ปรับปรุงพัฒนาด้วยประสบการณ์ที่สะสมมาเป็นเวลานาน การพัฒนาทักษะการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา จึงเป็น

การนำภูมิปัญญามาเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับความสามารถหรือความชำนาญที่ผู้ผลิตมีอยู่ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้นกว่าเดิม มีความแปลกใหม่กว่าเดิม มีความทันสมัยกว่าเดิมแต่ไม่ทิ้งแนวความคิดอนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน

๒. กระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธ พบว่า กระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธ คือ การดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดทักษะที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการ มีการวางแผนและการตัดสินใจล่วงหน้า ดังนั้น กระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้จึงเป็นการวางแผนการฝึกทักษะการเรียนรู้ให้เกิดความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนสามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้อื่นได้ โดยใช้หลักของไตรสิกขาเป็นแนวทางในการฝึกอบรมพัฒนาทักษะ คือ

- ๑) ให้ความสำคัญของการเป็นกัลยาณมิตร การแบ่งปัน เอื้ออาทรต่อกัน
- ๒) ให้ความสำคัญกับชุมชน สิ่งแวดล้อมในชุมชน ที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน
- ๓) ครูหรือผู้ชี้แนะ เป็นกัลยาณมิตรของหมู่คณะ ทำหน้าที่คอยชี้แนะทางเพื่อให้ผู้เรียนไปสู่จุดหมายในการเรียนรู้

ชุมชนบ้านบวโกโป่งมีปราชญ์ชาวบ้านและผู้มีองค์ความรู้ด้านผลิตภัณฑ์ไม้สักที่เป็นทั้งฆราวาสและพระภิกษุ ถือได้ว่าเป็นชุมชนที่ยึดถือเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องชี้นำแนวทางในการดำเนินชีวิต มีความใกล้ชิดในพระพุทธศาสนา ยึดเอาประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมมาประพฤติปฏิบัติ การประกอบอาชีพของชุมชนจึงนำเอาหลักในพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยว

๓. กระบวนการเรียนรู้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านบวโกโป่ง พบว่า กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของชุมชนบ้านบวโกโป่งเป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ทั้งในการพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง หรือเกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน หรือสภาพความเป็นอยู่ กิจกรรมที่ดำเนินอยู่นี้เป็นไปเพื่อสนองต่อการแก้ปัญหาและสอดคล้องกับแบบแผนการผลิตของชุมชน จึงเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดพลวัตของการเรียนรู้ เมื่อได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา หาแนวทางแก้ไขร่วมกัน เมื่อได้แนวทางแล้วสมาชิกนำกลับไปลงมือปฏิบัติ วิเคราะห์ผลเพื่อหาหนทางต่อไปอีก กระบวนการที่เกิดขึ้นซ้ำๆนี้ เท่ากับยกระดับสติปัญญาของสมาชิกในชุมชน กล่าวได้ว่า ชุมชนบ้านบวโกโป่งมีกระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ในอดีตชาวบ้านบวโกโป่งอาศัยไม้สักในการทำที่อยู่อาศัยและมีสลา (เป็นคำเรียกช่างไม้ในภาษาล้านนา) เป็นผู้คุมงานในการก่อสร้างจากการคลุกคลีการทำไม้มาแต่อดีตทำให้เกิดการพัฒนาเป็น การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อออกจำหน่าย ทักษะการสร้างสรรค์ชิ้นงานจึงเกิดจากการเรียนรู้ ทดลองลงมือทำ จนเกิดความชำนาญเฉพาะบุคคลเกิดการแบ่งงานหรือการแยกชิ้นส่วนในการผลิตผลิตภัณฑ์ ทำให้ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ชุมชนบ้านบวโกโป่งมีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นแหล่งบ่มเพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เกิด

การสร้างสรรคผลงานเป็นมรดกทางปัญญา โดยลักษณะการเรียนรู้ของชุมชนจะมีลักษณะ ๔ ลักษณะ คือ

๑. ครูพักลักจำ คือเป็นการเรียนรู้ในทำนองแอบเรียน แอบเอาอย่าง แอบลองทำดูตามแบบอย่างที่เราสังเกตอยู่เงียบๆ แล้วรับเอามาเป็นของตนเมื่อสามารถทำได้จริง ลักษณะนี้จะเป็นลักษณะการเรียนรู้ของ นายจ้างกับลูกจ้าง

๒. การเรียนรู้ผ่านพิธีกรรมทางศาสนา มชนอาศัยทักษะความชำนาญประกอบความคิดสร้างสรรค์ได้คิดค้นผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ชันแก้วทั้งสาม โต๊ะหมู่บูชา

๓. การถ่ายทอดความรู้ เป็นการเรียนรู้จากหน่วยงานหรือองค์กรหรือปราชญ์ชาวบ้าน หรือคนในครอบครัว

๔. การลงมือทำแบบลองผิดลองถูก ทักษะประเภทนี้มีอยู่น้อยแต่ก็มีปรากฏในชุมชน ดังจะเห็นว่า การที่มีสินค้าผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เกิดขึ้นก็มาจากการคิดค้นสร้างสรรค์ผลงานของชุมชนเพื่อให้ทันสมัยตรงกับความต้องการของตลาด บ้างก็ดูแบบในนิตยสารก็นำมาลองผลิตดู จนเกิดความชำนาญจึงผลิตออกจำหน่าย

๕.๑.๒ กระบวนการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพในจังหวัดแพร่ เป็นการลงมือปฏิบัติในการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพ พบว่า จุดมุ่งหมายการอบรมถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพมีจุดมุ่งหมาย คือ

๑. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้สักเพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เพื่อพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน

๓. เพื่อให้สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์และชิ้นงานต่างๆ ได้

๔. เพื่อพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

๕. เพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของการนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

๖. สามารถนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางการปฏิบัติและดำรงตนตามสามาชีพ

โดยมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสามาชีพ มีผู้ถ่ายทอดเป็นปราชญ์ชาวบ้านและวิทยากรผู้มีองค์ความรู้ใน

ท้องถิ่นทั้งด้านการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สัก ผู้รับการถ่ายทอดได้แก่ กลุ่มเยาวชนและกลุ่มประชาชนผู้สนใจในชุมชน เป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นจำนวน ๒๐ ชั่วโมง มีขั้นตอนดังนี้

หน่วยการฝึกทักษะที่ ๑ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไม้สัก เป็นกิจกรรมในการให้ความรู้เรื่องของไม้สัก ธรรมชาติของไม้สัก การแปรรูป การป้องกันและรักษาเนื้อไม้ การอบไม้ จำนวน ๒ ชั่วโมง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้มีความรู้และความเข้าใจถึงลักษณะของไม้สัก

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ การออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นกิจกรรมที่พัฒนาทักษะด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้สักให้กับผู้เข้ารับการอบรม โดยปราชญ์ชาวบ้านและวิทยากร ได้ใช้วิธีการบรรยายภาคทฤษฎีจำนวน ๒ ชั่วโมง และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกภาคปฏิบัติจำนวน ๔ ชั่วโมง โดยเนื้อหาที่วิทยากรได้บรรยาย มีหัวข้อคือ หลักการออกแบบ กระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ และหลักเกณฑ์ด้านการตลาด ฝึกภาคปฏิบัติออกแบบชิ้นงานและตลาดที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ การผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก ในหน่วยการพัฒนาทักษะที่ ๓ นี้ จะเป็นการพัฒนาทักษะด้านการผลิต โดยวิธีลงมือปฏิบัติ ปราชญ์ชาวบ้านและวิทยากรได้บรรยายแนะนำวัสดุที่ใช้อุปกรณ์ในการผลิต และขั้นตอนในการลงมือผลิตให้กับผู้เข้ารับการอบรม โดยใช้วิธีแยกกลุ่มย่อย และแจกอุปกรณ์ที่จัดเตรียม วิทยากรได้ลงมือสาธิตให้กับผู้เข้ารับการฝึกทักษะได้เรียนรู้จากผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เมื่อวิทยากรได้สาธิตเสร็จแล้วจึงเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการพัฒนาทักษะสอบถาม เมื่อทุกคนเข้าใจ วิทยากรจึงให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะได้ลงมือปฏิบัติจริง

๕.๑.๓ การประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่

เป็นกิจกรรมการติดตามประเมินผลการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่ โดยการสังเกตการเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรมอบรมพัฒนาทักษะของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมทั้ง ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มประชาชนผู้สนใจทั่วไปและกลุ่มเยาวชน การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับจากการกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่ก่อนการอบรมและหลังการอบรม พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยความรู้หลังการเข้ารับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนเข้ารับการอบรม ในรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ทุกด้าน โดยความรู้หลังการเข้ารับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนการเข้ารับการอบรม จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมให้ความสนใจในกิจกรรมอย่างยิ่ง มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้และปฏิบัติสร้างสรรค์ชิ้นงานที่ได้รับมอบหมายอย่างยิ่ง

๕.๒ อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษากระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ๒) เพื่อถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ๓) เพื่อประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

๕.๒.๑ กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่ ที่ผ่านมาชาวชุมชนบ้านบวโกโป่งผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักทั้งที่เป็นเฟอร์นิเจอร์ บานประตู หน้าต่าง ของตกแต่งบ้านและของใช้ ตามแบบที่ถูกค้าออกแบบมาให้หรือผลิตสินค้าตามแบบในท้องตลาด ไม่ได้เป็นผู้ออกแบบเองเพราะขาดทักษะการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ สำหรับผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนปัญหาที่พบอยู่เสมออันคือในเรื่องของการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ การผลิตผลิตภัณฑ์ที่เข้าช้อนกับชุมชนอื่นๆ ปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากการขาดทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์และความคิดสร้างสรรค์ ปัจจัยสำคัญในการจำหน่ายสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจากความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่จะผลิตสินค้าให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายคือทักษะการเรียนรู้ ทักษะการเรียนรู้ด้านกระบวนการออกแบบ การผลิตและการตลาด จะเป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้ผลิตสามารถผลิตสินค้าของตนให้มีจุดขายที่แตกต่างจากสินค้าจากชุมชนอื่นๆ และยังช่วยให้เพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์อีกด้วย ดังนั้นผู้ผลิตต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่มในการพัฒนาต่อยอดจากผลิตภัณฑ์เดิมให้มีความแตกต่างและน่าสนใจสำหรับผู้ซื้อ ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา เป็นความสามารถที่ชาญฉลาดของบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมและถ่ายทอดกันมา เกิดจากทักษะและฝีมือที่ผ่านกระบวนการขัดเกลามายาวนาน ทักษะเหล่านี้เกิดจากพื้นความรู้ที่สืบทอด ปรับปรุง พัฒนาด้วยประสบการณ์ที่สะสมมาเป็นเวลานาน การพัฒนาทักษะการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา จึงเป็นการนำภูมิปัญญามาเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับความสามารถหรือความชำนาญที่ผู้ผลิตมีอยู่ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้นกว่าเดิม มีความแปลกใหม่กว่าเดิม มีความทันสมัยกว่าเดิมแต่ไม่ทิ้งแนวคิดการอนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน **กระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธ** ชุมชนบ้านบวโกโป่งมีปราชญ์ชาวบ้านและผู้มีองค์ความรู้ด้านผลิตภัณฑ์ไม้สักที่เป็นทั้งฆราวาสและพระภิกษุ ถือได้ว่าเป็นชุมชนที่ยึดถือเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องชี้นำแนวทางในการดำเนินชีวิต มีความใกล้ชิดในพระพุทธศาสนา ยึดเอาประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมมาประพฤติปฏิบัติ การประกอบอาชีพของชุมชนจึงนำเอาหลักในพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยว **กระบวนการเรียนรู้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านบวโกโป่ง** กระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ของชุมชนบ้านบวโกโป่งเป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง โดยอาศัยทรัพยากรที่มีในชุมชน กระบวนการเรียนรู้จึงที่เป็นไปเพื่อสนองต่อการแก้ปัญหาและ

สอดคล้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิตของชุมชน จึงกล่าวได้ว่า ชุมชนบ้านบวโกโป่งมีกระบวนการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ทักษะการสร้างสรรค์ชิ้นงานจึงเกิดจากการเรียนรู้ ทดลองลงมือทำ จนเกิดความชำนาญเฉพาะบุคคลเกิดการแบ่งงานหรือการแยกชิ้นส่วนในการผลิตผลิตภัณฑ์ ทำให้ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันชุมชนบ้านบวโกโป่งมีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นแหล่งบ่มเพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานเป็นมรดกทางปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตพนธ์ ชุมเกตุ^{๔๔} ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นควรสื่อให้เห็นถึงผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นดูมีคุณค่า มีมาตรฐาน มีเอกลักษณ์โดดเด่นเน้นเรื่องราว วิธีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านไทยมุสลิม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนแข็งแกร่งขึ้น นำรายได้ให้กับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น สำหรับแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนมุสลิม สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ ๑. การเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่ประกอบด้วยการเรียนรู้ภูมิปัญญา การรวมกลุ่มและการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ๒. กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยพิจารณาถึงทุนของชุมชน การสำรวจตลาด และ ๓. เป็นการจัดการชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง เช่นเดียวกับ กรณีการ สายเทพ พิษญา เพิ่มไทย^{๔๕} ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง โดยมุ่งศึกษาปัญหาและศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์เพื่อค้นหาแนวทางและรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์เพื่อให้ได้มาตรฐานการส่งออก ผลการวิจัยพบว่าปัญหาที่มีความสำคัญคือ ปัจจุบันมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อประดิษฐ์ดอกไม้ส่วนมากเป็นดอกไม้ที่ทำมาจากกระดาษและมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อภายในหมู่บ้านเพื่อนำไปขายต่อ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจะเน้นการที่ประดิษฐ์ดอกไม้เพื่อประดับพวงหรีด เชิงเทียน มีปริมาณผลผลิตที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับคำสั่งซื้อของลูกค้า อีกทั้งยังไม่มีรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างเป็นรูปธรรม แนวทางการพัฒนาศักยภาพของกลุ่ม ๑) ต้องมีการรวมกันเป็นเครือข่ายและจัดพบปะกันเป็นระยะ อาทิ เป็นรายเดือนหรือไตร

^{๔๔} จิตพนธ์ ชุมเกตุ ดร. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๐

^{๔๕} กรณีการ สายเทพ พิษญา เพิ่มไทย. แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่. ฉบับที่ ๒ เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๐.

มาส ๒) ต้องมีการกำหนดมาตรฐานสินค้าและการควบคุมระบบการผลิตให้มีความสม่ำเสมอ และ ๓) ต้องมีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของลูกค้าและเพื่อการส่งออก

๕.๒.๒ กระบวนการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนส้มมาชีพในจังหวัดแพร่ เป็นกิจกรรมการลงมือปฏิบัติในการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนส้มมาชีพ จุดมุ่งหมายการอบรมถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนส้มมาชีพมีจุดมุ่งหมายคือ การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้สักเพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีเอกลักษณ์ของชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการอบรม ๒ กลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มเยาวชนและกลุ่มประชาชนผู้สนใจทั่วไป โดยมีการฝึกปฏิบัติในการถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนส้มมาชีพในจังหวัดแพร่มีขั้นตอนดังนี้ ๑. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไม้สัก เป็นกิจกรรมในการให้ความรู้เรื่องของไม้สัก ธรรมชาติของไม้สัก การแปรรูป การป้องกันและรักษาเนื้อไม้ การอบไม้ จำนวน ๒ ชั่วโมง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้มีความรู้และความเข้าใจถึงลักษณะของไม้สัก ๒. การออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นกิจกรรมที่พัฒนาทักษะด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้สักให้กับผู้เข้ารับการอบรม โดยปราชญ์ชาวบ้านและวิทยากร ได้ใช้วิธีการบรรยายภาคทฤษฎีจำนวน ๒ ชั่วโมง และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกภาคปฏิบัติจำนวน ๔ ชั่วโมง โดยเนื้อหาที่วิทยากรได้บรรยาย มีหัวข้อคือ หลักการออกแบบกระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ และหลักเกณฑ์ด้านการตลาด ฝึกภาคปฏิบัติออกแบบชิ้นงานและลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ๓. การผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก ในหน่วยการพัฒนาทักษะที่ ๓ นี้จะเป็นการพัฒนาทักษะด้านการผลิต โดยวิธีลงมือปฏิบัติ ปราชญ์ชาวบ้านและวิทยากรได้บรรยายแนะนำวัสดุที่ใช้อุปกรณ์ในการผลิต และขั้นตอนในการลงมือผลิตให้กับผู้เข้ารับการอบรม โดยใช้วิธีแยกกลุ่มย่อย และแจกอุปกรณ์ที่จัดเตรียม วิทยากรได้ลงมือสาธิตให้กับผู้เข้ารับการฝึกทักษะได้เรียนรู้จากผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เมื่อวิทยากรได้สาธิตเสร็จแล้วจึงเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการพัฒนาทักษะสอบถาม เมื่อทุกคนเข้าใจ วิทยากรจึงให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาทักษะได้ลงมือปฏิบัติจริง จากการประเมินทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่ได้รับจากการกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนส้มมาชีพในจังหวัดแพร่ก่อนการอบรมและหลังการอบรม พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยความรู้หลังการเข้ารับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนเข้ารับการอบรม ในรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ทุกด้าน โดยความรู้หลังการเข้ารับการอบรมมีระดับความคิดเห็นมากกว่าก่อนการเข้ารับการอบรม จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการ

อบรมให้ความสนใจในกิจกรรมอย่างดียิ่ง มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้และปฏิบัติสร้างสรรค์ชิ้นงานที่ได้รับมอบหมายอย่างดียิ่ง สอดคล้องกับวรรณวีร์ บุญคุ้มและคณะ^{๔๖} ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์แบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในชนบทไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มตามความสนใจและความต้องการของกลุ่มเพื่อทำงานอาชีพด้านหัตถกรรมและเกษตรกรรม เพื่อหารายได้ สร้างความสุขในรูปแบบของงานเกษตรกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การผลิตอาหารและของใช้ที่เพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือนเช่น ผ้าทอ ตะกร้า กระบุง การผลิตของใช้เพื่อการสร้างความสุข เช่น เหยียดโยรยทาน เป็นต้น สำหรับทักษะการเรียนรู้ด้านอาชีพของผู้สูงอายุในชนบทไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีการเรียนรู้งานอาชีพที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นมีการรวมตัวกันสร้างกลุ่มอาชีพในชุมชนของตน และเรียนรู้ด้านอาชีพร่วมกันหรือเรียนรู้จากวิทยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ผู้สูงอายุเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงมากที่สุด รองลงมาเรียนรู้จากการสังเกต จดจำและทดลองทำ เรียนรู้จากวิทยากรหรือผู้รู้ในชุมชน และมีการสืบทอดองค์ความรู้ไปยังรุ่นลูกหลานมีช่องทางการเรียนรู้จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ๒. รูปแบบทักษะการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ด้านอาชีพของผู้สูงอายุในชนบทไทยที่พัฒนาขึ้นคือ รูปแบบพื้นที่แห่งความสุข (SPACE of Happiness Model) ประกอบด้วยองค์ประกอบ ๘ องค์ประกอบ ดังนี้คือ ๑) S : Sustainability หรือความยั่งยืน ๒) P : Participation of Community หรือการมีส่วนร่วมของชุมชน ๓) A : Appropriate Planning หรือความเหมาะสมในกำหนดแผนงาน กิจกรรมการดำเนินงาน ๔) C : Creation หรือการสร้างสรรค์ ๕) E : Efficiency Economy หรือเศรษฐกิจพอเพียง ๖) O : Opportunity หรือการให้โอกาส ๗) F : Friendship หรือสัมพันธภาพที่ดี และ ๘) H : Happiness หรือความสุข และ ๓. แนวทางพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์แบบองค์รวมด้านอาชีพของผู้สูงอายุในชนบทไทยคือ การสร้างผลิตภัณฑ์อาชีพที่หลากหลายเพิ่มขึ้น การสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการออกแบบชิ้นงานสร้างสรรค์ที่สนองความต้องการของลูกค้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นการต่อยอดภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นการเพิ่มการประชาสัมพันธ์และช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การสนับสนุนที่เพิ่มขึ้นจากหน่วยงานภาครัฐ และการจัดทำฐานข้อมูลด้านอาชีพของผู้สูงอายุเพื่อการสืบทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายด้านอาชีพของผู้สูงอายุอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ด้านอาชีพของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน

^{๔๖} วรรณวีร์ บุญคุ้ม และคณะ, การพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์แบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในชนบทไทย : ด้านอาชีพ.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยพบประเด็นที่จะขอเสนอในเชิงนโยบาย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะอาชีพและพัฒนาทักษะการเรียนรู้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าและยกระดับรายได้ชุมชนให้มีความยั่งยืน ดังนี้

๑. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยการประสานเชื่อมความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานการศึกษา เพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรระยะสั้นเปิดสอนให้กับประชาชนที่สนใจ เพื่อยกระดับการมีงานทำ รายได้ครัวเรือนในชุมชนอื่นๆ

๒. องค์กรภาครัฐและเอกชน ควรมีบทบาทในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และการสร้างกลุ่มสัมมาชีพให้กับทุกชุมชน เพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือนของชุมชนให้สูงขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มสัมมาชีพ

๒. ควรศึกษาแนวทางและนโยบายในการส่งเสริมกลุ่มสัมมาชีพชุมชนแบบการมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคเอกชนและกลุ่มสัมมาชีพเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชากร

๓. ควรศึกษาการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายกลุ่มสัมมาชีพผลิตภัณฑ์ไม้สักกับกลุ่มอาชีพอื่นๆ เพื่อการเชื่อมโยงกลไกการตลาด

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาชุมชน, แนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกชุมชนสู่การเป็นผู้ประกอบการชุมชน (Community Entrepreneur : CE). กรุงเทพฯ : บริษัทบีทีเอส เพรส จำกัด, ๒๕๖๐.
- กรรณิการ์ สายเทพ พิษญา เพิ่มไทย. แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่. ฉบับที่ ๒ เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๐.
- กิจทวีสิน วิชัยดิษฐ์และคณะ. แนวทางการพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนในชุมชนตำบลบางสระเก้าอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีเพื่อเพิ่มรายได้ที่ยั่งยืน. คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, ๒๕๖๒.
- กิริติ สุวรรณโน, การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา,มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, พ.ศ. ๒๕๖๒
- จิตพนธ์ ชุมเกตุ ดร. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560
- ธันท์ณัฐ ฉัตรจักร์ตันและคณะ, การพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน, รายงานการวิจัย, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, พ.ศ.๒๕๖๑
- ประเวศ วสี, แนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศ สร้างสมาชิกพเต็มพื้นที่, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ที คิว พี จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐.
- พจนานุกรม ฉบับมติชน Matichon Dictionary of The Thai Language, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน) ๒๕๕๗, หน้า ๘๖๒.
- พุทธทาสภิกขุ ปัญญานันทภิกขุ, มรรคมืองค์ ๘ คุณธรรมของชีวิตที่ดีงาม, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๑๗), หน้า ๑๑๖ ๑๑๗.
- พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทนต์, สัมมาชีพบนทางสายกลางยุคไทยแลนด์ ๔.๐. วารสารครูศาสตร์ปริทรรศน์, ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม, ๒๕๖๐.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ “คำวัด”**, พิมพ์ครั้งที่ ๓,

(กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๑), หน้า ๑๓๓๖.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธศาสนกับการแนะแนว**, หน้า ๕๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรมฉบับปรับขยาย**, หน้า ๗๓๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, หน้า ๑๑๔.

พระศรีคัมภีร์ญาณ และคณะ, **พจนานุกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬา,**

(รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

๒๕๕๗), หน้า ๑๒๙, ดุราลัยเอ็ดด ม.อ. (ไทย) ๑๓/๙๙/๑๐๔

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์และสุวรรณา เรืองกาญจน เศรษฐ์, **ทักษะชีวิต**. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์

ศูนย์สร้างสุขภาพวัยรุ่น. ๒๕๕๓.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร. ๒๕๔๒

วนิดา ขาวมงคล เอกแสงสี, **หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต**, กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

วรรณวีร์ บุญคุ้ม และคณะ, **การพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์แบบองค์รวมสำหรับ**

ผู้สูงอายุในชนบทไทย : ด้านอาชีพ. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ คณะสังคมศาสตร์และ

มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน). ๒๕๖๑.

วศิน อินทสระ, **หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร:

ธรรมดา, ๒๕๕๔), หน้า ๓๐.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์บริษัทธรรมสาร

จำกัด. ๒๕๓๘.

สกล วรเจริญศรี, **การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต**

ของนักเรียนวัยรุ่น. ปริญญาานิพนธ์คุฏฐบัณฑิต กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร

วิโรฒ

สถาบันการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, **คู่มือวิทยากรผู้นำสัมมนาชีพ**, กรุงเทพมหานคร:

๒๕๕๐, หน้า ๑.

สมิทพิล เนตรนิมิต, **มิติสังคมในพระสูตรตันตปิฎก**, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๖๕.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ**

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔, กรุงเทพมหานคร : สำนัก

นายกรัฐมนตรี, ๒๕๖๐.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร. ๒๕๕๑

สำนักงานจังหวัดแพร่, **แผนพัฒนาจังหวัดแพร่ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔**,แพร่ : กลุ่มงานยุทธศาสตร์

และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, ๒๕๖๑

สุดาตวง เรืองรุจิระ. **นโยบายผลิตภัณฑ์และราคา**. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์อัจฉรา ๒๕๓๘

ภาษาอังกฤษ

E. F. Schomacher, *Small is Beautiful*, (London: Vintage, ๑๙๙๓), p.๓๘.

McCarthy, E. J., & Perreault, W. D. *Basic marketing : a global-managerial approach*:

Homewood, Ill. : Irwin, c๑๙๙๓.

Torrance E.P. *Education and the Creative Potential Minneapolis*. New Jersey : The

Lund Press, Inc. ๑๙๖๒.

Wallas, G. *The art of thought*. London : Jonathan Cape. ๑๙๖๖

ออนไลน์

ประเวศ วะสี. **สร้างความร่มเย็นเป็นสุข สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่**. (ออนไลน์) สืบค้นจาก

[https://ref.codi.or.th/๒๐๑๕-๐๘-๐๔-๑๑-๐๑-๕๒/๑๒๘๔๙-๒๐๑๕-๐๖-๑๙-๐๓-๒๔-](https://ref.codi.or.th/๒๐๑๕-๐๘-๐๔-๑๑-๐๑-๕๒/๑๒๘๔๙-๒๐๑๕-๐๖-๑๙-๐๓-๒๔-๑๙)

๑๙. (เข้าถึงข้อมูล ๑๒ กันยายน ๒๕๖๔)

ประเสริฐ ตันสกุล. **ทักษะประกอบตน.๒๕๕๑**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

<http://www.aspacngo.org/unloads/events.jamming/๖ pbf> (๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๔)

มีเดีย ชูมะ Meedian Chumat. **แนวคิดการพัฒนาสินค้า** (Product development concept),

แหล่งที่มา : <https://pattanieconomy.wordpress.com/๒๐๑๙/๑๒/๐๓/แนวคิดการ>

พัฒนาสินค้า-product-developmen (๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๔)

นนทกร ปรีสิงห์, “สั้มมาชีพ”, <สั้มมาชีพ <https://ccnn๐๒.wordpress.com/about/สั้มมาชีพ/>>, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ “การศึกษาเพื่อสั้มมาชีพ”

<<http://www.thaihealth.or.th/Content/๑๖๗๕๕-การศึกษาเพื่อสั้มมาชีพ.html>>, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๕๙). ทิศทางของแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒. [online]. สืบค้นจาก

<http://www.sukhothai.go.th/mainredcross/๗๗.pdf>. [เข้าถึงข้อมูล ๒๓ กันยายน ๒๕๖๔].

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. นโยบายการจัดการศึกษา.

(ออนไลน์) ๒๕๖๔. แหล่งที่มา. <http://www.nfe.go.th/online๒๐๑๕/index.php/about-us/strategic-operations-focus.html> (๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๔)

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

“การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่”

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ..... ปี
 ที่อยู่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 วุฒิมัธยมศึกษา.....ตำแหน่ง.....
 สถานที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....
 อีเมล.....

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์วิถีพุทธของชุมชนสมาชิกในจังหวัดแพร่

๑. ประวัติการทำไม้สักและการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักมีความเป็นมาอย่างไรบ้าง
๒. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้สักมีการเรียนรู้และสั่งสมความรู้จากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างไร
๓. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้สักมีวิธีการสร้างสรรค์ชิ้นงานในประเด็นต่อไปนี้อย่างไรบ้าง
 - ๓.๑ ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์
 - ๓.๒ ด้านการพัฒนา คัดค้น ผลิตภัณฑ์
 - ๓.๓ ด้านกระบวนการถ่ายทอด
๔. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้สักมีการส่งเสริมและมีการถ่ายทอดความรู้หรือไม่ และมีกระบวนการอย่างไร
๕. ปัญหาและอุปสรรคการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้สักตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร มีการแก้ไขหรือไม่
๖. มีหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนใดเข้ามาสนับสนุนมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ หรือไม่ อย่างไร
๗. แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอนาคตควรเป็นอย่างไร

ขอขอบคุณที่เอื้อเพื่อข้อมูลทางวิชาการ

คณะผู้วิจัย

หลักสูตรชุดอบรมระยะสั้นสำหรับประชาชนทั่วไป

การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชน

สัมมาชีพในจังหวัดแพร่

โครงสร้างของหลักสูตรระยะสั้นสำหรับประชาชน

หลักสูตรวิชา การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สัก

จำนวน ๒๐

ชั่วโมง

ความเป็นมาของหลักสูตร

สภาพสังคมปัจจุบันเราได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เช่นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ประชากรมนุษย์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้ไปอย่างรวดเร็ว และไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น มนุษย์จึงประสบปัญหาต่างๆตามมา โดยเฉพาะด้านการดำรงชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากจะมีการประกอบอาชีพเพื่อเป็นการเลี้ยงตัวเองและครอบครัวแล้ว ยังมีสิ่งที่ถือว่าเป็นภาระหนักคืออาหารเพื่อบริโภคประจำวัน จึงจำเป็นต้องหาวิธีที่มนุษย์เราจะต้องสร้างขึ้นหรือหาทดแทนโดยวิธีการต่างๆ เพื่อการอยู่รอด

ผลิตภัณฑ์ไม้สักนอกจากจะถูกสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการสร้างที่อยู่อาศัยและการใช้สอยแล้ว ในปัจจุบันยังปรับปรุงแบบให้ใช้เป็นอุปกรณ์ตกแต่งบ้าน สำนักงาน และผลิตภัณฑ์ของใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย วัสดุที่นำมาผลิตเป็นไม้สักมีมากมายหลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้สัก ซึ่งได้รับความนิยมมาอย่างยาวนาน เฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากไม้สัก จะให้ความรู้สึกที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม มีความทนทานใช้งานได้นานนับร้อยปี เข้ากันได้กับการตกแต่งบ้านทุกแบบทุกสไตล์ โดยมีไม้หลายชนิดที่นิยมนำมาทำเฟอร์นิเจอร์และผลิตภัณฑ์ไม้สัก เช่น ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้แดง ไม้รัง ไม้ตะเคียน ไม้ตะแบก ไม้ซีก ไม้มะค่า ไม้ประดู่ และไม้อย่าง เป็นต้น

จังหวัดแพร่เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงผลิตภัณฑ์ไม้สักและเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากผู้ผลิตในจังหวัดแพร่ ยังขาดทักษะและเทคนิคในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักที่ตอบสนองลูกค้า แล้วนำมาทำการเพิ่มมูลค่าหรือพัฒนารูปแบบเพื่อตอบสนองลูกค้าให้ได้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักในจังหวัดแพร่เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องในลักษณะของการพัฒนาแบบบูรณาการตั้งแต่ต้นน้ำ คือผู้ผลิตไม้สัก ไปจนถึงปลายน้ำคือผลิตภัณฑ์ไม้สัก จึงจำเป็นต้องมีการจัด

การศึกษา การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชน
สัมมาชีพใน จังหวัดแพร่ เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาหลักสูตรไม้สัก เกี่ยวกับการจัดการหลักสูตรอาชีพ
ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาอาชีพให้กลุ่มเป้าหมายและประชาชน เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีรายได้
และประกอบอาชีพที่ยั่งยืน มีความสามารถในการแข่งขันเชิงธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งเป็นการ
เสริมสร้างความรู้ความสามารถให้ผู้ประกอบการไม้สักในระดับท้องถิ่น

หลักการ

๑. เป็นหลักสูตรชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีศักยภาพเฉพาะด้าน ออกไปประกอบอาชีพ
ได้ตรงตามความต้องการของตลาด และสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
๒. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสส่งพัฒนาคนไทยให้ได้รับการศึกษาอาชีพการมีงานทำอย่างมี
คุณภาพทั่วถึงและเท่าเทียม และสามารถสร้างอาชีพที่มั่นคง
๓. เป็นหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชน
๔. เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประกอบ
สัมมาชีพให้เกิดรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

จุดมุ่งหมาย

๑. เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้สักเพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. เพื่อพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน
๓. เพื่อให้สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์และชิ้นงานต่างๆ ได้
๔. เพื่อพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย

ประชาชนและผู้สนใจในผลิตภัณฑ์ไม้สัก

ระยะเวลา

ระยะเวลาการฝึกอบรม จำนวน 20 ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตร

หน่วยที่	ชื่อเรื่อง	ชั่วโมงทฤษฎี	ชั่วโมงปฏิบัติ
๑	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวไม้สัก -ธรรมชาติของไม้สักของเนื้อไม้ -การแปรรูป การป้องกันและรักษาเนื้อไม้ -การอบไม้	๒	
๒	การออกแบบผลิตภัณฑ์ -หลักการออกแบบ -กระบวนการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ -หลักเกณฑ์ด้านการออกแบบ -หลักเกณฑ์ด้านการการตลาด	๒	๔
๓	การผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก -วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์พานแว่นฟ้า -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์บุษบก	๑	๑๑

สื่อ วัสดุอุปกรณ์

- เอกสารประกอบการอบรม
- เครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิต

วัดผล ประเมินผล

- สังเกตทักษะการปฏิบัติกิจกรรม
- ตรวจชิ้นงาน
- ประเมินองค์ความรู้
ก่อนเรียนและหลังเรียน

ชุดกิจกรรม

แผนการ สอน	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์	กิจกรรม	ประเมินผล	ชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๑	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไม้ สัก -ธรรมชาติของไม้สักของ เนื้อไม้ -การแปรรูป การป้องกัน และรักษาเนื้อไม้ -การอบไม้	๑.อธิบายลักษณะไม้สักได้ ๒.อธิบายลักษณะของเนื้อ ไม้สักได้ ๓.บอกประเภทของไม้สัก ได้	บรรยาย	ซักถาม	๒	
๒	การออกแบบผลิตภัณฑ์ -หลักการออกแบบ -กระบวนการออกแบบ และความคิดสร้างสรรค์ -หลักเกณฑ์ด้านการ ออกแบบ -หลักเกณฑ์ด้านการ การตลาด	๑.อธิบายการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ได้ ๒.อธิบายหลักเกณฑ์การ ออกแบบได้ ๓.บอกหลักเกณฑ์การ ออกแบบได้	บรรยาย ดูตัวอย่าง ผลิตภัณฑ์ ออกแบบ	การซักถาม ชิ้นงาน	๒	๔
๓	การผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก -วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์พานแว่นฟ้า -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์บุษบก	๑.บอกวัสดุ อุปกรณ์ในการ ผลิตได้ ๒.อธิบายขั้นตอนการผลิต ได้	อธิบาย แบ่งกลุ่มลงมือ ผลิต ผลิตภัณฑ์ -สาธิตและลง มือฝึกปฏิบัติ ผลิต ผลิตภัณฑ์ พานแว่นฟ้า และบุษบก	ชิ้นงาน	๑	๑๑
	รวม				๕	๑๕

หลักสูตรชุดอบรมระยะสั้นสำหรับนักเรียน

การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชน
สัมมาชีพในจังหวัดแพร่

โครงสร้างของหลักสูตรระยะสั้นสำหรับนักเรียน

หลักสูตรชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่ไม่ลึก

จำนวน ๒๐ ชั่วโมง

หลักการ

๑. เป็นหลักสูตรชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคนให้มีศักยภาพเฉพาะด้าน ออกไปประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาด และสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
๒. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสส่งเสริมพัฒนาคนไทยให้ได้รับการศึกษาอาชีพการมีงานทำอย่างมีคุณภาพทั่วถึงและเท่าเทียม และสามารถสร้างอาชีพที่มั่นคง
๓. เป็นหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชน
๔. เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประกอบสัมมาชีพให้เกิดรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

จุดมุ่งหมาย

๑. เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชน
๒. เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์
๓. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
๔. ฝึกการทำงานกระบวนการกลุ่ม
๕. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เป้าหมาย

นักเรียนหรือผู้ที่สนใจ

ระยะเวลา

ระยะเวลาการฝึกอบรม จำนวน ๒๐ ชั่วโมง

ขอบข่ายเนื้อหา

ขอขยายเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณท์สร้างสรรค์ไม้สัก กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียน ผู้วิจัยได้จัดองค์ความรู้และประสบการณ์ให้กับนักเรียนได้เรียนรู้และมีเจตคติที่ดีในการทำงาน โดยได้ปฏิบัติจริง เพื่อเป็นพื้นฐานในเพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพ เพื่อเกิดความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง เป็นพื้นฐานในการพัฒนางาน พัฒนาอาชีพ พัฒนาสังคม โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

มีความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติชุมชน พื้นฐานไม้สัก การออกแบบชิ้นงาน การประดิษฐ์ของที่ใช้จากไม้หรือเศษไม้สัก

โครงสร้างหลักสูตร

หน่วยที่	ชื่อเรื่อง	ชั่วโมงทฤษฎี	ชั่วโมงปฏิบัติ
๑	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับชุมชน -ลักษณะทางภูมิศาสตร์	๒	
๒	การออกแบบผลิตภัณท์ -หลักการออกแบบ -หลักเกณฑ์ด้านการออกแบบ -หลักเกณฑ์ด้านการผลิต -กระบวนการออกแบบและ พัฒนาผลิตภัณท์ -หลักเกณฑ์ด้านการตลาด	๑	๗
๓	การปฏิบัติผลิตภัณท์ สร้างสรรค์ไม้สัก -เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ -ขั้นปฏิบัติ -ประโยชน์ของชิ้นงาน	๑	๙

แนวการจัดการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

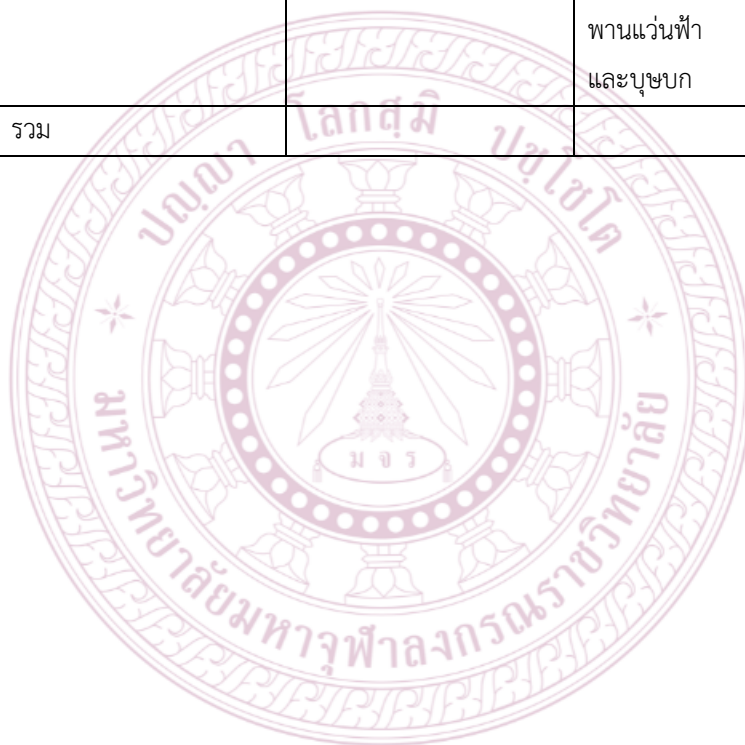
- ๑.ใบงาน
- ๒.ใบความรู้
- ๓.วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต
- ๔.รูปภาพ

การวัดผลประเมินผล

- ๑.สังเกต
 - การซักถามและการตอบคำถาม
 - ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม
- ๒.ตรวจผลงาน
 - ตรวจชิ้นงาน
- ๓.ประเมินองค์ความรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียน

แผนการ สอน	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์	กิจกรรม	ประเมินผล	ชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๑	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไม้ สัก -ธรรมชาติของไม้สักของ เนื้อไม้ -การแปรรูป การป้องกัน และรักษาเนื้อไม้ -การอบไม้	๑.อธิบายลักษณะไม้สักได้ ๒.อธิบายลักษณะของเนื้อ ไม้สักได้ ๓.บอกประเภทของไม้สัก ได้	บรรยาย	ซักถาม	๒	
๒	การออกแบบผลิตภัณฑ์ -หลักการออกแบบ -กระบวนการออกแบบ และความคิดสร้างสรรค์ -หลักเกณฑ์ด้านการ ออกแบบ	๑.อธิบายการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ได้ ๒.อธิบายหลักเกณฑ์การ ออกแบบได้ ๓.บอกหลักเกณฑ์การ ออกแบบได้	บรรยาย ดูตัวอย่าง ผลิตภัณฑ์ ออกแบบ	การซักถาม ชิ้นงาน	๒	๔

	-หลักเกณฑ์ด้านการ การตลาด					
๓	การผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก -วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์พานแว่นฟ้า -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์บุษบก	๑.บอแก้วสตุ อุปกรณ์ในการ ผลิตได้ ๒.อธิบายขั้นตอนการผลิต ได้	อธิบาย แบ่งกลุ่มลงมือ ผลิต ผลิตภัณฑ์ -สาธิตและลง มือฝึกปฏิบัติ ผลิต ผลิตภัณฑ์ พานแว่นฟ้า และบุษบก	ชิ้นงาน	๑	๑๑
	รวม	โลกสุมิ			๕	๑๕

ให้ทำเครื่องหมาย / ในระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเห็นของท่าน

๑. เพศ () ชาย () หญิง
๒. อายุ () ต่ำกว่า ๒๐ ปี () ๒๐ - ๔๐ ปี
- () ๔๑ - ๖๐ ปี () มากกว่า ๖๐ ปี

เป็นแบบมาตรฐานประมาณค่าให้ทำเครื่องหมาย / ในระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเห็นของท่าน

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านการผลิต					
๑	มีความรู้และความเข้าใจในการเลือกวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักได้อย่างเหมาะสม					
๒	มีความรู้และความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ได้ถูกต้องและปลอดภัย					
๓	มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการฉลุวดลายได้อย่างถูกต้อง					
๔	มีความรู้และความเข้าใจในขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้สักได้อย่างถูกต้อง					
๕	มีความรู้และความเข้าใจในเครื่อง/อุปกรณ์ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา					
ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

	ด้านการออกแบบลวดลาย					
๖	มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการออกแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
๗	มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ) จากไม้สักที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
๘	มีความสามารถในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ) ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
๙	มีความสามารถในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ) ผลิตภัณฑ์ไม้สักให้มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ใหม่ๆ					
	ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์					
๑๐	มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการสร้างสรรค์และปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ					
๑๑	มีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ หรือพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและตรงกับความต้องการของตลาด					
๑๒	มีความสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
	ด้านการนำความรู้ไปใช้และการถ่ายทอด					
๑๓	สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการผลิต การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถีพุทธ					
๑๔	สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน					
๑๕	สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่บุคคลอื่น ที่สนใจ					
๑๖	สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่ายการผลิต					
๑๗	สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอบคุณที่ตอบแบบประเมิน
คณะผู้วิจัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นตรวจสอบรายการ (Check List)

๑. เพศ () ชาย () หญิง

๒. อายุ () ต่ำกว่า ๒๐ ปี () ๒๐ - ๔๐ ปี

 () ๔๑ - ๖๐ ปี () มากกว่า ๖๐ ปี

เป็นแบบมาตรฐานประมาณค่าให้ทำเครื่องหมาย / ในระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเห็นของท่าน

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านการผลิต					
๑	มีความรู้และความเข้าใจในการเลือกวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักได้อย่างเหมาะสม					
๒	มีความรู้และความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ได้ถูกต้องและปลอดภัย					
๓	มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการฉลุลดลายได้อย่างถูกต้อง					
๔	มีความรู้และความเข้าใจในขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้สักได้อย่างถูกต้อง					
๕	มีความรู้และความเข้าใจในเครื่อง/อุปกรณ์ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านการออกแบบลวดลาย					
๖	มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการออกแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
๗	มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ) จากไม้สักที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
๘	มีความสามารถในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ) ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
๙	มีความสามารถในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ) ผลิตภัณฑ์ไม้สักให้มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ใหม่ๆ					
	ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์					
๑๐	มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการสร้างสรรค์และปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ					
๑๑	มีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆหรือพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและตรงกับความต้องการของตลาด					
๑๒	มีความสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
	ด้านการนำความรู้ไปใช้และการถ่ายทอด					
๑๓	สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการผลิต การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถีพุทธ					
๑๔	สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน					
๑๕	สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่บุคคลอื่น ที่สนใจ					
๑๖	สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่ายการผลิต					
๑๗	สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

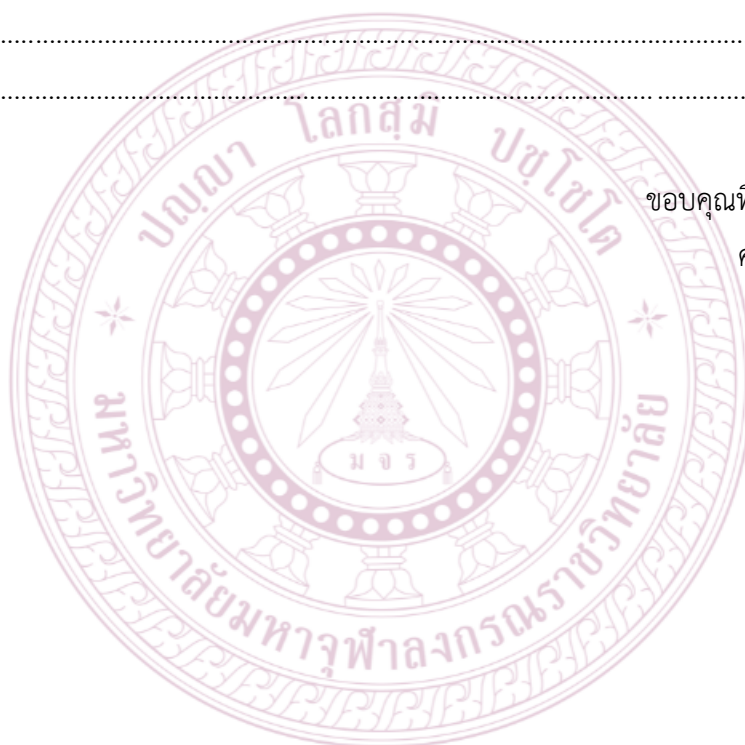
.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณที่ตอบแบบประเมิน
คณะผู้วิจัย

ภาคผนวก ข

ที่ อว ๘๐๔๓.๔.๓(๗)/๐๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๑๑๑ หมู่ ๕ ตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๘๑๑๐๐

โทรศัพท์ ๐-๕๔๖๔-๖๔๘๘ โทรสาร ต่อ ๘๐๔

www.Mcaphrae.com E-mail : mcaphrae111@gmail.com

๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตประชาสัมพันธ์ข้อมูล

เรียน ท่านบรรจบ จินดาชาติ ท่านนันทาบุณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ ๑ ชุด

ด้วยแผนงานโครงการวิจัย Learning Center : องค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ ในจังหวัดแพร่ โครงการย่อยที่ ๓ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนของท่าน ตามความทราบแล้วนั้น

บัดนี้ทางโครงการย่อยที่ ๓ จะได้ดำเนินการจัดอบรมพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ณ วัดบ้านบวโกโป่ง ในวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ เวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐ น เป็นต้นไป ในการนี้จึงขอเมตตาท่าน ท่านบรรจบ จินดาชาติ ได้ประสานและแจ้งให้ผู้เข้ารับการอบรมมาเข้าร่วมอบรมตามวันเวลาที่กำหนดไว้ ทั้งภาคประชาชนและนักเรียนหรือเยาวชน และขอเมตตาท่านท่านนันทาบุณได้เป็นประธานในการเปิดโครงการอบรมในครั้งนี้ด้วย ตามกำหนดการที่แนบมาพร้อมนี้โดยมี อาจารย์บุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร เบอร์โทร ๐๘๘-๒๕๔๙๔๕๓ E-mail punyavee_999@hotmail.com เป็นผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่ออนุญาตและดำเนินการต่อไป

ด้วยความเคารพอย่างสูง

(ดร.บุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ที่ อว ๘๐๔๓.๔.๓(๗)/๐๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๑๑๑ หมู่ ๕ ตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๕๔๖๕-๖๕๔๕ โทรสาร ต่อ ๕๐๘

www.Mcuphrae.com E-mail : mcuphrae111@gmail.com

๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตนักเรียนเข้าร่วมอบรม

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบวโกโป่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ ๑ ชุด

ด้วยแผนงานโครงการวิจัย Learning Center : องค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ ในจังหวัดแพร่ โครงการย่อยที่ ๓ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนของท่าน ตามความทราบแล้วนั้น

บัดนี้ทางโครงการย่อยที่ ๓ จะได้ดำเนินการจัดอบรมพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ณ วัดบ้านบวโกโป่ง ในวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ เวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐ น เป็นต้นไป ในการนี้จึงขอเมตตาท่านผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบวโกโป่ง ได้คัดเลือกนักเรียน จำนวน ๑๕ คน และแจ้งให้ผู้เข้ารับการอบรมมาเข้าร่วมอบรมตามวันเวลาที่กำหนดไว้ และขอเชิญท่านผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบวโกโป่งได้ร่วมเป็นเกียรติในการเปิดโครงการอบรมในครั้งนี้ด้วย ตามกำหนดการที่แนบมาพร้อมนี้โดยมี อาจารย์ปัญญาวีร์ มงคลพิพัฒน์พร เบอร์โทร ๐๘๘-๒๕๔๙๕๕๓ E-mail punyavee.mong@mcu.ac.th เป็นผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่ออนุเคราะห์และดำเนินการต่อไป

ด้วยความเคารพอย่างสูง

(ดร.ปัญญาวีร์ มงคลพิพัฒน์พร)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ที่ อว ๘๐๔๓.๔.๓(๗)/๐๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๑๑๑ หมู่ ๕ ตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๕๔๖๕-๖๕๐๔๕ โทรสาร ต่อ ๕๐๐๔

www.Mcphrae.com E-mail : mcuphrai111@gmail.com

๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุเคราะห์เป็นวิทยากร

เรียน อาจารย์ปฏิพล พรินทรากุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ ๑ ชุด

ด้วยแผนงานโครงการวิจัย Learning Center : องค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ ในจังหวัดแพร่ โครงการย่อยที่ ๓ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนของท่าน ตามความทราบแล้วนั้น

บัดนี้ทางโครงการย่อยที่ ๓ จะได้ดำเนินการจัดอบรมพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ณ วัดบ้านบวโกโป่ง ในวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ เวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐ น เป็นต้นไป ในการนี้จึงขอเมตตาท่านอาจารย์ปฏิพล พรินทรากุล ได้เป็นวิทยากรอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่ ตามกำหนดการที่แนบมาพร้อมนี้โดยมี อาจารย์บุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร เบอร์โทร ๐๘๘-๒๕๔๔๕๕๓ E-mail punyavee.mong@mcu.ac.th เป็นผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่ออนุเคราะห์และดำเนินการต่อไป

ด้วยความเคารพอย่างสูง

(ดร.บุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ภาคผนวก ง

ตารางแสดงผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย (Output/Outcome/Impact)

ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ	รายละเอียดของผลผลิต	จำนวน นับ	รวม	หน่วย นับ	ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ	ผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับ
๑. องค์ความรู้ใหม่	องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่	๑	๑	เรื่อง	กลุ่มสมาชิกในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาทักษะกลุ่มสมาชิกอื่นและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักในรูปแบบใหม่ๆต่อไป	กลุ่มสมาชิกในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ฐานข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่
๒.ผลิตภัณฑ์	ได้ผลิตภัณฑ์ไม้สักที่เป็นต้นแบบ สำหรับใช้ประกอบในงานพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและงานทั่วไป	๓	๓	รูปแบบ	ชุมชนได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธและมีผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่สามารถนำไปขยายต่อยอดเพื่อการผลิตสู่ตลาดสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ครัวเรือนของชุมชนให้สูงขึ้น	กลุ่มชุมชนสัมพันธ์สามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืนทำให้เกิดการเสริมสร้างชุมชนสัมพันธ์ให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้นำไปสู่การยกระดับรายได้สู่เศรษฐกิจชุมชน

ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

๑. ชื่อ นายบุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร

Mr. Punyavee Mongkonpiputporn

๒. เลขรหัสประจำตัวนักวิจัย ๓๑๙๘๔๕

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำสาขาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต

แพร่

๔. ประวัติการศึกษา

- พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ) สาขาวิชา สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ (พ.ศ. ๒๕๔๙)

- ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม) สาขาวิชา การสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.๒๕๕๓)

- ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษา (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.

๒๕๖๕)

๕. ประสบการณ์ทางวิชาการ / งานเอกสารตำรา

- เอกสารประกอบการสอน วิชา การสอนสังคมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, พ.ศ. ๒๕๖๐

- เอกสารประกอบการสอน วิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, พ.ศ. ๒๕๖๒

- งานเรียบเรียง สื่อและนวัตกรรมการสอนสังคมศึกษา, โรงพิมพ์เมืองแพร่การพิมพ์.

๒๕๖๐, ISBN 978-616-485-259-4

๖. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ

- ๑) ชื่อเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารายวิชาการผลิตสื่อการสอนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ (STAD) พ.ศ. ๒๕๕๘
สถานภาพในการทำวิจัย หัวหน้าโครงการ
๒. ชื่อเรื่อง “วิสาหกิจเครื่องจักสานจังหวัดแพร่: องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” พ.ศ. ๒๕๖๐
สถานภาพในการทำวิจัย ผู้ร่วมวิจัย
๓. ชื่อเรื่อง “สุขภาวะพระสงฆ์: การพัฒนารูปแบบสุขภาวะตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของจังหวัดลำปาง” พ.ศ. ๒๖๖๑
สถานภาพในการทำวิจัย ผู้ร่วมวิจัย
๔. ชื่อเรื่อง “การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปะเชิงสร้างสรรค์ผ้าทอของเยาวชนและผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดล้านนา” พ.ศ. ๒๕๖๓
สถานภาพในการทำวิจัย ผู้ร่วมวิจัย

๗. บทความวิชาการ / บทความวิจัย

- ๑.ชลธิชา จิรภักพงศ์,ฉวีวรรณ สุวรรณภา, ปุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พรและพัฒน์นรี อัฐวงศ์.
“วิสาหกิจจักสานจังหวัดแพร่ : องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” วารสารการจัดการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (WMS Journal of Management Walailak University) Vol.8 No.3 (Jul – Sep 2019) : 63 – 74 (TCI กลุ่มที่ ๑)
๒. ฉัตรธิดา หยุคง ปุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร. “ความสัมพันธ์ระบบการศึกษากับการพัฒนา

พัฒนา

พลเมืองดี” วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตแพร่ (Journal of Graduate Studies Review

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Phrae Campus) ปีที่

๕ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๓๒๗ – ๓๔๙ (TCI กลุ่มที่ ๒)

๓. ชลธิชา จิรภัคพงศ์, ณวิวรรณ สุวรรณภา, ปุญญวีร์ มงคลพิพัฒน์พร และ พัฒน์นรี อัฐวงศ์.

“สุขภาวะพระสงฆ์ : การพัฒนารูปแบบสุขภาวะตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของจังหวัดลำปาง” วารสารวิชาการ

Veridina E – Journal, Silpakorn University ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๖

(พฤศจิกายน - ธันวาคม) : ๑๒๒๗ - ๑๒๔๗ (TCI กลุ่มที่ ๑)

๒. ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) นายปัญญา สุนันตา
(ภาษาอังกฤษ) PANYA SUNANTA
๒. รหัสประจำตัว -
๓. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์แพร่
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
๔. ประวัติการศึกษา
 ๑. พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) การสอนภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๒. Master of Arts (M.A.) Linguistics
Banaras Hindu University, India
 ๓. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) รัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชา

- การใช้งานคอมพิวเตอร์ โปรแกรม MS word

๖. ผลงานวิชาการ

- หนังสือ หลักภาษาอังกฤษ, แพร่: เลิศไพศาลการพิมพ์, ๒๕๖๐.

- เอกสารประกอบการสอน วิชา การเขียนภาษาอังกฤษ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, ๒๕๕๘

๓. ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) นางสาวเคมีกา วรธิ์วุฒิกุล
(ภาษาอังกฤษ) Ph.D. Khemika Varitwuttikul

๒. รหัสประจำตัว -

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์แพร่
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๔. ประวัติการศึกษา

๑. ศิลปศาสตรบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
๒. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต การพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
๓. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต พัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยนเรศวร

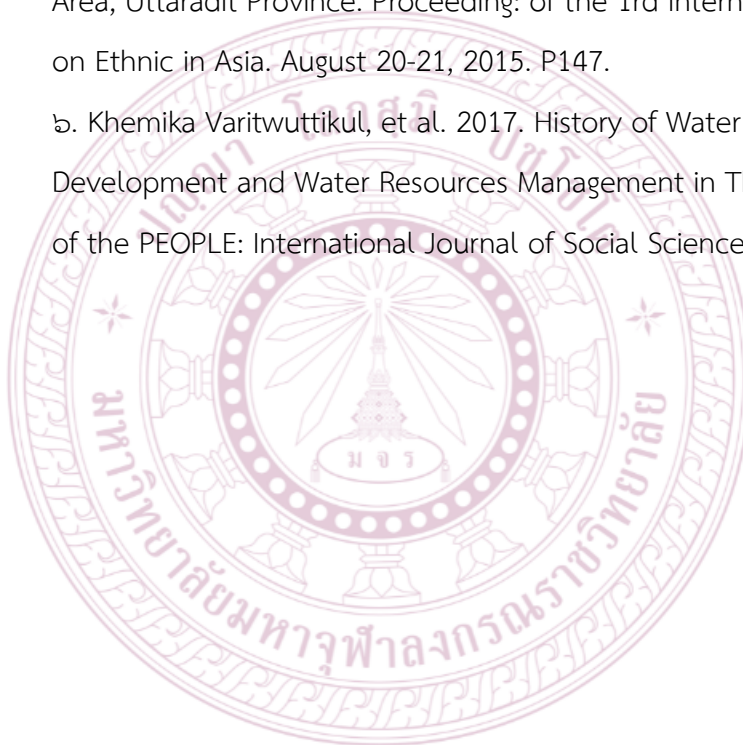
๕. บทความวิชาการ / บทความวิจัย

- ๑.เคมีกา วรธิ์วุฒิกุล และรัตเกล้า เปรมประสิทธิ์. 2558. การเปลี่ยนแปลงภูมิสังคม
ของชุมชนชายแดนด่านภูมิจังหวัดอุดรดิตถ์. เรื่องเต็ม การสัมมนาเครือข่ายนักศึกษา
ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ครั้งที่ 15 ระหว่างวันที่ 28-29
พฤษภาคม 2558 ณ มหาวิทยาลัยทักษิณ. หน้า 171-189
- ๒.ปณิธิ บุญสา ดวงพร เพิ่มสุวรรณ และเคมีกา วรธิ์วุฒิกุล. วิถีวิทยาการบริหาร
งานวิจัยท้องถิ่นที่เหมาะสมต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการที่ดินและทรัพยากรของ
ชุมชนในภูมินิเวศวัฒนธรรมภาคเหนือ.
๓. เคมีกา วรธิ์วุฒิกุล รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ นพรัตน์ รัตนประทุม และ ศุภสิทธิ์ ต๊ะ
นา. การเปรียบเทียบการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนจำแนกตามพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน.
วารสารพัฒนาสังคม ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 (เดือนเมษายน 2563)

๔. เขมิกา วรธีวุฒิกุล ภัทรพล อันเอี่ยม วิชาภรณ์ คุณาจันทร์ ชูติภา มาตี นพรัตน์
รัตนประทุม. ปัญหา และความต้องการของชุมชนในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่ม
น้ำยม. วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปี
ที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2564)

๕. Khemika Varitwuttikul & Rudklaw Pampasit. 2015. Reterritorialization
and the Transformation of a Community's Way of Life at Phu Doo Border
Area, Uttaradit Province. Proceeding: of the 1rd International Conference
on Ethnic in Asia. August 20-21, 2015. P147.

๖. Khemika Varitwuttikul, et al. 2017. History of Water Resources
Development and Water Resources Management in Thailand. Proceeding:
of the PEOPLE: International Journal of Social Sciences, 3(2), P1540-1557.

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาชุมชน, แนวทางการพัฒนากลุ่มสมาชิกชุมชนสู่การเป็นผู้ประกอบการชุมชน (Community Entrepreneur : CE). กรุงเทพฯ : บริษัทบีทีเอส เพรส จำกัด, ๒๕๖๐.
- กรรณิการ์ สายเทพ พิษญา เพิ่มไทย. แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่. ฉบับที่ ๒ เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๐.
- กิจทวีสิน วิชัยดิษฐ์และคณะ. แนวทางการพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนในชุมชนตำบลบางสระเก้าอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีเพื่อเพิ่มรายได้ที่ยั่งยืน. คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, ๒๕๖๒.
- กิริติ สุวรรณโน, การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา,มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, พ.ศ. ๒๕๖๒
- จิตพนธ์ ชุมเกตุ ดร. การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560
- ธันท์ณัฐ ฉัตรจักร์ตันและคณะ, การพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน, รายงานการวิจัย, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, พ.ศ.๒๕๖๑
- ประเวศ วสี, แนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศ สร้างสมาชิกพเต็มพื้นที่, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ที คิว พี จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐.
- พจนานุกรม ฉบับมติชน Matichon Dictionary of The Thai Language, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน) ๒๕๕๗, หน้า ๘๖๒.
- พุทธทาสภิกขุ ปัญญานันทภิกขุ, มรรคมืองค์ ๘ คุณธรรมของชีวิตที่ดีงาม, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๑๗), หน้า ๑๑๖ ๑๑๗.
- พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทนต์, สัมมาชีพบนทางสายกลางยุคไทยแลนด์ ๔.๐. วารสารครูศาสตร์ปริทรรศน์, ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม, ๒๕๖๐.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ “คำวัด”**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๕๑), หน้า ๑๓๓๖.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธศาสนกับการแนะแนว**, หน้า ๕๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรมฉบับปรับขยาย**, หน้า ๗๓๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, หน้า ๑๑๔.

พระศรีคัมภีร์ญาณ และคณะ, **พจนานุกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, (รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๑๒๙, ดุราลัยเอ็ดด ม.อ. (ไทย) ๑๓/๙๙/๑๐๔

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์และสุวรรณา เรืองกาญจน เศรษฐ์, **ทักษะชีวิต**. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ ศูนย์สร้างสุขภาพวัยรุ่น. ๒๕๕๓.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร. ๒๕๔๒

วนิดา ขาวมงคล เอกแสงสี, **หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต**, กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

วรรณวีร์ บุญคุ้ม และคณะ, **การพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์แบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในชนบทไทย : ด้านอาชีพ**. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน). ๒๕๖๑.

วศิน อินทสระ, **หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมดา, ๒๕๕๔), หน้า ๓๐.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์บริษัทธรรมสาร จำกัด. ๒๕๓๘.

สกล วรเจริญศรี, **การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น**. ปริญญานิพนธ์คุุณบัณฑิต กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สถาบันการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, **คู่มือวิทยากรผู้นำสัมมนาชีพ**, กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๐, หน้า ๑.

สมิทพิล เนตรนิมิต, **มิตสังคมในพระสูตรตันตปิฎก**, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐๕.

วิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๖๕.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ**

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔, กรุงเทพมหานคร : สำนัก

นายกรัฐมนตรี, ๒๕๖๐.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร. ๒๕๕๑

สำนักงานจังหวัดแพร่, **แผนพัฒนาจังหวัดแพร่ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔**,แพร่ : กลุ่มงานยุทธศาสตร์

และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, ๒๕๖๑

สุดาตวง เรืองรุจิระ. **นโยบายผลิตภัณฑ์และราคา**. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์อัจฉรา ๒๕๓๘

ภาษาอังกฤษ

E. F. Schomacher, *Small is Beautiful*, (London: Vintage, ๑๙๙๓), p.๓๘.

McCarthy, E. J., & Perreault, W. D. *Basic marketing : a global-managerial approach*:

Homewood, Ill. : Irwin, c๑๙๙๓.

Torrance E.P. *Education and the Creative Potential Minneapolis*. New Jersey : The

Lund Press, Inc. ๑๙๖๒.

Wallas, G. *The art of thought*. London : Jonathan Cape. ๑๙๖๖

ออนไลน์

ประเวศ วะสี. **สร้างความร่มเย็นเป็นสุข สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่**. (ออนไลน์) สืบค้นจาก

[https://ref.codi.or.th/๒๐๑๕-๐๘-๐๔-๑๑-๐๑-๕๒/๑๒๘๔๙-๒๐๑๕-๐๖-๑๙-๐๓-๒๔-](https://ref.codi.or.th/๒๐๑๕-๐๘-๐๔-๑๑-๐๑-๕๒/๑๒๘๔๙-๒๐๑๕-๐๖-๑๙-๐๓-๒๔-๑๙)

๑๙. (เข้าถึงข้อมูล ๑๒ กันยายน ๒๕๖๔)

ประเสริฐ ตันสกุล. **ทักษะประกอบตน.๒๕๕๑**. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

<http://www.aspacngo.org/unloads/events.jamming/๖ pbf> (๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๔)

มีเดีย ชุมมะ Meedian Chumat. **แนวคิดการพัฒนาสินค้า** (Product development concept),

แหล่งที่มา : <https://pattanieconomy.wordpress.com/๒๐๑๙/๑๒/๐๓/แนวคิดการ>

พัฒนาสินค้า-product-developmen (๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๔)

นนทกร ปรีสิงห์, “สัมมาชีพ”, <สัมมาชีพ <https://ccnn๐๒.wordpress.com/about/สัมมาชีพ/>>, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ “การศึกษาเพื่อสัมมาชีพ”

<<http://www.thaihealth.or.th/Content/๑๖๗๕๕-การศึกษาเพื่อสัมมาชีพ.html>>, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๕๙). ทิศทางของแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒. [online]. สืบค้นจาก

<http://www.sukhothai.go.th/mainredcross/๗.pdf>. [เข้าถึงข้อมูล ๒๓ กันยายน ๒๕๖๔].

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. นโยบายการจัดการศึกษา.

(ออนไลน์) ๒๕๖๔. แหล่งที่มา. <http://www.nfe.go.th/online๒๐๑๙/index.php/about-us/strategic-operations-focus.html> (๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๔)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

“การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่”

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ..... ปี
 ที่อยู่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 วุฒิมัธยมศึกษา.....ตำแหน่ง.....
 สถานที่ทำงาน.....โทรศัพท์มือถือ.....
 อีเมล.....

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์วิถีพุทธของชุมชนสัมมาชีพในจังหวัดแพร่

๑. ประวัติการทำไม้สักและการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้สักมีความเป็นมาอย่างไรบ้าง
๒. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้สักมีการเรียนรู้และสั่งสมความรู้จากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างไร
๓. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้สักมีวิธีการสร้างสรรค์ชิ้นงานในประเด็นต่อไปนี้อย่างไรบ้าง
 - ๓.๑ ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์
 - ๓.๒ ด้านการพัฒนา คัดค้น ผลิตภัณฑ์
 - ๓.๓ ด้านกระบวนการถ่ายทอด
๔. การผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้สักมีการส่งเสริมและมีการถ่ายทอดความรู้หรือไม่ และมีกระบวนการอย่างไร
๕. ปัญหาและอุปสรรคการผลิตผลิตภัณฑ์จากไม้สักตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร มีการแก้ไขหรือไม่
๖. มีหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนใดเข้ามาสนับสนุนมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ หรือไม่ อย่างไร
๗. แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอนาคตควรเป็นอย่างไร

ขอขอบคุณที่เอื้อเพื่อข้อมูลทางวิชาการ

คณะผู้วิจัย

หลักสูตรชุดอบรมระยะสั้นสำหรับประชาชนทั่วไป

การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชน

สัมมาชีพในจังหวัดแพร่

โครงสร้างของหลักสูตรระยะสั้นสำหรับประชาชน

หลักสูตรวิชา การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สัก

จำนวน ๒๐

ชั่วโมง

ความเป็นมาของหลักสูตร

สภาพสังคมปัจจุบันเราได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เช่นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ประชากรมนุษย์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้ไปอย่างรวดเร็ว และไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น มนุษย์จึงประสบปัญหาต่างๆตามมา โดยเฉพาะด้านการดำรงชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากจะมีการประกอบอาชีพเพื่อเป็นการเลี้ยงตัวเองและครอบครัวแล้ว ยังมีสิ่งที่ถือว่าเป็นภาระหนักคืออาหารเพื่อบริโภคประจำวัน จึงจำเป็นต้องหาวิธีที่มนุษย์เราจะต้องสร้างขึ้นหรือหาทดแทนโดยวิธีการต่างๆ เพื่อการอยู่รอด

ผลิตภัณฑ์ไม้สักนอกจากจะถูกสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการสร้างที่อยู่อาศัยและการใช้สอยแล้ว ในปัจจุบันยังปรับปรุงแบบให้ใช้เป็นอุปกรณ์ตกแต่งบ้าน สำนักงาน และผลิตภัณฑ์ของใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย วัสดุที่นำมาผลิตเป็นไม้สักมีมากมายหลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม้สัก ซึ่งได้รับความนิยมมาอย่างยาวนาน เฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากไม้สัก จะให้ความรู้สึกที่เป็นธรรมชาติ สวยงาม มีความทนทานใช้งานได้นานนับร้อยปี เข้ากันได้กับการตกแต่งบ้านทุกแบบทุกสไตล์ โดยมีไม้หลายชนิดที่นิยมนำมาทำเฟอร์นิเจอร์และผลิตภัณฑ์ไม้สัก เช่น ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้แดง ไม้รัง ไม้ตะเคียน ไม้ตะแบก ไม้ซีก ไม้มะค่า ไม้ประดู่ และไม้ยาง เป็นต้น

จังหวัดแพร่เป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงผลิตภัณฑ์ไม้สักและเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากผู้ผลิตในจังหวัดแพร่ ยังขาดทักษะและเทคนิคในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักที่ตอบสนองลูกค้า แล้วนำมาทำการเพิ่มมูลค่าหรือพัฒนารูปแบบเพื่อตอบสนองลูกค้าให้ได้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักในจังหวัดแพร่เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องในลักษณะของการพัฒนาแบบบูรณาการตั้งแต่ต้นน้ำ คือผู้ผลิตไม้สัก ไปจนถึงปลายน้ำคือผลิตภัณฑ์ไม้สัก จึงจำเป็นต้องมีการจัด

การศึกษา การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชน
สัมมาชีพใน จังหวัดแพร่ เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาหลักสูตรไม้สัก เกี่ยวกับการจัดการหลักสูตรอาชีพ
ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาอาชีพให้กลุ่มเป้าหมายและประชาชน เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีรายได้
และประกอบอาชีพที่ยั่งยืน มีความสามารถในการแข่งขันเชิงธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งเป็นการ
เสริมสร้างความรู้ความสามารถให้ผู้ประกอบการไม้สักในระดับท้องถิ่น

หลักการ

๑. เป็นหลักสูตรชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีศักยภาพเฉพาะด้าน ออกไปประกอบอาชีพ
ได้ตรงตามความต้องการของตลาด และสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
๒. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสส่งพัฒนาคนไทยให้ได้รับการศึกษาอาชีพการมีงานทำอย่างมี
คุณภาพทั่วถึงและเท่าเทียม และสามารถสร้างอาชีพที่มั่นคง
๓. เป็นหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชน
๔. เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประกอบ
สัมมาชีพให้เกิดรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

จุดมุ่งหมาย

๑. เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้สักเพื่อการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. เพื่อพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน
๓. เพื่อให้สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์และชิ้นงานต่างๆ ได้
๔. เพื่อพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย

ประชาชนและผู้สนใจในผลิตภัณฑ์ไม้สัก

ระยะเวลา

ระยะเวลาการฝึกอบรม จำนวน 20 ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตร

หน่วยที่	ชื่อเรื่อง	ชั่วโมงทฤษฎี	ชั่วโมงปฏิบัติ
๑	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวไม้สัก -ธรรมชาติของไม้สักของเนื้อไม้ -การแปรรูป การป้องกันและรักษาเนื้อไม้ -การอบไม้	๒	
๒	การออกแบบผลิตภัณฑ์ -หลักการออกแบบ -กระบวนการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ -หลักเกณฑ์ด้านการออกแบบ -หลักเกณฑ์ด้านการการตลาด	๒	๔
๓	การผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก -วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์พานแว่นฟ้า -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์บุษบก	๑	๑๑

สื่อ วัสดุอุปกรณ์

- เอกสารประกอบการอบรม
- เครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิต

วัดผล ประเมินผล

- สังเกตทักษะการปฏิบัติกิจกรรม
- ตรวจชิ้นงาน
- ประเมินองค์ความรู้
ก่อนเรียนและหลังเรียน

ชุดกิจกรรม

แผนการ สอน	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์	กิจกรรม	ประเมินผล	ชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๑	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไม้ สัก -ธรรมชาติของไม้สักของ เนื้อไม้ -การแปรรูป การป้องกัน และรักษาเนื้อไม้ -การอบไม้	๑.อธิบายลักษณะไม้สักได้ ๒.อธิบายลักษณะของเนื้อ ไม้สักได้ ๓.บอกประเภทของไม้สัก ได้	บรรยาย	ซักถาม	๒	
๒	การออกแบบผลิตภัณฑ์ -หลักการออกแบบ -กระบวนการออกแบบ และความคิดสร้างสรรค์ -หลักเกณฑ์ด้านการ ออกแบบ -หลักเกณฑ์ด้านการ การตลาด	๑.อธิบายการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ได้ ๒.อธิบายหลักเกณฑ์การ ออกแบบได้ ๓.บอกหลักเกณฑ์การ ออกแบบได้	บรรยาย ดูตัวอย่าง ผลิตภัณฑ์ ออกแบบ	การซักถาม ชิ้นงาน	๒	๔
๓	การผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก -วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์พานแว่นฟ้า -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์บุษบก	๑.บอกวัสดุ อุปกรณ์ในการ ผลิตได้ ๒.อธิบายขั้นตอนการผลิต ได้	อธิบาย แบ่งกลุ่มลงมือ ผลิต ผลิตภัณฑ์ -สาธิตและลง มือฝึกปฏิบัติ ผลิต ผลิตภัณฑ์ พานแว่นฟ้า และบุษบก	ชิ้นงาน	๑	๑๑
	รวม				๕	๑๕

หลักสูตรชุดอบรมระยะสั้นสำหรับนักเรียน

การพัฒนาเทคนิค กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชน
สัมมาชีพในจังหวัดแพร่

โครงสร้างของหลักสูตรระยะสั้นสำหรับนักเรียน

หลักสูตรชุดอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่ไม่สัก จำนวน ๒๐ ชั่วโมง

หลักการ

๑. เป็นหลักสูตรชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคนให้มีศักยภาพเฉพาะด้าน ออกไปประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาด และสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
๒. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสส่งเสริมพัฒนาคนไทยให้ได้รับการศึกษาอาชีพการมีงานทำอย่างมีคุณภาพทั่วถึงและเท่าเทียม และสามารถสร้างอาชีพที่มั่นคง
๓. เป็นหลักสูตรพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของชุมชน
๔. เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประกอบสัมมาชีพให้เกิดรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

จุดมุ่งหมาย

๑. เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชน
๒. เพื่อสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์
๓. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
๔. ฝึกการทำงานกระบวนการกลุ่ม
๕. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เป้าหมาย

นักเรียนหรือผู้ที่สนใจ

ระยะเวลา

ระยะเวลาการฝึกอบรม จำนวน ๒๐ ชั่วโมง

ขอบข่ายเนื้อหา

ขอขยายเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ส่งเสริมการเรียนรู้ผลิตภัณท์สร้างสรรค์ไม้สัก กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียน ผู้วิจัยได้จัดองค์ความรู้และประสบการณ์ให้กับนักเรียนได้เรียนรู้และมีเจตคติที่ดีในการทำงาน โดยได้ปฏิบัติจริง เพื่อเป็นพื้นฐานในเพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพ เพื่อเกิดความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง เป็นพื้นฐานในการพัฒนางาน พัฒนาอาชีพ พัฒนาสังคม โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

มีความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติชุมชน พื้นฐานไม้สัก การออกแบบชิ้นงาน การประดิษฐ์ของที่ใช้จากไม้หรือเศษไม้สัก

โครงสร้างหลักสูตร

หน่วยที่	ชื่อเรื่อง	ชั่วโมงทฤษฎี	ชั่วโมงปฏิบัติ
๑	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับชุมชน -ลักษณะทางภูมิศาสตร์	๒	
๒	การออกแบบผลิตภัณท์ -หลักการออกแบบ -หลักเกณฑ์ด้านการออกแบบ -หลักเกณฑ์ด้านการผลิต -กระบวนการออกแบบและ พัฒนาผลิตภัณท์ -หลักเกณฑ์ด้านการตลาด	๑	๗
๓	การปฏิบัติผลิตภัณท์ สร้างสรรค์ไม้สัก -เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ -ขั้นปฏิบัติ -ประโยชน์ของชิ้นงาน	๑	๙

แนวการจัดการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

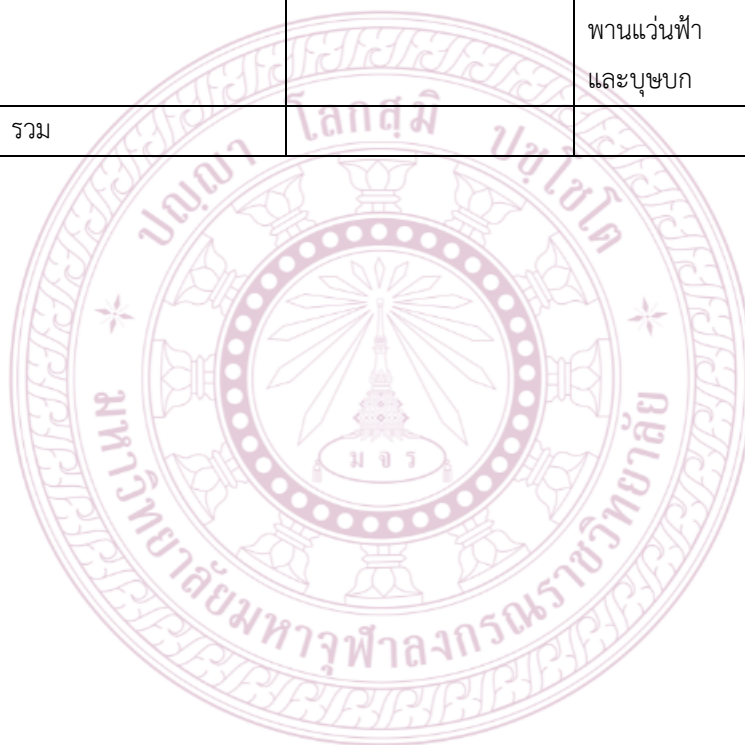
- ๑.ใบงาน
- ๒.ใบความรู้
- ๓.วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต
- ๔.รูปภาพ

การวัดผลประเมินผล

- ๑.สังเกต
 - การซักถามและการตอบคำถาม
 - ทักษะการปฏิบัติกิจกรรม
- ๒.ตรวจผลงาน
 - ตรวจชิ้นงาน
- ๓.ประเมินองค์ความรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียน

แผนการ สอน	สาระการเรียนรู้	จุดประสงค์	กิจกรรม	ประเมินผล	ชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๑	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไม้ สัก -ธรรมชาติของไม้สักของ เนื้อไม้ -การแปรรูป การป้องกัน และรักษาเนื้อไม้ -การอบไม้	๑.อธิบายลักษณะไม้สักได้ ๒.อธิบายลักษณะของเนื้อ ไม้สักได้ ๓.บอกประเภทของไม้สัก ได้	บรรยาย	ซักถาม	๒	
๒	การออกแบบผลิตภัณฑ์ -หลักการออกแบบ -กระบวนการออกแบบ และความคิดสร้างสรรค์ -หลักเกณฑ์ด้านการ ออกแบบ	๑.อธิบายการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ได้ ๒.อธิบายหลักเกณฑ์การ ออกแบบได้ ๓.บอกหลักเกณฑ์การ ออกแบบได้	บรรยาย ดูตัวอย่าง ผลิตภัณฑ์ ออกแบบ	การซักถาม ชิ้นงาน	๒	๔

	-หลักเกณฑ์ด้านการ การตลาด					
๓	การผลิต ผลิตภัณฑ์ไม้สัก -วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์พานแว่นฟ้า -การปฏิบัติผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์บุษบก	๑.บอแก้วสตฺย อุปกรณ์ในการ ผลิตได้ ๒.อธิบายขั้นตอนการผลิต ได้	อธิบาย แบ่งกลุ่มลงมือ ผลิต ผลิตภัณฑ์ -สาธิตและลง มือฝึกปฏิบัติ ผลิต ผลิตภัณฑ์ พานแว่นฟ้า และบุษบก	ชิ้นงาน	๑	๑๑
	รวม	โลกสุมิ			๕	๑๕

ให้ทำเครื่องหมาย / ในระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเห็นของท่าน

๑. เพศ () ชาย () หญิง
๒. อายุ () ต่ำกว่า ๒๐ ปี () ๒๐ - ๔๐ ปี
- () ๔๑ - ๖๐ ปี () มากกว่า ๖๐ ปี

เป็นแบบมาตรฐานประมาณค่าให้ทำเครื่องหมาย / ในระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเห็นของท่าน

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านการผลิต					
๑	มีความรู้และความเข้าใจในการเลือกวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักได้อย่างเหมาะสม					
๒	มีความรู้และความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ได้ถูกต้องและปลอดภัย					
๓	มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการฉลุลวดลายได้อย่างถูกต้อง					
๔	มีความรู้และความเข้าใจในขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้สักได้อย่างถูกต้อง					
๕	มีความรู้และความเข้าใจในเครื่อง/อุปกรณ์ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา					
ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

	ด้านการออกแบบลวดลาย					
๖	มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการออกแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
๗	มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ) จากไม้สักที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
๘	มีความสามารถในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ) ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
๙	มีความสามารถในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ) ผลิตภัณฑ์ไม้สักให้มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ใหม่ๆ					
	ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์					
๑๐	มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการสร้างสรรค์และปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ					
๑๑	มีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ หรือพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและตรงกับความต้องการของตลาด					
๑๒	มีความสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
	ด้านการนำความรู้ไปใช้และการถ่ายทอด					
๑๓	สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการผลิต การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถีพุทธ					
๑๔	สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน					
๑๕	สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่บุคคลอื่น ที่สนใจ					
๑๖	สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่ายการผลิต					
๑๗	สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอบคุณที่ตอบแบบประเมิน

คณะผู้วิจัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นตรวจสอบรายการ (Check List)

๑. เพศ () ชาย () หญิง
๒. อายุ () ต่ำกว่า ๒๐ ปี () ๒๐ - ๔๐ ปี
 () ๔๑ - ๖๐ ปี () มากกว่า ๖๐ ปี

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ผลิภัณฑ์สร้างสรรค์ไม่สัถวิพุทธ

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านการผลิต					
๑	มีความรู้และความเข้าใจในการเลือกวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักได้อย่างเหมาะสม					
๒	มีความรู้และความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ได้ถูกต้องและปลอดภัย					
๓	มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการฉลุลดลายได้อย่างถูกต้อง					
๔	มีความรู้และความเข้าใจในขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้สักได้อย่างถูกต้อง					
๕	มีความรู้และความเข้าใจในเครื่อง/อุปกรณ์ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านการออกแบบลวดลาย					
๖	มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการออกแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
๗	มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ) จากไม้สักที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
๘	มีความสามารถในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ) ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
๙	มีความสามารถในการออกแบบลวดลาย (ลายฉลุ) ผลิตภัณฑ์ไม้สักให้มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ใหม่ๆ					
	ด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์					
๑๐	มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการสร้างสรรค์และปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ					
๑๑	มีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆหรือพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัยและตรงกับความต้องการของตลาด					
๑๒	มีความสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
	ด้านการนำความรู้ไปใช้และการถ่ายทอด					
๑๓	สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการผลิต การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักวิถีพุทธ					
๑๔	สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน					
๑๕	สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดแก่บุคคลอื่น ที่สนใจ					
๑๖	สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่ายการผลิต					
๑๗	สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

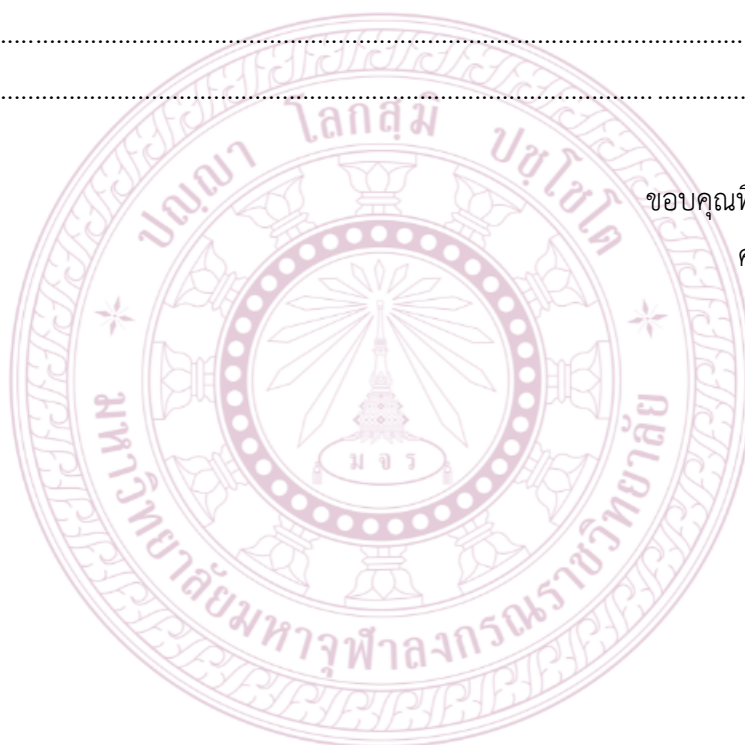
.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณที่ตอบแบบประเมิน
คณะผู้วิจัย

ภาคผนวก ข

ที่ อว ๘๐๔๓.๔.๓(๗)/๐๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๑๑๑ หมู่ ๕ ตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๘๑๑๐๐

โทรศัพท์ ๐-๕๔๖๔-๖๔๘๘ โทรสาร ต่อ ๘๐๔

www.Mcaphrae.com E-mail : mcaphrae111@gmail.com

๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตประสานงานผู้เข้าอบรม

เรียน ท่านบรรจบ จินดาชาติ ท่านนันทาบุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ ๑ ชุด

ด้วยแผนงานโครงการวิจัย Learning Center : องค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ ในจังหวัดแพร่ โครงการย่อยที่ ๓ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนของท่าน ตามความทราบแล้วนั้น

บัดนี้ทางโครงการย่อยที่ ๓ จะได้ดำเนินการจัดอบรมพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ณ วัดบ้านบวโกโป่ง ในวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ เวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐ น เป็นต้นไป ในการนี้จึงขอเมตตาท่าน ท่านบรรจบ จินดาชาติ ได้ประสานและแจ้งให้ผู้เข้ารับการอบรมมาเข้าร่วมอบรมตามวันเวลาที่กำหนดไว้ ทั้งภาคประชาชนและนักเรียนหรือเยาวชน และขอเมตตาท่านท่านนันทาบุลได้เป็นประธานในการเปิดโครงการอบรมในครั้งนี้ด้วย ตามกำหนดการที่แนบมาพร้อมนี้โดยมี อาจารย์บุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร เบอร์โทร ๐๘๘-๒๕๔๙๔๕๓ E-mail punyavee_999@hotmail.com เป็นผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่ออนุญาตและดำเนินการต่อไป

ด้วยความเคารพอย่างสูง

(ดร.บุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ที่ อว ๘๐๔๓.๔.๓(๗)/๐๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๑๑๑ หมู่ ๕ ตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๕๔๖๔-๖๕๔๕ โทรสาร ต่อ ๕๐๘

www.Mcuphrae.com E-mail : mcuphrae111@gmail.com

๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญส่งนักเรียนเข้าร่วมอบรม

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบวโกโป่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ ๑ ชุด

ด้วยแผนงานโครงการวิจัย Learning Center : องค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ ในจังหวัดแพร่ โครงการย่อยที่ ๓ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนของท่าน ตามความทราบแล้วนั้น

บัดนี้ทางโครงการย่อยที่ ๓ จะได้ดำเนินการจัดอบรมพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ณ วัดบ้านบวโกโป่ง ในวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ เวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐ น เป็นต้นไป ในการนี้จึงขอเมตตาท่านผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบวโกโป่ง ได้คัดเลือกนักเรียน จำนวน ๑๕ คน และแจ้งให้ผู้เข้ารับการอบรมมาเข้าร่วมอบรมตามวันเวลาที่กำหนดไว้ และขอเชิญท่านผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบวโกโป่งได้ร่วมเป็นเกียรติในการเปิดโครงการอบรมในครั้งนี้ด้วย ตามกำหนดการที่แนบมาพร้อมนี้โดยมี อาจารย์บุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร เบอร์โทร ๐๘๘-๒๕๔๙๕๕๓ E-mail punyavee.mong@mcu.ac.th เป็นผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่ออนุเคราะห์และดำเนินการต่อไป

ด้วยความเคารพอย่างสูง

(ดร.บุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ที่ อว ๘๐๔๓.๔.๓(๗)/๐๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๑๑๑ หมู่ ๕ ตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๕๔๖๕-๖๕๐๕ โทรสาร ต่อ ๕๐๔

www.Mcphrae.com E-mail : mcuphrai11@gmail.com

๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุเคราะห์เป็นวิทยากร

เรียน อาจารย์ปฏิพล พรินทรากุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ ๑ ชุด

ด้วยแผนงานโครงการวิจัย Learning Center : องค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ ในจังหวัดแพร่ โครงการย่อยที่ ๓ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานวิจัยแห่งชาติดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนของท่าน ตามความทราบแล้วนั้น

บัดนี้ทางโครงการย่อยที่ ๓ จะได้ดำเนินการจัดอบรมพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ณ วัดบ้านบวโกโป่ง ในวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ เวลาตั้งแต่ ๐๘.๓๐ น เป็นต้นไป ในการนี้จึงขอเมตตาท่านอาจารย์ปฏิพล พรินทรากุล ได้เป็นวิทยากรอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ของชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่ ตามกำหนดการที่แนบมาพร้อมนี้โดยมี อาจารย์บุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร เบอร์โทร ๐๘๘-๒๕๔๔๕๕๓ E-mail punyavee.mong@mcu.ac.th เป็นผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่ออนุเคราะห์และดำเนินการต่อไป

ด้วยความเคารพอย่างสูง

(ดร.บุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร)

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ ๓

ภาคผนวก ค

แบบ สท.๐๐๑.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ดร. อนุสรณ์ มงคลผลพิณนพพร

ข้าพเจ้า ผอ.มจร จันทบุรี ตำแหน่ง กำนันตำบลน้ำขี้

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน

ที่อยู่ 47 หมู่ 10 ตำบลน้ำขี้ อ.เมือง จันทบุรี

โทรศัพท์ โทรสาร

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง
การเสริมสร้างทักษะการเขียนผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์ ของชุมชน สิมะอัมพ
ในจันทบุรี

ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ ดร. อนุสรณ์ มงคลผลพิณนพพร และคณะ

ได้นำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☐ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☒ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาได้นำไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ ๕/๙/๖๕ ถึง ๕/๙/๖๕ จนถึง ๕/๙/๖๕ ซึ่งการนำ
ผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

๑. กลุ่ม สิมะอัมพชุมชน สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อ
ออกแบบ สร้างสรรค์ ขายได้ ในตัวเมือง จันทบุรี
๒. กลุ่ม สิมะอัมพชุมชน ทำผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ไปผลิต เพื่อ
ออกแบบ สร้างสรรค์ ขายได้ ในตัวเมือง
๓. ชาวบ้าน ได้มีความรู้ที่ได้รับ ไปทำ ๖๐๑ สร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์
ใหม่ ๆ เป็น ๑๐๐๐ ๖๐๑ ๖๐๐ ๖๐๐ ๖๐๐

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ (ผอ.มจร จันทบุรี)

ตำแหน่ง กำนันตำบลน้ำขี้

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

ภาคผนวก ง

ตารางแสดงผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย (Output/Outcome/Impact)

ผลงานที่คาดว่าจะได้รับ	รายละเอียดของผลผลิต	จำนวน นับ	รวม	หน่วย นับ	ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ	ผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับ
๑. องค์ความรู้ใหม่	องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่	๑	๑	เรื่อง	กลุ่มสมาชิกในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาทักษะกลุ่มสมาชิกอื่นและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้สักในรูปแบบใหม่ๆต่อไป	กลุ่มสมาชิกในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ฐานข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนสัมพันธ์ในจังหวัดแพร่
๒. ผลผลิต	ได้ผลิตภัณ์ที่ไม่สั้กที่เป็นต้นแบบ สำหรับใช้ประกอบในงานพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและงานทั่วไป	๓	๓	รูปแบบ	ชุมชนได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิถีพุทธและมีผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่สามารถนำไปขยายต่อยอดเพื่อการผลิตสู่ตลาดสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ครัวเรือนของชุมชนให้สูงขึ้น	กลุ่มชุมชนสัมพันธ์สามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืนทำให้เกิดการเสริมสร้างชุมชนสัมพันธ์ให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้นำไปสู่การยกระดับรายได้สู่เศรษฐกิจชุมชน

ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

๑. ชื่อ นายบุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร

Mr. Punyavee Mongkonpiputporn

๒. เลขรหัสประจำตัวนักวิจัย ๓๑๙๘๔๕

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำสาขาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต

แพร่

๔. ประวัติการศึกษา

- พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ) สาขาวิชา สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ (พ.ศ. ๒๕๔๙)

- ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม) สาขาวิชา การสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.๒๕๕๓)

- ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษา (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.

๒๕๖๕)

๕. ประสบการณ์ทางวิชาการ / งานเอกสารตำรา

- เอกสารประกอบการสอน วิชา การสอนสังคมศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, พ.ศ. ๒๕๖๐

- เอกสารประกอบการสอน วิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, พ.ศ. ๒๕๖๒

- งานเรียบเรียง สื่อและนวัตกรรมการสอนสังคมศึกษา, โรงพิมพ์เมืองแพร่การพิมพ์.

๒๕๖๐, ISBN 978-616-485-259-4

๖. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ

- ๑) ชื่อเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษารายวิชาการผลิตสื่อการสอนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ (STAD) พ.ศ. ๒๕๕๘
สถานภาพในการทำวิจัย หัวหน้าโครงการ
๒. ชื่อเรื่อง “วิสาหกิจเครื่องจักสานจังหวัดแพร่: องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” พ.ศ. ๒๕๖๐
สถานภาพในการทำวิจัย ผู้ร่วมวิจัย
๓. ชื่อเรื่อง “สุขภาวะพระสงฆ์: การพัฒนารูปแบบสุขภาวะตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของจังหวัดลำปาง” พ.ศ. ๒๖๖๑
สถานภาพในการทำวิจัย ผู้ร่วมวิจัย
๔. ชื่อเรื่อง “การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปะเชิงสร้างสรรค์ผ้าทอของเยาวชนและผู้สูงอายุในกลุ่มจังหวัดล้านนา” พ.ศ. ๒๕๖๓
สถานภาพในการทำวิจัย ผู้ร่วมวิจัย

๗. บทความวิชาการ / บทความวิจัย

- ๑.ชลธิชา จิรภักตพงศ์,ฉวีวรรณ สุวรรณภา, ปุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พรและพัฒน์นรี อัฐวงศ์.
“วิสาหกิจจักสานจังหวัดแพร่ : องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” วารสารการจัดการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (WMS Journal of Management Walailak University) Vol.8 No.3 (Jul – Sep 2019) : 63 – 74 (TCI กลุ่มที่ ๑)
๒. ฉัตรธิดา หยุคง ปุญยวีร์ มงคลพิพัฒน์พร. “ความสัมพันธ์ระบบการศึกษากับการพัฒนา

พัฒนา

พลเมืองดี” วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตแพร่ (Journal of Graduate Studies Review

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Phrae Campus) ปีที่

๕ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๓๒๗ – ๓๔๙ (TCI กลุ่มที่ ๒)

๓. ชลธิชา จิรภัคพงศ์, ณวิวรรณ สุวรรณภา, ปุญญวีร์ มงคลพิพัฒน์พร และ พัฒน์นรี อัฐวงศ์.

“สุขภาวะพระสงฆ์ : การพัฒนารูปแบบสุขภาวะตามแนววิถีพุทธโดยการบูรณาการสาธารณสุขเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของจังหวัดลำปาง” วารสารวิชาการ

Veridina E – Journal, Silpakorn University ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๖

(พฤศจิกายน - ธันวาคม) : ๑๒๒๗ - ๑๒๔๗ (TCI กลุ่มที่ ๑)

๒. ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) นายปัญญา สุนันตา
(ภาษาอังกฤษ) PANYA SUNANTA
๒. รหัสประจำตัว -
๓. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์แพร่
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
๔. ประวัติการศึกษา
 ๑. พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) การสอนภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๒. Master of Arts (M.A.) Linguistics
Banaras Hindu University, India
 ๓. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) รัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชา

- การใช้งานคอมพิวเตอร์ โปรแกรม MS word

๖. ผลงานวิชาการ

- หนังสือ หลักภาษาอังกฤษ, แพร่: เลิศไพศาลการพิมพ์, ๒๕๖๐.

- เอกสารประกอบการสอน วิชา การเขียนภาษาอังกฤษ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, ๒๕๕๘

๓. ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) นางสาวเคมีกา วรธิ์วุฒิกุล
(ภาษาอังกฤษ) Ph.D. Khemika Varitwuttikul

๒. รหัสประจำตัว -

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำวิทยาลัยสงฆ์แพร่
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๔. ประวัติการศึกษา

๑. ศิลปศาสตรบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
๒. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต การพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
๓. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต พัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยนเรศวร

๕. บทความวิชาการ / บทความวิจัย

- ๑.เคมีกา วรธิ์วุฒิกุล และรัตเกล้า เปรมประสิทธิ์. 2558. การเปลี่ยนแปลงภูมิสังคม
ของชุมชนชายแดนด่านภูมิจังหวัดอุดรดิตถ์. เรื่องเต็ม การสัมมนาเครือข่ายนักศึกษา
ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ครั้งที่ 15 ระหว่างวันที่ 28-29
พฤษภาคม 2558 ณ มหาวิทยาลัยทักษิณ. หน้า 171-189
- ๒.ปณิธิ บุญสา ดวงพร เพิ่มสุวรรณ และเคมีกา วรธิ์วุฒิกุล. วิถีวิทยาการบริหาร
งานวิจัยท้องถิ่นที่เหมาะสมต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการที่ดินและทรัพยากรของ
ชุมชนในภูมินิเวศวัฒนธรรมภาคเหนือ.
๓. เคมีกา วรธิ์วุฒิกุล รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ นพรัตน์ รัตนประทุม และ ศุภสิทธิ์ ต๊ะ
นา. การเปรียบเทียบการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนจำแนกตามพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน.
วารสารพัฒนาสังคม ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 (เดือนเมษายน 2563)

๔. เขมิกา วรธีวุฒิกุล ภัทรพล อันเอี่ยม วิชาภรณ์ คุณาจันทร์ ชุตติภา มาตี นพรัตน์
รัตนประทุม. ปัญหา และความต้องการของชุมชนในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่ม
น้ำยม. วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปี
ที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2564)

๕. Khemika Varitwuttikul & Rudklaw Pampasit. 2015. Reterritorialization
and the Transformation of a Community's Way of Life at Phu Doo Border
Area, Uttaradit Province. Proceeding: of the 1rd International Conference
on Ethnic in Asia. August 20-21, 2015. P147.

๖. Khemika Varitwuttikul, et al. 2017. History of Water Resources
Development and Water Resources Management in Thailand. Proceeding:
of the PEOPLE: International Journal of Social Sciences, 3(2), P1540-1557.

